شبكة الألوكة
www.alukah.net

مكتبة جامعة الملك سعود

مخطوطة

ديوان علي بن أبي طالب وشرحه بالفارسية

المؤلف

حسين بن معين الدين (الميبذي)

شبكة الألوكة
www.alukah.net

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله لوليه والصلوة والسلام على نبيه محمد وآله اجمعين

الطيبين الطاهرين وبعد فهذا ديوان امير المؤمنين وامام

المتقين ومعضوب المسلمين اسد الله الغالب ومطلوب

كل طالب ابي الحسن علي ابن ابي طالب حرف الالف

الناس من جهة التمثال كالماء ابوهم آدم والام حواء

ادمي ازرة مثال بهم مانند كه پدر آدم وحواء اند

فان يكن لهم في اصلهم شرف يفاخرون به فالطين والماء

كربود آن مهر را در جهة اصل فخر كند آب وگلست آن بگهر

ما الفخر الا لاهل العلم انهم على الهدى لمن استهدى ادلاء

فخر جز صاحب علم است كه هستند ان قوم كه راهنمايند راست را دليل و رهبر

وقيمة المرء ما قد كان يحسنه والجاهلون لاهل العلم اعداء

قيمت مرد بقدر هنر و علم وى است بيگ جاهل عدو صاحب علمست دهر

فان انتسبت بجود منهم فذو نسب فان تشبثنا جود وعلياء

گر تو نسبى مظهر احسان و سخا وندنسب نسبت جود و هنر سوى ايشان است وبس

فهم بعلم ولا تبغي به بدلا فالناس موتى وامل العلم احياء

اهل علم و عمل را بدل آن مطلب زنده علم بود انها همه را مرده شمر

فغير نقا المودة والاخاء وقل الصدق وانقطع الوجاء

دگر شد دوستى و برادرى هم كه آمد راستى قطع رجا شد

واسلمني الزمان الى صديق كثير الغدر ليس له وفاء

أخلاؤه إذا استغنيت عنهم ... وأعداؤه إذا أنزل البلاء

مجندا غنى كردم از ايشان ... عدو كردند مرجان را بلا شد

وربّ أخ وجدت له وفيّا ... ولكن لا يدوم لنا الوفاء

بسى كردم وفا با هر برادر ... وليكن با من آخر بى وفا شد

يديمون المودة ما رأوني ... ويبقى الود ما بقي الثناء

چنانند عداوم كه بينند ... ولى آن دوستى كم ديرپا شد

فإن غيبت عن أحد فلاني ... وعاتبني بمافيه الكفاء

چو غائب مى شوم زينها يكى باكو ... بغيبت با سر جور و جفا شد

يسبغني الذي أغناه عني ... فلا فقر يدوم ولا غناء

مرا اين دغى ساز داد ينها ... غناء و فقر و عالم نى بقا شد

وكل مودة لله يصفو ... ولا يصفو عن النفق الإخاء

صفاى دوستى با يد خدايى ... كه آخر يار با حق بى وفا شد

وكل جراحة فلها دواء ... وسوء الخلق ليس له دواء

بحكمت هر جراحت را دوا هست ... وليكن زخم بد خوئى دوا نشد

وليس بدائم أبدا النعيم ... كذلك البؤس ليس له بقاء

خانوادا نعمى نماند و نعيم ... چنانكه اين فقر او مبدى فنا شد

إذا ما ذكرت عهدا من حميم ... فقد قضى التكرم والحياء

بعهد دوستى منكر چو گشتم ... مرا ماند خجالت و حيا شد

إذا ما مات رأس أهل البيت وبلى ... بدا الهرم من الناس الحياء

ز اهل بيت هر كو كشت والى ... نهيب آمد ز دوستى و وفا شد

وما طلب المعيشة بالتمني ... ولكن ألق دلوك في الدلاء

نباشد عيش بر حسب تمنى ... وليكن دلو خود در آب بر زن

تجيئك على قنوطك بغتة ... فتوشك أن تجيء على رجاء

چو نوميدى تو را آيد بغتة ... فتوشك كه بجاى و خيلى ماء

برآب آيد ترا دلو اندر زمانى ... چو در آيد بلا در وقت نعمى

في اختيارات الأيام

اليوم يوم السبت كفا ... لصيد إن أردت بلا امتراء

چو خوش روز يست خنجر بر كشيده ... كه تا صيدى نيفتد سوى صحرا

وفي الأحد البناء لأن فيه ... يقدر الله في خلق السماء

بكشت بنا اگر روز يكشنبه ... بنا بر آسمان كردد بنا شد

وفي الاثنين ان سافرت فيه ... ستظفر بالنجاح وبالثراء

بود شنبه سفر کن کامگار ... شود دیروز روزیت در مال پیدا

ومن يبرز الجماعة يوم قلنا ... فني ساعاته سفك الدماء

کسی کو بیرون شود روز سه شنبه ... بود کی در جهش خونست اولا

وان تشرب امرأ يوما دواء ... فنعم اليوم يوم للابتغاء

وگر شربت خورد کس بهر علاجی ... بروز چار شنبه هست زیبا

وفي يوم الخميس قضاء حاج ... فعنه الله يأذن بالدعاء

بروز پنجشنبه رفع حاجات ... کند روی حق دعا خرسند ما را

وفي الجمعة تزويج وعرس ... ولذات الرجال مع النساء

بروز جمعه تزویج و عروسیست ... میان هر دو زن لذت مهیا

وهذا العلم لم يعط الا ... نبي او وصي الانبياء

وزین سان علم هر کس نداند ... بجز پیغامبر او لا و دانا

ولـه عليه السلام

دع ذكر من ما لهن وفاء ... ريح الصبا وعهودهن سواء

آن ذکر زنان مشو وفادار ... کز عهد جمله جون باد جفاست

يكثرن قيلا ثم لا يخبرنه ... وقلوبهن من الوداد خلاء

دلشان بشکلست و خوش نشان نیز ... دل این جمله خالی از وفاست

وما سيان ذو خبر بصير ... وآخر جاهل غبي غمر

وکس بینا و ساوی صاحب عقل خود هرگز ... یکی کور و دگر بود جاهل نادان در کوری

ومن يستعتب الحدثان يوما ... يكن ذا العتاب أعتاه

کسی کو را عتاب از حادثان روزگار ... بود آن عاقبت او را عتابی سخت و زشت

وبزري بالغنى الاعدام حتى ... متى يعتب المقال على اساء

جوانان را غم افلاس تا چند ... کز هجرم نامبرد هر کس فرومایه

وكم ساع لغير وفي ثم نيله ... وآخر ماسع لحق الثراء

بسی کس سعی کرد از بهر مال ماند بی برخوردار ... کسی دیگر برد آن را بی تعب بستان

وساع يجمع الاموال جمعا ... ليتركها اعاديه نهاء

یکی دیگر بسعی و جهد مال جمع آرد ... شود از وی ستان میراث او را

اعدا

ولـه عليه السلام

فهي حالك بين شدة ورخاء ... وبحالين نعمة وبلاء

و حال امت این جهان بی وفا را همچنین در راحت

والفتى آخذ الاريب اذا ما ... فاته الدهر لم يكد يتعزى

www.alukah.net

جوان زیرک دعا قبل کسی باشد کجون باد خیانت میکند دنیا بود از جبر یا رجا

إن أنت عُلِّقتَ بي في فاتني ... في الكلمات صخرةً صمّاءَ

اگر ریخ و بلا آید من غم نیست چون تو

بسنگلم بلا و غم ریخ چون صخرهٔ صما

عالمٌ بالبلاءِ علمًا يقينًا ... ليس يبقى النعيمُ واللأواءُ والبلاءُ

منم عالم باسرار بلا و ریخ و الم بلا کہ بنود و ابی مرکز بلا و محنت دنیا

لبّيكَ لبّيكَ أنتَ مولاهُ ... فارحمْ عُبيدًا إليكَ ملجاهُ

ای تو مولای کسی کو میرند لبیک رحم کن بر بندہ کورا سوی تست التجا

يا ذا المعالي عليكَ معتمدي ... طوبى لمن كنتَ أنتَ مولاهُ

ای خداوند معالی بر تو دارم اعتماد جند احال کسی کو چون تو دارد خدا

طوبى لمن كانَ نادمًا أرِقًا ... يشكو إلى ذي الجلالِ بلواهُ

ای خدا آن کس شیدا را شوا کردا بر شکوہ سوی کردگار خود بردہ عصیا

وقال

إذا قال لك أجابه الله تعالى
وللقلب مني الغلب وليل حين يلقاه

وما بي علةٌ ولا سقمٌ ... أكثرُ من حبّه لمولاهُ

نیست او را بیچ درد و رحمت بیماری بیشتر از دوستی ایزد مهربانی

إذا خلا في الظلام متبتلًا ... أجابه الله ثم لبّاهُ

چون دعا کو بد میان خلوتها در شب از خدا لبیک آید در جوابش برملا

ولـه عليه السلام

سألتَ عبدي وأنتَ بي كفِني ... وكلُّ ما قلتَ قد سمعناهُ

بندۂ من در پناہم آمدی کردی سوال وچہ از احوال خود کفتی شنیدی جملہ

صوتكَ تلقاهُ ملائكتي ... قد تبتُ الآنَ قد غفرتُ لهُ

ساکنان عرش من مشتاق آواز تو اند من گناہان ترا بخشیدم از فضل

في جنّةِ الخلدِ ما تمنّاهُ ... طوبى لهُ طوبى ثم طوبى

در بہشت عدن دو کورا منا کردہ ای خوشا حالت خوشا حالت بجنت سرا تو

سلني بلا خشيةٍ ولا وجبِ ... ولا تخف إنني أنا اللهُ

کلام خود از من کو بی خشی و ترس بکذار چون مولا منم من خدا

فلا تصحب لخلّ الجهل وإياكَ وإياهُ ... فكم من جاهلٍ أردى حكيمًا حين آخاهُ

منوہم صحبت جاہل ازو کز ترا ناداں ... کہ بسیار دانشمند را نادان بدو کرد

وَيَقْعُدُ الْمَرْءُ بِالْمَرْءِ إِذَا مَا شَوْهَاءُ ... وَلِلنَّبِيِّ مِنَ النَّبِيِّ مَغَايِرُ شَتَّى

قیاس مکن مردمان را از مردمان دیگر ... که هر چیزی با هر چیزی که مشابه باشد و همتا

وله علیه السلام

فَرَّقَنَا عَوَاءُ النَّاسِ عَنْهُ نَكِرَةً ... وَلَمْ يَرَوْا قَصْدَ السَّبِيلِ وَلَا

از هم جدا کرد ما را عوعوی مردم از او ... نشناختند راه راست را و نه

رد علیه السلام

رَدُّ بَعْدِ الْإِسْلَامِ عَنْ دِينِ اللَّهِ

بازگشتن بعد از اسلام از دین خدا

فَلَمَّا أَتَانَا بِالْهُدَى كَانَ كَلُّنَا ... عَلَى طَاعَةِ الرَّحْمَنِ وَالْحَقِّ وَالتُّقَى

چون آمد پیغمبر ما به هدایت همه ما ... بر طاعت خدای رحمان و حق و پرهیزگاری

وله علیه السلام

نَصَرْنَا رَسُولَ اللَّهِ لَمَّا تَنَادَبُوا ... وَنَائِبُ إِلَيْهِ الْمُسْلِمُونَ وَوُدِّيَ الْجَنَّ

یاری کردیم رسول خدا را چون ندا کردند ... و بازگشتند به او مسلمانان و وعده داده شد جن

وله علیه السلام

أَرَى حُمُرًا أَنْزَى وَتَعْلُفُ مَا تَهْوَى ... وَأُسْدًا جِيَاعًا نَظْمَ الدَّهْرِ مَا تَرْوَى

می‌بینم خران را که جفت‌گیری می‌کنند و علف می‌خورند هر چه می‌خواهند ... و شیران را که گرسنه‌اند همیشه

وَأَشْرَفُ قَوْمٍ لَا يَنَالُونَ قُوتَهُمْ ... وَقَوْمًا لِئَامًا مَا كُلُ الْمَنِّ وَالسَّلْوَى

و شریف‌ترین قوم‌ها قوت خود را به دست نمی‌آورند ... و قوم‌هایی پست همه من و سلوی می‌خورند

وله علیه السلام

تَحَرَّزْ مِنَ الدُّنْيَا فَإِنَّ فَنَاءَهَا ... مَحَلُّ فَنَاءٍ لَا مَحَلُّ بَقَاءٍ

بپرهیز از دنیا که فنای آن ... جای فنا است نه جای بقا

محذر زیانش ز دنیا کرد و پیشکش

وضعی نشستی و بیست در و جا پیدا

فَضُوضُهَا مَخْرُوجَةٌ بِكُدُورَةٍ ... وَرَاحَتُهَا مَقْرُونَةٌ بِعَنَاءٍ

ای عاشق دنیا که بغیر تو کسی روی ... ناجم شوی آخر جویی بینی بقایش

طَلَّقَ الدُّنْيَا ثَلَاثًا ... وَاطْلُبَنْ زَوْجًا سِوَاهَا

سه طلاقی بکوی دنیا را ... غیر او جوی همدم و همسر

إِنَّهَا زَوْجَةُ سُوءٍ ... لَا تُبَالِي مَنْ أَتَاهَا

زانکه این جفت بی‌وفا است ... غم ندارد ز سوی هر که بگذر

فَإِذَا نِلْتَ مُنَاهَا ... مِنْهُ وَاللَّهَ فَقَاهَا

چون مرادی از او بدست آری ... از تو برگردد او شاید عمر

وله علیه السلام

أَمِنْ بَعْدِ تَكْفِينِ النَّبِيِّ وَدَفْنِهِ ... بِأَثْوَابِهِ أَبْنِي عَلَى مَالِكٍ تُونِي

از پی غسل رسول و دفن او ... بود عکس بر سر مالک نعره زنی

وَرَبِّ رَسُولِ اللَّهِ إِنَّكَ لَمُذْنِبٌ ... بِذَلِكَ عَلِيلًا مَا عِشْتَ مِنَ الدَّهْرِ

ز پی رسول الله چنین نکن ای ... بدان که علیلا ماندی از دهر

تعزیت کردند مارا از پی فوت رسول ... در میان زید کانا مقتل شیخ یمنیم

فَكَانَ لَنَا كَالْخَصْمِ مِنْ دُونِ أَهْلِهِ ... لَمُعْتَلُّ خَرْزٍ مِنَ الْعِدَى

وَكُنَّا بِرَوْضَاهُ نُحَيِّ النَّوْرَ وَالْهُوَيْ ... صَبَاحَ مَسَاءَ رَاحَ فِينَا وَاعْتَدَى

وَيَطْلُبُ أَرْحَامًا مَوَارِيثُ مَالِكٍ ... وَفِينَا مَوَارِيثُ النَّبِيِّ وَالْهُدَى

لِمَوْعِظَةِ لَابْنِهِ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ فِي حَرْبِ الْبَصْرَةِ

أَحُسَيْنُ إِنِّي وَاعِظٌ وَمُؤَدِّبٌ ... فَافْهَمْ فَإِنَّ الْعَاقِلَ الْمَتْأَوِّبُ

وَاحْفَظْ وَصِيَّةَ وَالِدٍ مُتَحَنِّنٍ ... يَعْدُوكَ بِالْآدَابِ كَيْلَا تَعْطَبَ

أَبُنَيَّ إِنَّ الرِّزْقَ مَكْفُولٌ بِهِ ... فَعَلَيْكَ بِالْإِجْمَالِ فِيمَا تَطْلُبُ

لَا تَجْعَلَنَّ الْمَالَ كَسْبَكَ مُقْرِفًا ... وَاتَّقِ الْإِلَهَ فَأَجْمِلَنَّ وَتَكْسُبُ

كُفِلَ الْإِلَهُ بِرِزْقِ كُلِّ بَرِيَّةٍ ... وَالْمَالُ عَارِيَةٌ تَجِيءُ وَتَذْهَبُ

وَالرِّزْقُ واسِعٌ مِمَّنْ تَكَفَّتْ ناظِرُ ... سَبَبًا إِلَى الْإِنْسانِ حِينَ يُسَبِّبُ

ورزق آید از اشارت ناظر بر متین ... کز اوی سببی با نفس خدا

أَبُنَيَّ إِنَّ الذِّكْرَ فِيهِ مَواعِظٌ ... لِمَنِ الَّذِي بِعِظاتِهِمْ يَتَأَدَّبُ

ای پسر من میانه قرآن مواعظ است ... آن کسب کو بموعظتش یافت راه را

فَرِزَقْ مِنَ مِيناءِ الْقُرْآنِ مَواعِظَ ... فِيمَنْ يَقُومُ بِهِ يُمْسَكُ وَيُنْصَبُ

فاقرأ كِتابَ اللهِ جُهْدَكَ وَابْتَهِلْ ... بِالْكَدِّ فِي قِيامِ وَقِراءَتِ كُشْدِ عَنْ

بِرْخوان بقدر طاقت از قدر کتاب حق ... با کد در قیام و قراءت کشد عنا

وَمِنَ السُّيُولِ إِلَى مَقَرِّ قَرارِها ... وَالطَّيْرِ لِلْأَوْكارِ حِينَ تَؤُوبُ

وز سیل کز جبال بدو می نشین رود ... و ز طیر و جمله مرغ سوی آشیانها

يَتَفَكَّرُ وَيَخْشَعُ وَتَقَرَّبُ ... إِنَّ الْمُقَرَّبَ عِنْدَهُ الْمُتَقَرِّبُ

با فکر و با فروتنی و از روی قرب ... جویای قرب هست مقرب نگردد

وَاعْبُدْ إِلَهَكَ ذَا الْمَعارِجِ مُخْلِصًا ... وَانْعِتْ إِلَى الْإِمْثالِ فِيما تَضْرِبُ

حق پرست از روی اخلاص ای ریا ... و ز هر چه مثل آرد ز مثال تو لها

وَإِذا أَمَرْتَ بِآيَةٍ مُتَشابِهٍ ... نَعْتَ الْعَذابِ تَقِفْ وَتَفَكَّرْ

چون بگذری بآیت ترسندگان بود ... وصف عذاب کرده کنون و اشک رانها

يا مَنْ يُعَذِّبُ مَنْ يَشاءُ بِعَدْلِهِ ... لا تَجْعَلَنِّي فِي الَّذِينَ تُعَذِّبُ

کز ای خدا عذاب سقر چند عدل تست ... لطف تمام زانبه بمن عذاب مکن مرا

إِنِّي أَبُوءُ بِعَثْرَتِي وَخَطِيئَتِي ... فَهَرَبًا وَمَيْلًا إِلَّا إِلَيْكَ الْمَهْرَبُ

من باز کشتم از ره و لغزیدن خطا ... از تو نیست هست غیر تو هرگز پناه را

وَإِذا أَمَرْتَ بِآيَةٍ فِي ذِكْرِها ... وَصْفُ الْوَسِيلَةِ وَالنَّعِيمُ الْمُطْنِبُ

چون بگذری بآیت و آن ذکر آن ... باغ امید داری فردوس جان فزا

فَاسْأَلْ إِلَهَكَ بِالْإِنابَةِ مُخْلِصًا ... دارَ الْخُلُودِ سُؤالَ مَنْ يَتَقَرَّبُ

از جهد از خلد کرده سند مستمر لعا

وَاجْهَدْ لَعَلَّكَ أَنْ تَحُلَّ بِمِثْلِها ... وَتَنالَ رُوحَ مَساكِنٍ لَا تَخْرَبُ

سعی نما کز در آنی در آن بمثل ... و تنال روح مساکن لا تخرب

وَتَنالَ بُغْيَتَها بِلَا انْقِطاعٍ لِوَقْتِها ... وَتَنالَ مُلْكًا كَرَّمَهُ لَا يَنْضَبُ

یابی نعیم آنجا کز بهر تست مان آن ... و تنال ملک کرامه لا تنضب

بادِرْ هُداكَ إِذا انْتَهَزْتَ بِصالِحٍ ... خَوْفَ الْغَوالِبِ إِذْ تَجِيءُ وَتَغْلِبُ

یابی تو ملک و عز کز آنجا نگردد زوال ... خوف غوالب از تجی و تغلب

نَجِّ الْحَياةَ بِهِمَّةٍ فَوْقَ الْهُوَيْنا ... خَوْفَ الْمَنِيَّةِ وَالْمَنِيَّةُ أَقْرَبُ

نجو کن از همت فرو مانده و بخسپ ... خوف نفس غالب و الموت اقرب منا

وَإِذا انْتَهَيْتَ إِلَى مَغِيضٍ لَا تَغِضْ ... وَاجْتَبِ الْأَمْرَ الَّذِي يَتَجَنَّبُ

و اذا انتهیت بشری فاغمض له ... و اجتنب الامر الذی یتجنب

وَإِذا هَمَمْتَ بِشَرِّ وَدٍّ فَاكْفُفَنْ ... يَدَكَ الَّتِي لَوْ قَدْ بَغَتْ لَتَخَضَّبُ

و همت بشر و دد فاکفف ... یدک التی لو قد بغت لتخضب

پرهیز کار بود زان حذر نما

www.alukah.net

وَاحْفَظْ جَنَاحَكَ لِلصَّدِيقِ وَكُنْ بِهِ

وَالضَّيْفَ أَكْرِمْ مَا اسْتَطَعْتَ فَإِنَّهُ

مِهْمَانَ عَزِيزَ دَارِ بِمِقْدَارِ تَوَانَ فَرْشِ

وَاجْعَلْ صَدِيقَكَ مِنْ إِذَا أَخَوَيْتَهُ

بَا دَوْسْتَ آنْچَنَانْ بِنَا مَهْرُ وَدَوْسْتِي

وَاطْلُبْهُمُ شِفَاءَ الْمَرِيضِ شِفَاؤُهُ

بِجُوئِي دَوْسْتَانْ تَوْ بِرِ مَرْضِي حَقِيرِ را

وَاحْفَظْ صَدِيقَكَ فِي الْمَوَاطِنِ كُلِّهَا

بَا دَوْسْتَانْ زِ دَسْتِ نَشِينْ اَزْ وَطَنْ

وَاقْلِلِ الْكَذُوبَ وَقَرِّبْهُ وَجَازِهِ

بِغَضْ كَذُوبْ دَارْ وَبِنَزْدِيكْ اَوْ مَبَاشْ

يُعْطِيكَ مَا فَوْقَ الْمُنَى بِلِسَانِهِ

بِخَشَدْ تَرَا عَطَا وَلِي اَزْ سَرِ زَبَانْ

وَاحْذَرْ ذَوِي الْمَلَقِ اللَّئِيمِ فَإِنَّهُمْ

كَابٍ عَلَى أَوْلَادِهِ يَتَحَدَّبُ

چُونْ پِدَرْ رِعَايَتْ فَرْزَنْدِي نَمَا

حَتَّى بَعْدَكَ وَارِثًا يَتَنَسَّبُ

تَا كَهْ وَارِثْ تَوْ شَوَدْ اَزْ رَوِ وَفَا

حَفِظَ الْإِخَاءَ وَكَانَ دُونَكَ يَقْرَبُ

كَوْ اَوْرَدِ بِرَادَرِي وَدَوْسْتِي بَجَا

وَدَعِ الْكَذُوبَ فَلَيْسَ مِنْ يُصْحَبُ

بِگُذَرْ زِ كَاذِبْ وَمَنَا بَادِي النَّجَا

وَعَلَيْكَ بِالْمَرْءِ الَّذِي لَا يَكْذِبُ

مِي بَاشْ بَا كَسِي كَهْ نَگَوْيَدْ دَرُوغْ رَا

إِنَّ الْكَذُوبَ مُلَطِّخٌ مَنْ يَصْحَبُ

اَلْبَيْدَارْ مَصَاحِبِ خُودْ رَا بِعَيْبَهَا

وَيُرَوِّعُ عَنْكَ كَمَا يُرَوِّعُ الثَّعْلَبُ

وَآنْكَهْ كَزِ بِرْ دَارِ تَوْ جَرَوَدْ بَاهْ نِيزْ بَا

فَإِنَّ الْكَابَ يُهَابُ عَلَيْكَ مِمَّنْ يَهْرُبُ

طلب

باش اللئيم بأظهر وجاملوه فإنه

يسعون حول المرء ما طمعوا به

كردد زِ بَهْرِ طَمَعْ خُودْ بِكِرْدِ مَرْدْ

وَلَعَلَّ نُصْحَكَ إِنْ ثَبَتَّ يَنْفَعُ

كَرْدَمْ نَصِيحَتِ تَوْ بِشَوْ نَصِيحَتَمْ

وَمَا الْمَرْءُ فِي الْإِقْدَارِ إِلَّا ابْنُ نَفْسِهِ

نِيسْتْ مَرْدْ رَا دَرْ اِقْدَارْ اِلَّا اَبْنِ نَفْسْ خُويِشْ

وَأَفْضَلُ قِسْمِ اللَّهِ لِلْمَرْءِ عَقْلُهُ

بِهْتَرِينْ بَخْشِشِ يَزْدَانْ مَرْدْ رَا عَقْلْ

إِذَا أَكْمَلَ الرَّحْمَنُ لِلْمَرْءِ عَقْلَهُ

چُونْ تَمَامْ كَرْدْ يَزْدَانْ مَرْدْ رَا عَقْلْ

يَرَى الْمُنْيَةَ فِي النَّاسِ صِحَّةَ عَقْلِهِ

بِينَدْ زِيَنْ رَوِ پِيشِ مَرْدَمَانْ عَقْلْ اَسْتْ

وَمَنْ كَانَ عَلَّابًا بِعَقْلٍ وَتَجْرِبَةٍ

وَكَرْ كَانْ عَلَّابْ بِعَقْلْ وَتَجْرِبَهْ

وَعَضِّ عَلَى نُجُودٍ وَكُفَّ بَأْسَكَ وَاسْلَمِ

وَإِذَا بُنِيتَ بِهِمْ فَجُدْ وَتَغَيَّبَا

وَاِنْ بَنَا وَبِهِمْ جَفَا وَتَغَيَّبَا

جَوَانِي بَاشْ وَدَلِي بِپُوشْ وَدَرْ بِجَا

وَالنُّصْحُ أَرْخَصُ مَا يُبَاعُ وَيُوهَبُ

وَالنَّصْحُ اَرْخَصْ مَا يُبَاعْ وَبُوهَبْ

وَإِذَا جَازَيْتَ فَلَمْ يَعْدُ جَمِيلَ الْمَذْهَبِ

اَرْ جَانْ تَرَا كَنَدْ بِنَا سَخْ اَزْ بَخْشِشْ

وَإِذَا جَازَيْتَ فَلَمْ يَعْدُ جَمِيلَ الْمَذْهَبِ

اِذَا جَازَهْ نَكَرْدْ جَمِيلْ مَذْهَبْ

كَرْ دَرْ جَوَابْ بَخْشِشْ نَكَرْدِي كَمِي عَجَبْ

تَلْقَى مِنَ الْخَيْرَاتِ شَيْئًا يَتَّبِعُهُ

نِيسْتْ بِهْتَرْ زِ خَيْرَاتْ چِيزِي بِهْتَرْ اَزْ عَقْلْ

فَقَدِ اكْتَمَلَتْ أَخْلَاقُهُ وَمَآرِبُهْ

خَلْقَهَا بِرْ جَمِيلْ كَامِلْ كَشْتْ وَبِهْ

وَإِنْ كَانَ مَحْظُورًا عَلَيْهِ مَكَاسِبُهْ

وَاِنْ كَانْ مَحْظُورْ اَزْ عَلَيْهِ مَكَاسِبْ

كَرْ چِيزِي حَاصِلْ بِوَدْ اَزْ كَسْبْ وَهُوَ بَرْ

وَيَعْدُو الْجَهُولُ فِي أَثَرِ الْمَعِيشَةِ غَالِبًا

وَعَدُو الْجَهُولِ فِي اَثَرِ الْمَعِيشَةِ غَالِبًا

صَاحِبْ جَهْلْ اَسْتْ وَغَالِبْ اَوْ مَعِيشَتْ غَالِبًا

وَلَا عَلَيْهِ السَّلَامُ

www.alukah.net

يعيش الغني في الناس بالعقل انه ... على العقل يجري علمه وبجاريه

در ميان خلق بعيش بود آنكه عقلست او را ... علم او بوجوه از عقل بيكرود روا

يعيش الغني في الناس بفلة عقله ... وان كرمت اعراقه ومناصبه

مرد بي دولت زي عقل بود در ميان كسان ... گرچه بود تا سدره اش قدر و مناصب منتهاست

الدهر يخلق احيانا فيلبسه ... عليك لا تضطرب فيه ولا تئب

دهر هر گاهي كه اندر كرده خلقي بر تنش ... پيشه از شه مردان وكم كن اضطرابي

حتى يجيء فيها قائل مدكرها ... فقد بريء اخزى قائل مضطربه

تا مگر گيت بدان گاهي كه گويندت مزن ... زخم زخم آن كاهي گويندت مزن زخم زخم

هذا لكم من الغلام الغالب ... من ضرب صدق وقضاء واجب

اين شما را غلام غالب خصم شكن ... از قضاي واجب بي مانع واز ضرب تمام

ومخلق الهامات والكتائب ... اعني به حكام الكتائب

قاطع سرها و شكيبهاي خصم بكار ... من بان كردم حمايت لشكر و فرمانبر

كنا كزوج حمامة في اينكة ... متمتعين بصحة وشباب

بوديم چون كبوتر ازيان نشست ... با صحت و خفيت بالذات و جواني

وخلى الزمان بنا فتفرق عنا ... ان الزمان مفرق الاحباب

امد زمان سوي ما وزهم بر كشت ما را ... باشد زمان مخالف ما شادماني

علمي عزيز و اخلاقي مهذبة ... ومن يهذب يشقى في تهذيبه

مرا عزيز بود علم و خلقهاي نكو ... كسي كه خلق نكو باشد خوش بود

لو رمت الف عدو كنت دافعهم ... ولو طلبت صديقا ما ظفرت به

هزار عدو بيش آيد بتو بيك بار ... وگر دو دوست بجوئي برآن نيابي

سليم العرض من كل عاره ... ومن داء الرجال فقد اصابا

آن بود سالم كه باهر كس نكرد اكنون جواب ... وآنكه با مردم بسازد دوست بر اصابت

ومن هاب الرجال تهيبوه ... ومن هين الرجال فلن هابا

آنكه او ترسان بود از خلق بسيار از خلق ... وآنكه خود را كرد با مردم بسيار خوار

سبحانك انك اللهم انت عجبي ... يا من لواي حمد زد و عاصي مرا نديد

يا رب ثبت قدمي وقلبي ... يا رب مرا ثبات قدم بخش و صدق دل

ومن كان مفتخرا بآل والنسب ... فانا فخرا بالعلم والادب

هر كس بافتخار از مال يا جد و نسب ... من را افتخار با علم است و ادب

ليس البلية في اياي منا عجبا ... بل السلامة فيها اعجب العجب

نيست در ايام چندان تعجب از بلا ... بلكه اعجوبه باشد در ميان عجم

ليس الجمال بأثواب تزينها ... إن الجمال جمال العلم والأدب

بست خوبي جامه فاخر كه زيبت ... مرد را علم است و ادب

كيس اليتيم الذي قد مات والده ... ليس اليتيم يتيم العلم والأدب

بست در عالم يتيم آنكس كه او را ... پدر علم و ادب باشد يتيم

لا تظلمن يتيمة إن عند ربه ... من يتيم مكن كه نزد خدا

معاش خويش مخور مي مجوي و منشست ... واذا افتقرت فذاو فقرك بالتقى

چو درويش شوي فقر را پيشه كن ... بدور فقر جو باشي دولتمند كن

فلا يغرنك من دنياك كثرتها ... عن كل شيء ومن كل الاجانب

مشو مغرور از دنيا كه بسيار ... ز مردانش كه بود همچو خار جانب

لو كان يبعد من محل الكوكب ... اگرچه دور ترا نستاند منزل كوكب

يصدق فيما قال او هو كاذب ... بصدق آنچه گفت او دروغ گفت يا

راستش دار نزد مردم گرچه دروغ گويد

تحكمه الاقوام وهو لبيب ... حكمت كنند اقوام و او لبيب

احمقش گويند اگرچه باشد از عقلش نزيب

واكره ان اكون لا تجيبا ... و اكره ان اكون لا تجيبا

كه باشي كه نشنوي جواب

من كرامات الاعراب ايام وغوالب ... كه از كرامت اعراب ايام و غوالب

يزيد سماحة ويزيد حلما ... كه مي افزايد سماحت و مي افزايد حلما

او سماحت را زيادت ميكند و حلم را

كعود زاد في الاخراق طيبا ... همچو عودي كش زيادت بوي آرد سوختن را

اذا جاوزت الدنيا عليك مجدبها ... چو دنيا با تو تنگي كرد نيكي كن تو هم دايم

على الناس طرا انها تتقلب ... بمردم زانكه گردانست اين دنيا بعالم

فلا الجود يفنيها اذا هي اقبلت ... نه الجود يفنيها اذا هي اقبلت

ولا البخل يبقيها اذا هي ذهبت ... نه البخل يبقيها اذا هي ذهبت

جود دنيا را نه در وجود بخشش نابود كند

جود دنيا را نه در وجود بخشش نابود كند ... جود دنيا را نه در وجود بخشش نابود كند

الا لا تجزعن اذا نابك خطب ... جو بري كردد دل اندوه نتواند كه كاهد ري

وشيبك قد نصا برد از الشباب ... و شيبك قد نصا برد از الشباب

كي همي كند اين دامن جواني را ... كه كند پير خسته بر سر سبلان شباب

بلال الشيب في نواديك ناديني ... بانگ علي الصوت حي على الفلاح

بلال پيريت از دل منادي دارد ... بلال پيريت از دل منادي دارد

خلقت من التراب وعن قريب ... تغيب تحت اطباق التراب

تو از پيوند خاكي زيب فرا هم بود ... تو از پيوند خاكي زيب فرا هم بود

فطبعك اقامة في دار طعن ... طبع تو مقامت آمد در ين جهان خراب

طبع تو مقامت آمد در ين جهان خراب ... طبع تو مقامت آمد در ين جهان خراب

www.alukah.net
الألوكة

وان خيبت الحجاب وسوف يأتي ... رسول ليس يحجب بالحجاب

تو مطلب بحجابی زود می آید ... پیمبری که حجابش نکشته هیچ حجاب

اعام قصرك المرفوع اقصر ... فانك ساكن القبر الخراب

که عاقبت قصر رفیع کوته کن ... که عاقبت سوی ویرانگان قبر خواهد شد

ومن يرجو من الدنيا وفاء ... كمن يرجو شرابا من سراب

امید وارد بدنیا بی وفا بیهوده ... چو آنکسی که بجوید شراب از سراب

اذا اشتملت على اليأس القلوب ... وضاق بأيه الصدر الرحيب

والعلة السلام

بدانجا نا امیدی چون بسی شد ... وزان در شیشه دل شکر شد جا

وان وطنت المكاره واطمأنت ... وأرست في أماكنها الكروب

وطن کردن مکاره یافت آرام ... بلا ها کنت محکم در مکانها

ولم ير لانكشاف الضر وجه ... ولا أغنى بحيلته الأريب

ندیدند زیرک کس روی گشادی ... بحیلت هیچ دانا

أتاك على قنوط منك غوث ... يمن به اللطيف المستجيب

زان تو میدت بدی رسد باز ... بزان مت بود بر تو خدا را

وكل الحادثات اذا تناهت ... فموصول بها روح قريب

صبورم

وانش

www.alukah.net

حَبِيبٌ لَيْسَ يَعْدِلُهُ حَبِيبُ ... وَمَا لِسِوَاهُ فِي قَلْبِي نَصِيبُ

مرا دوستے ہمسر نیست کہ او ہمہ دوستی ... و جز او در دل من نصیبی

بود کرا از مودت کی ترسد ... ہست بجیب پس عجب لیب

حَبِيبٌ غَابَ عَنْ عَيْنِي وَجِسْمِي ... وَعَنْ قَلْبِي حَبِيبِي لَا يَغِيبُ

حبیبم غایب از چشم منست و جسم من لیکن ... حبیب من نباشد از دل من یک نفس بیرون

فُرِضَ عَلَى النَّاسِ أَنْ يَتُوبُوا ... لَكِنْ تَرْكُ الذُّنُوبِ أَوْجَبُ

لیکن ترک گناہ از آن اوجب

توبہ بر مردمان بود واجب

وَالدَّهْرُ فِي طَرْفَةٍ عَجِيبٌ ... وَغَفْلَةُ النَّاسِ فِيهِ أَعْجَبُ

گردش روزگار بس عجب است ... غفلت آدمی از آن اعجب

وَالصَّبْرُ فِي النَّائِبَاتِ صَعْبٌ ... لَكِنْ فَوْزُ الثَّوَابِ أَصْعَبُ

صبر در حادثات صعب بود ... لیک فوت ثواب از آن اصعب

وَكُلُّ مَا يُرْتَجَى قَرِيبٌ ... وَالْمَوْتُ مِنْ كُلِّ ذَلِكَ أَقْرَبُ

مرگ باشد از آن ہمہ اقرب

هر چہ باشد از آن امید قریب

حُسَيْنُ إِذْ كُنْتَ فِي بَلَدٍ ... غَرِيبًا فَاحْشُرْ بِأَيِّ بَلَدٍ

ای حسین ار ترا کہ باشی ساکن ... جون غریبی باشی در ہر حال با ہر کس اوی

وَلَا تَخْرُجْ بِالنَّهْيِ فِيهِمْ ... فَكُلٌّ قَبِيلٌ بِالَّبِيهِمْ

زانکہ باشد ہر کرا از دانش خود شادمان

فخر با ابنای جنس خویش فرو نشستن

وَلِعَلِيِّ ابْنِ أَبِي طَالِبٍ ... بِهَذَا الْأُمُورِ بَاكٍ بِهَا

کر علی بودی ہمان ابن ابی طالب یقین ... می شدی حاصل ورا از جملہ ہر کسب آن

وَلَكِنَّهُ اغْتَامَ أَمْرَ الْإِلَهِ ... فَأَحْرَقَ فِيهِمْ بَانِيَاتِهَا

لیک کرد او اختیار امر و فرمان الٰہ ... کشت یاران و سرا سیمہ زاحداث زمان

عُذِيرَكَ مِنْ ثُبَةٍ بِالَّذِي ... يُنِيلُكَ دُنْيَاكَ مِنْ طَالِبِهَا

عذر آور پیش آنکو اعتماد و عالم است ... صید صید و ما را ز آنکو اری نان

فَلَا تُعْجِبَنَّ لِأَوْزَارِهَا ... وَلَا تَضْجَرَنَّ لِأَوْصَابِهَا

بسیار کم کن در جہان او زان ... بیہودہ ز دو مشو از جادثات ناگہان

وَلَا تَبْتَئِسْ حَتَّى ارْعِنَا بِهَا ... فَبِئْسَ الْغَدُ بِالْأَمْسِ كَيْتَ الْيَوْمُ

ہموار ایکہ ملک باشد کہ مرد و ش غدا ان

بانگ کم بیت عزت بہ ... فدکان یغر باللذات والطرب

کہن کردگار نہ کز او ان خار مانند ... کہ بود او مغرور از آنش بعیش عشرتہا

طَارَتْ عِقَابُ الْمَنَايَا فِي جَوَانِبِهَا ... فَصَارَ مِنْ بَعْدِنَا لِلْوَيْلِ الْحَرْبُ

عقاب مرگ پرواز کرد بکرد اکردان او ... از آن پس کشتہا آشیان آہ و واویلا

أَجْنِسْ عِنَانَكَ لَا تَجْنَحْ بِهِ طَلَبًا ... فَلَا دَرَكٌ مَا لَا دَرَكَ بِالطَّلَبِ

تَخْرُجُ الْقَلْبَ مِنْ وَصْفِ الذُّنُوبِ ... يَخِلُّ الْجِسْمَ يَشْفَقُ بِالنُّحُوبِ

دست دل مجروح از درد گناه ... جسم نالان گشته و نالان بهول

أَضَرَّ بِجِسْمِهِ سَهَرُ اللَّيَالِي ... فَصَارَ الْجِسْمُ مِنْهُ كَالْقَضِيبِ

بافت آزار جسم او ز بیداری شب ... جسم او مانند چوب خشک گردید نزار

وَغَيَّرَ لَوْنَهُ خَوْفٌ شَدِيدٌ ... يَكَادُ مِنْ طُولِ الْكُرُوبِ

رنگ رویش را تغیر کرد از خوف شدید ... نزدیک است از طول غمها بمیرد

نَهَارِي بِالْفَزَعِ يَا لَيْتَ لَيْلِي ... وَدَائِي لِي يَطُولُ مَعَ النَّحِيبِ

روز من با ناله و فزع یا لیت شب ... درد من افزون شود با گریه و زاری و فزع

تَوَجَّهْتُ إِلَى الْخَلَّاقِ رَبِّي ... فَلَمْ أَرَ لِي سِوَاهُ مِنْ مُجِيبِ

التجا کردم بسوی مردمان فریاد خواه ... کس ندیدم در خلایق کو مرا گوید جواب

وَأَنْتَ تُجِيبُ مَنْ يَدْعُوكَ يَوْمًا ... وَتَكْشِفُ ضُرَّ عَبْدِكَ يَا حَبِيبِي

هر که میخواند ترا گویی جواب میدهی ... میکنی دفع ضرر از بنده و دفع عذاب

وَدَائِي بَاطِنٌ وَلَدَيْكَ طِبٌّ ... وَمَنْ لِي مِثْلُ طِبِّكَ يَا طَبِيبِي

درد من در دروست و علاجش نزد تست ... نیست مانند تو طبیبی کل یاب

فَلَمْ أَرَ كَالدِّيَانَةِ بِهَا عِزًّا لِأَهْلِهَا ... وَلَا كَالْيَقِينِ اسْتَوْحَشَ الدَّهْرَ صَاحِبُهُ

من ندیدم همچو دیانت عزّ را اهل او ... جون یقین دیگر نبود اهل او وحشت نا

أَمُرُّ عَلَى رَبْعِ الْغَرِيبِ كَأَنَّمَا ... أَمُرُّ سُقَى رَبْعٍ أَمُرُّ مَنَاسِبُهُ

من گذشتم بر سر کوی غریبان اهل او ... بجنان دیدم که دیدم قبرهای کهنه را

فَوَاللَّهِ لَوْلَا أَنَّنِي كُلَّ سَاعَةٍ ... إِذَا شِئْتُ لَاقَيْتُ الْمَرَاةَ صَاحِبُهُ

حق ایزد میخورم سوگند کاندر هر زمان ... چون نمی بینم کسی از قوم خود دارد عزا

فَمَا ذَا اعْتَرَيْتَ الدَّهْرَ يَجْلِبُ ... تَجَدُّدَ حُزْنٍ كُلَّ يَوْمٍ نُوَادِبُهُ

چون نیارم صبر ازان کردون کجا یابم دوا ... خون من هر روز نوکرد و دوازان رخ دعا

تَزَوَّدْ كَدَأْبِ الصَّبْرِ عِنْدَ النَّوَائِبِ ... فَمَنْ مِثْلُ جَمِيعِ الصَّبْرِ حُسْنُ الْعَوَاقِبِ

نزد دی کدأب الصبر عند النوائب ... فمن مثل جمیع الصبر حسن العواقب

وَكُنْ صَاحِبَ الْحِلْمِ فِي كُلِّ مَشْهَدٍ ... فَمَا الْحِلْمُ إِلَّا خَيْرُ خِدْنٍ وَصَاحِبِ

روا صبر پوش اندر بلاها کاندر بشارت ... کز ما کرد و فال صبر جمیلت غایت

وَكُنْ حَافِظًا عَهْدَ الصَّدِيقِ وَرَاعِيًا ... تَذُقْ مِنْ كَمَالِ الْحِفْظِ صَفْوَ الْمَشَارِبِ

وکن صاحب الحلم فی کل مشهد ... کز بود حلم الا بهتری مارا بت از یاران

وَكُنْ شَاكِرًا لِلَّهِ فِي كُلِّ نِعْمَةٍ ... يُثِبْكَ عَلَى النَّعْمَى جَزِيلَ الْمَوَاهِبِ

وکن شاکر الله فی کل نعمة ... توتعالی (؟) باد بشریزدان

وما المرء في الاقدار الا كنفسه ... فكن طالبا في الناس اعلى المراتب

بنا شد مرد را علو همت چنانکه نفس او را میبر ... تو عالی خواه باش تا بلند شوی در میان مردمان

وكن طالبا للرزق من باب حله ... يضاعف عليك الرزق من كل جانب

طلب کن همیشه روزی را از باب حلال او ... تا روزت مضاعف گردد از هر جانب

وصن منك ماء الوجه لا تبذلنه ... ولا تسأل الاقوال فضل الرغائب

نگه دار آب روی خود مبر از آن را بهیچ ... مجو حاجات مقصود خود از اقوال

اليك بصير صادق منك واجب ... وكن موجبا حق الجليس اذا اتى

بداند تو نکوئی دین کار بر خویش واجب دان ... او اگر حق یار و همنشین آید گرامی دار

وكن حافظا للود للدين وناصرا ... لجارك في التقوى واهل الاقارب

نگه دار حق پدری باش و مادرهم ... حق همسایه بر همیز کار و جار و خویشان

توسع من فضلة نفس على قدر ... لعاد من فضله لما صغا ذهبا

گرگذاری نفس را چون تو بر میگذار ... کردوان علم و عمل ان تزر افزون طلا

كما للفتى حسب اذا كمل الفتى ... اخلاقه وحوى الآداب والحسبا

نیست مرد جوان جاهی مگر کامل شود ... اخلاقهای او و او آدابش بیابد حسبا

فاطلب قديمك علما والكتب ادبا ... تظفر بزيادك به واستجمل الطلبا

ای مذابت همیشه طلب کن علم و حاصل ... تا بدست آری هر آن چیز خوب مطلق را

لله در فتى النسابة كرما ... يا حبذا كرما اضحى له نسبا

رحمت حق بر جوان کاو نسبان آورد ... خنک او جود و کرم کز وی نسب یابد شرف

هل المروة الا ما تقوم به ... من الدمام وحفظ الجار ان عشبا

چیست احسان و کرم مگر بر چیزی ... از نگهبانی و حق همسایه و دین جبا

من لم يؤوبه دين المصطفى ادبا ... فحظه خير في الاقوال واضطربا

هر که او را دین پیغمبر ننوازد ادب ... اضطراب و خیرگی بیند ز گفتار و کار

اعلى تقحم الغوارس هكذا ... عني وعنهم اخر واصحابي

این همه رنج سوار اوجه گشته اینچنین ... زین پس ایشان را گذار و یاران را

اليوم يمنعني الغرار فحفظي ... ومصمم في القلب ليس بهائب

امروز مانع گشته از غرگیر ... با تشیرم گشته از خلق سرم جدا

الى ابن عبد جين شدالية ... وحانت فاستمعوا من الكذاب

مجزوء سوگند ابن عبدوه سوگند شد ... من دیگر سوگند خورد منکر بدا گفتن شد

ان لا يصد قوا لا هيل التقي ... رجلا ان يفطروا في كل حزاب

www.tekkaiher

يعني ازمن بزكرد ونا ورد ايمان بحق ... ما دوكس در دوش وقتيها باسمان وتيها

فصدت نحوين زاينة منقطرا ... كالجذع بين دكادك ورداب

جول من اوداء زمين الاضم كوام ... جون درحت خشك خرما بر فلك اسقاطها

وعفت عن انواره ولوانني ... كنت المقطر بزني انوائي

ازمروت جاهلي وكرم ... يكون تو كرفلك كردون به بوي جايكه

عبد الحارة من سفاهة رأيه ... وعبدت رب محمد بصوابه

بت پرستد از خطائي راي خويش ... من پرستم رب احمد از يقين

عمر ابن عبد جين انظر صارما ... بشنو ان الامر غير لعاب

والد ابن عبد كاحمر بيض ... انكه كاجنك غير لعبها ست

لا تحسبوا الرحمن خاذل دينه ... وبنيه يا معشر الاحباب

حق نسازد خوار دين خويش را ... يا بني قريش را فرو غا خير ات

اردت عمرا النطفي بمهند ... صافي الحديد مجرب قضاب

قال محمد بن عمر اللخمي انشدنا ابو نصر محمد القاضي انشدنا ابو عمر القاضي عن ابيه عن جده لامير المؤمنين امام المتقين عليه رضوان الله

شعر

ابا حفص الاصبهين وارثا ... معدانكم ما لاح نجم الا ضئ بكوكبه

وانا ابن ذكوان صفين نبت بحرفها ... تابود بر ابرق چرخ سيار بر مسار

الى ان عوتوا او نموت ونالنا ... ولا لاكم من حومة الحرب مهرب

تا بدان نميرد شما ما خود مسلم ... كرمف ليست كسي را بنبود جاي فرار

انا علي وابن عبد المطلب ... مهذب ذو سطوة وذو حسب

نحن على بن عبد المطلب قعا ... زكي وباك وفد وافد فضل وعز اثل

ترين اذا لاقيت قرنا لم تجب ... من يلقني انا بنا بالكرب الغنا

ولا ارم حومة باغرم روي ... كس كه چيزي نيست آنجا در كفد در

انا الغلام الغربي المنتسب ... من غير عود في مناصل المطلب

لب داري تم امروز فردا نوب ... از نيكو بر نياي محل مطلب سيا نكني

يا ايها العبد اللئيم المتذب ... ان كنت للموت محبا فاقترب

جنگ جويان آمدي يا ايها العبد اللئيم ... مرگ را كر زود داري بيا نزديك

واثبت زويدا ايها الكلب الكلب ... تو لا تول فارا ثم انقلب

نيستي در جنگ يكدل كر بمرد احمد دل ... زود باشد كه بكردي زين جنگ

اياي تدعوا في الغوا يا ابن الاريب ... وفي لمبني صارم بيدي اللهب

مِنْ بُحْطَةِ الْخَامِ وَغَرْبٍ — لَقَدْ عَلِمَتْ الْعَلِيمُ ذُو الْأَوْبِ
إِنْ كُنْتَ فِي الْحَرْبِ الْعَوَانِ بِلَا رَبٍّ — وَعَنْ قَلِيلٍ غَيْرَ شَكٍّ يَنْقَلِبْ

وله عليه السلام

أَنَا عَلِيٌّ وَابْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبْ — نَحْنُ وَبَيْتِ اللهِ أَوْلَى بِالْكُتُبْ
نَحْنُ بَنُو عَبْدِ الْمُطَّلِبْ يَقِينِ — بِحَقِّ كَعْبَةٍ كَرِيمٍ مَا بِكَذَّابْ
بِالنَّبِيِّ الْمُصْطَفَى غَيْرِ الْكَذِبْ — أَهْلُ الْفَخَارِ وَالْمَقَامِ وَالْحَجَبْ
وَيَكْفِيكَ مِنْ رُسُلٍ كَمِثْلِ مَا كَذَبْ — وَقَدْ رَأَوْا أَهْلَ الْحَوْأَبِ وَصَبَرُوا وَحَجَابْ
نَحْنُ نَصَرْنَاهُ عَلَى كُلِّ الْعَرَبْ — أَيُّهَا الْعَبْدُ اللَّئِيمُ الْمُنْتَدَبْ الذَّلِيلْ
زَعَمَتْ يَارِي بِغَيْرِ الْإِيمَانِ عَرَبْ — بِمَا تَوَعَّدَ لَئِيمٌ أَوْرَى بِجَنْكَ شِهَابْ
أَنَا عَلِيٌّ أَعْلَى النَّاسِ بِالنَّسَبْ — بَعْدَ النَّبِيِّ الْهَاشِمِيِّ الْمُصْطَفَى الْعَرَبْ
نَعَمْ عَلَى نَسَبٍ بِرَتْرَازِ بِهِ مَرْدُمْ — خَلِيفَةُ نَبِيٍّ مَا نَبِيٍّ رَسُولِ خُدَا
قُلْ لِلَّذِي غَرَّ مِنِّي مَا طَغَى — مَنْ ذَا يُخَلِّصُ أَوْرَاقَا مِنَ الذَّهَبْ
بِگُو بِوَانْ كَهْ شُدَهْ ازْ خَلْقِ لُطْفِ مِنْ غَرَّهْ — كَهْ بَاشَدْ آنَكَهْ وَرَقْ رَا جُدَا كُنَدْ زِ طَلَا
نَبَتَّ عَلَيْكَ رِيَاحُ الْمَوْتِ صَائِبَةً — فَاسْتَبْقِنِي بَعْدَكَ لِلْوَيْلِ وَالْحَرَبْ
وَزِيدَ جَانِبَ تَوَبَادَهَايِ مَرْكَ رَوَانْ — مَرَا گُذَاشْتِي ازْ بَعْدَ آنْ بَوَا وَيْلَا

لسلام

يَا أَيُّهَا السَّائِلُ عَنْ أَصْحَابِي — إِنْ كُنْتَ تَبْتَغِي خَبَرَ الصَّوَابِ
اى كه از اصحاب من دارى سوال — گر ترا خواهى خبر از من صواب
مَا أَنْبَئُكَ عَنْهُمْ غَيْرَ مَا تَكْذَابِ — بَانَّهُمْ أَوْعِيَةُ الْكِتَابِ
سازِ مِتَّكا ، ازِ اِيشان نيدرغ — آنكه باايشان بود سرِ كتاب
صَبِيرٌ لَدَى الْهَيْجَا وَالضَّرَابِ — فَسَلْ بِذَاكَ مُعْشَرَ الْأَعْرَابِ
بِحَارُهُمْ نَدَى وَبَأْسٌ وَنَجْدَةٌ — پرسِ ازين قوم كه ايشان بسوى حرب
سَتَشْهَدُ لِي بِالْكُرِّ وَالطَّعْنِ رَابِيَةٌ — حَبَانِي بِهَا الطُّهْرُ النَّبِيُّ الْمُهَذَّبُ
رايت اسلام برفرق كوه بنى سليم — آنكه پيغمبر بحل ان مى كرد اختيار
وَتَعْلَمُ أَنِّي فِي الْحُرُوبِ ذُو لَدَدٍ — بِشِيرُهَا اللَّبِيبُ الْهَوْشَ الْمُجَرَّبُ
بازوى او كه بود در همه كارها كرا است — بردوم شيران او شير دمانم بيقرار
وَمِثْلِي لَا يَرَى الْعُيُولَ مَنْطَعَةً — وَقَلَّ لِجَيْشِ الْخَمِيسِ الْعَطَمْطَمِ
مثل من كس نكشيد اسپ بدشت نبرد — از نهيب كم شود كرم و ماشود ثمار
وَقَدْ عَلِمَ الْأَحْيَاءُ أَنِّي زَعِيمُهَا — وَأَنِّي لَدَى الْحَرْبِ الْعَوَانِ الْمُجَرَّبُ
كه همه مردمان دانند كه من ... — ... بحار ... سوار
سَيَكْفِينِي الْمَلِيكُ وَحَدَ سَيْفِي — لَدَى الْهَيْجَا بِحَبْسِ شِهَابَا

بنو الحرب لم تقعد بهم أمهاتهم ... ولا آباؤهم أبا صديق وأنجبوا

مبين اولاد حرب ورزم را از خانها ... بين آبا نيايند فرزندان تعظيم مقدار را

فإن كنت بالشورى ملكت أمورهم ... فكيف بهذا والمشيرون غيب

اگر در روى مشورت در كاران مالك ... چون بود اين چون مشيران در غيب اند

وإن كنت بالغزو فقت جدودهم ... فغيرك أولى بالنبي وأقرب

وان كشته بالغزو فقت جدودهم ... فغيرك أولى بالنبي وأقرب

به كمى جدت كوشش وشوى خصم به ... غير تو اولى است بايشان وأقرب

كن ابن من شئت واكتسب أدبا ... يغنيك محمودها عن النسب

كن ابن من شئت واكتسب أدبا ... يغنيك محمودها عن النسب

پسر هر كه خواهى ادبى حاصل كن ... تا غنى ستوده اخلاق تو از پدران

وليس يغني الحسيب نسبته ... بلا لسان لبيب ولا أدب

وليس يغني الحسيب نسبته ... بلا لسان لبيب ولا أدب

نيايد سود كسى را حسب با نسبت ... كه او را ادبى باشد در نطق بيان

إن الفتى من يقول ها أنا ذا ... ليس الفتى من يقول كان أبي

إن الفتى من يقول ها أنا ذا ... ليس الفتى من يقول كان أبي

آن جوانست كه گويد منم اينك حاضر ... نيست مرد آنكه گويد پدرم بود فلان

قد يدرك المرء بالأيام ما فاتا ... ويبلغ المجد أقوام وقد ماتوا

درست آيد بمرد فضل كه از وى فوت شد ... ويابد مجد قومى كه ايشان مرده باشند

ويدرك المجد والأخطار كاسبة ... في طي أرماحهم والموت غازيها

بمى نشانند مردان كوشنده وقتى بروان ... هم اندر نيزه‌ها كسب شرف را

وإن كانت الجنة لا تنال ... في قافية الراء

وان كانت بهشت نه بكوشش حاصل شود ...

الألوكة
www.alukah.net

ميان جمله درخشند چون شهاب ... وأسمر من ماء الخطي لدن

نشانند نه غراب ايشان كه لاجا يا ... وليكن سنان خطى از نمكين وصولت

غراب سخت محابا نميكند قطعا ... أو وذبه الكتيبة كل يوم

واذا ما الحرب أضرمت انتهابا ... بدين منع كنم لشكرى خود هر روز

وان زمان كه برافروزد آتش وهيجا ... وحولي معشر كرموا وطابوا

ويرجون الغنيمة والثوابا ... بكرد من همه مردان نامدار كريم

امينند بسته بال غنيمت وكالا ... ولا يبرحون من حذر المنايا

سوى المال فيها والاياب ... ميان قتل كشتن بلكه هم نمى خواهند

براى مال جهان باز گشت از وغا ... فدع عنك النهدد واصطبارا

اذا خدة صلبت لها شبابا ... گذار هين خود را در آب وآتش حرب

كه گر كشت ترا كرم مسكند اعضا ... ألم ترني أدعو عاهم أخوهم

اجابوا وان اعتب على اللوم ... بغيبوا

هى اند چون كردم عتب بر كرم عضب ... عني كرمن هر كه خوانم جمله افتانرا

لتومى اجزى مثلها لا تعتبوا ... هم حفظوا غيبي كما كنت حافظا

برادى قوم فود آنم كه ازمن نا بديد ... نكه دارند حفظ الغيب از من كه من دارم

بنو الحرب

كم أمور لقد تشتت فيها ... كار بسيار بود كه هيچ سامان نيافت

إن القليل من الكلام بأهله ... از بحر اهل بحر را اندكي بادمي كفايت

عما قليل من صمت وما من مكثر ... هر دو قليل اند عمر دراز اين عمر كوتاه

إن كان نطقك ناطقا من فضة ... نطق اكبرون نقره خاموشي زيبد

إنما الدنيا فناء ليس للدنيا ثبوت ... هست دنيا بيوفا نيست دنيا را ثبات

ولقد يكفيك فيها أيها العاقل قوت ... بس تو را اي عاقل از دنيا قدر قوت بايست

قد مات قوم وما ماتت مكارمهم ... رفتند مردمان و مكارم اخلاق ايشان نمرد

وعاش قوم وهم في الناس موتى ... و بعضي مردمان هستند كه زنده اند و مرده

كرچه بسيار زيستن اندر جهان چون ما بسر برند

ليك چون انسان نكرد هيچ نيكي در جهان

حسن وإن كنت ذا حسن ممنوعة ... اي نيكو اگر چه نيكو روي ستمگري

الا بذل وما لك إلا صون ... هر دولت را بذل نيكوست و ترا صون

فالصمت درة وإنك ألياقوت ... خاموشي دري است و تو ياقوتي

أنا دنيا كبيت لنبجة العنكبوت ... من دنيا را چون خانه كوراست بر عنكبوت

ولعمري عن قريب كل من فيها يموت ... و بجان خويش سوگند كه همه كس بميرند

جاء ما ليس منه بد وهي غرة لا تبوت ... آمد چيزي كه از آن چاره نيست و آن مرگ است

وعاش قوم وهم في الناس موتى ... و بعضي مردمان هستند كه زنده اند و مرده

قومي بكر زنده و مستمند مجوي مرد كان

ألم تر أن الدهر يوم وليلة ... نه بيني كه سرانجام دهر روز و شب است

فعقل لجديد الثوب لا بد من بلى ... جامه پوش نو را كه كهنه كردش است و ناچار

وقل لاجتماع الشمل لا بد من شتات ... و گو جمع را كه پراكندگي در پي است

ولله في شدايد مفارقت النبي عليه السلام

نفسي على زفراتها محبوسة ... جان من بر نالهاي او در تن زار بند است

يا ليتها خرجت مع الزفراتي ... كاشكي با نالهاي من بيرون رفتي

لا خير في الحلو بعدك وإنما ... هيچ خيري نيست اندر زندگي بعد تو ام

أبكي مخافة أن تطول حياتي ... كه گريان ام كه ترسم كه دير بماند زندگاني

بعد ت وتوت وقوت يوم ... رفتند و موتند و قوت يوم

يكفي لمن في غد يموت ... بس بود آنرا كه فردا خواهد مردن قوت عمر

خانه وجامه وقوت يكروزه بس است

وربما مات نصف يوم ... اي بسا كس كه نيمروز نا كهان مرده است

والنصفة من قوت يقوت ... نصف قوت روز كه بيرون آيد قوت آنرا

يا أيها الطالب المبهوت ... اي كه مسخ طلب مبهوت بهر گوشه

حسبك مما تبتغيه قوت ... بس تو را قوتي تا چند از براي زندگاني

مازگارم

الألوكة
www.alukah.net

في قافية الجيم

فَإِنْ نَزَلَتْ يَوْمًا فَلَا تَخْضَعَنْ لَهَا ... وَلَا تَكْثُرَنَّ الشَّكْوَى إِذَا النَّعْلُ زَلَّتِ

روزی اگر فرو رسد روی منمای زبون ... شکوه مکن چو لغزی پای را بشستن

فَكَمْ مِنْ كَرِيمٍ يَبْتَلِي بِنَوَائِبٍ ... فَصَابَرَ حَتَّى مَضَّتِ النَّائِبَاتُ

بسیار از کریمان که بمحنتها مبتلا شدند ... پس صبر کردند تا بگذشت آن محنتها

وَكَانَتْ لَهُمْ عُقْبَى الْمَحَامِدِ وَالْعُلَا ... إِذَا النَّابُ بِالْأَنْيَابِ لَجَّ الْمُدَارِي

و عاقبت ایشان را ستودگی و بلندی بود ... چون دندان بدندان بسایند مدارا کنان

بِلَادٌ فَسِيحَاتٌ وَرِزْقٌ مُيَسَّرٌ ... وَحَلَّ الْبَلَاءُ وَبَانَ الْعَزَاءُ

جهانها فراخ و روزی آسان ... چون بلا فرو رسد صبر پدید آید

وَإِنْ كُنْتَ مُحْتَاجًا إِلَى الْعِلْمِ إِنَّنِي ... إِلَى الْجَهْلِ فِي بَعْضِ الْأَحَايِينِ أَحْوَجُ

اگر تو محتاج بسوی علم و دانش راستی ... گه گهی با جهل من محتاج تر بینم ترا بکار

وَلِي فَرَسٌ لِلْحِلْمِ بِالْحِلْمِ مُلْجَمٌ ... وَلِي فَرَسٌ لِلْجَهْلِ بِالْجَهْلِ مُسْرَجُ

مرا اسبیست بر حلم و حلم او را لجام ... و مرا اسبیست بر جهل و زین جهل او را

وَمَنْ شَابَهَ الْغَوْغَاءَ فَالْغَوْغَ قَالِيًا ... وَمَنْ شَابَهَ الْعَوْجَاءَ فَالْعَوْجُ مَنْهَجُ

هر که خو با سفیهان کرد و ره کژ راست نداند ... هر که با کژان راست رود کژ راه گیرد

فَإِنْ تَعَالَى بَعْضُ النَّاسِ فِيهِ سَفَاهَةً ... فَقَدْ ضَعُوا الْفَضْلَ الْجَزِيلَ بِالْخَرْبَجِ

گر بعضی مردم بر او سفاهت کردند ... بسیار فضل را بدینار بخریدند

في قافية الحاء

وَلَا تَكُ مِنْ مَنَّانَةٍ بِنَوَالِهَا ... عَلَى مُعْدِمٍ يَوْمًا وَلَا مُتَرَجِّحِ

مباش از منت نهندگان بر درویش ... و نه بر کسی که از مشقت روزگار سبک شده

مَتَى تَمْنُنِ الْمَعْرُوفَ تَفْسُدْ صَنِيعَةً ... وَمَنْ خَافَ عَنْ شُكْرِ الْمَنَابَا

هر که منت بر نیکی نهد نیکی تباه کند ... هر کس که از مشقت روزگار بترسد

لَمْ يُؤَدِّ مَا لِلَّهِ الرُّقَادُ

نه خواب بهیچ حال او را

قَدْ بَلَغَ الزَّرْعُ مُنْتَهَاهُ ... لَا بُدَّ لِلزَّرْعِ مِنْ حَصَادِ

زرع چون بمنتها رسید ... زرع را درو باید

إِنَّ الَّذِينَ بَنَوْا فَطَالَ بِنَاؤُهُمْ ... ثُمَّ سَكَنُوا بِالْأَهْيَلِ وَالْأَوْلَادِ

آنها که ساختند و بنا را بلند کردند ... آنگه با اهل و فرزند بیاسودند

أَنَّى لَهُمْ بِالْمَوْتِ لَا وَالِدٌ يُحَنِّي ... وَلَا وَلَدٌ

مرگ را چه حیلت که نه پدر را بگذارد ... و نه فرزند را

هَيْهَاتَ هَيْهَاتَ لَا يَأْتِي الزَّمَانُ بِهِ ... إِلَى الْأَوَانِ الَّذِي يَأْتِي وَلَا أَحَدٌ

هیهات هیهات که روزگار باز آرد ... تا آن وقت که باز آید کسی نیست

كَانَ النَّبِيُّ وَلَمْ يُخَلِّدْ لِأُمَّةٍ ... لَوْ خَلَّدَ اللَّهُ خَلْقًا قَبْلَهُ خَلَدَا

پیغمبر هم خلق را جاودانی نماند ... اگر خلق جاودان ماندی او ماندی

لِلْمَوْتِ نَبْنِي مَا نَبْنِي وَنَجْمَعُ مَا ... مِنْ فَائِتِ الْيَوْمِ نَشْبَعْ لَمْ نَبِتْ جَوِعَا

بمرگ می سازیم و می اندوزیم ... از فوت امروز سیر شویم فردا گرسنه نخسبیم

عَلَيْكَ بِرِّ الْوَالِدَيْنِ كِلَيْهِمَا ... بِرَ ذِي الْغَرْبِ وَبِرَّ الْأَبَاعِدِ

بر تو باد نیکویی با مادر و پدر ... نیکویی معاش کن نزدیک و دور را

وَاسْتَمْتَعُوا

جَعَلَتِ الرِّيَاحُ عَلَى مَحَلِّ دِيَارِهِمْ ... فَكَأَنَّهُمْ كَانُوا عَلَى مِيعَادِ

بر رفتگان باد ما در که بر جای ایشان بوزید ... پس گویی که ایشان بوعده بر جای ایستاده بودند

وَرَأَى النَّعِيمَ وَكُلُّ مَا يُلْهِي بِهِ ... وَقَالَ أَمِيرُ الْمُخْلِ وَالْمُخَنَّجِ

لَيْسَ يَفْنَى الَّا كَمَنْ كَانَ أَبُوهُ وَأَبُو أَبِيهِ قَدْ فَنِيَا

وَكَمْ فَتًى لَمْ يُغَيِّرْ مِنْ جَلَالِ الشَّيْبِ وَكَمْ مِنْ فَتًى بَانَتْهُ الضُّحَى مُوَدَّعًا

بِئْسَ الْفَتَى كَوْنُهُ هَرِمًا خَالِيًا أَزْهَدَ بِهِ وَبِمَا

الَّا بِمَا سَدَّدَ الْكَرِيمُ وَعَزَّزَهُ

بِئْسَ الْفَتَى كَزَّرَ مَرْدِيَ جُنْدَبٍ مَشَى

وَمَا السَّيْفُ مَا قَدْ كَانَ فِي لَظَى عَدَنٍ

بِئْسَ الْفَتَى مَنْ كَانَ هَمُّهُ وَغَلَاؤُهُ

وَذَهَبَ الَّذِينَ عَلِمْتُهُمْ وَجَدِيدِي

وَفَقَدْتُ مَنْ كَانَ يُودُّ لِسَانِي سُرُورَهُ

مَنْ كَانَ بَيْنَكَ فِي التُّرَابِ وَبَيْنَهُ

وَخَاكَ مَرْكَزَتْ أَكْرَدُوَ بِشَ زَتُو

لَوْ كُشِفَ لِلْخَلْقِ أَطْبَاقُ الثَّرَى

بِرْخَلْقِ اگر گشاده شود بِرْدِهَائِ خاک

مَنْ كَانَ خَدِيبًا، التُّرَابُ بِرِجْلِهِ

لَا

فَوَيْلِي إِنْ نَفَرَتْ حَتْفُ أَنْفِهَا وَمَوْتًا

وَكَمْ مِنْ فَتًى بَانَتْهُ الضُّحَى مُوَدَّعًا

بِئْسَ جَوَانَ كَوْرَا بُوَدْ تَا بِيدَ اِيزَدْ وَرِ مَيَا

فَصَارَ عَلَى الْأَعْدَاءِ سُبَّةً مَهْدَا

كَرَدْ دَشْمَنْ رَا بِجَمْعِ مَهْدَى اِزْ مَنْ جَدَا

بِسَيْفٍ وَلَكِنْ بِالْجَلَادِيِّ عُجْرُفًا

بِتَيْغِ آنَ بَاشَدْ كَرَا وَ خَشْمَنْدَ بَاشَدْ بُوَدْ وَعَا

وَبَقِيتُ بَعْدَ قِرَانِهِمْ وَخَدِي

مَا نَعْمَ بَعْدَ نَرْفَتْ اَنْ اَحْوَانِ وَ وَحِيدَ

شَتَّانَ أَنَا وَهُوَ بِغَايَةِ الْبُعْدِ

بَاشَدْ بِرَابِرْ دُودْ وَجَبْ اَسْتْ بِسْ بَعِيدَ

لَمْ يَعْرِفِ الْمَوْلَى مِنَ الْعَبْدِ

مَوْلَائِ مَلَكْ رَا نَشَنَاسَدْ اَزْ عَبِيدَ

يَطَأُ التُّرَابُ بِنَاعِمِ الْخَدِّ

الألوكة
www.alukah.net

آنَكَسْ كَهْ عَارِيَتْ كَهْ بِرِخَاكَ بِنَاهَدْ

بِرْخَاكَ رُوزِ نَاوَرْ وَ اِيزَانْ حِسَابَ آرَامِيدَ

إِذَا الْمَرْءُ لَمْ يَحْفَظْ ثَلَاثًا

فَبَعْضٌ وَلَوْ بِكَفٍّ مِنْ رَمَادِ

صِحَّتْ اَگَرْ نِدَارِدْ دِيرُوزِ نَگَاهْ

بَرْ خَشْتْ كَرْ بُوَدْ چَنْدِ كَفِي خَاكْ بَسْ بَرْ

وَمَا لِلصَّدِيقِ وَبَذْلُ مَالٍ

وَكِتْمَانُ السَّرَائِرِ فِي الْعَشِيرِ

بَذْلِ مَالْ اَسْتْ وَفَادَارِيَ وَاِخْلَاصْ

وَدِلْ اَزْ غَيْرِ نِهَانْ كَرْدَنْ سِرَتْ كَرْ

بَكَيْتُ عَلَى شَبَابٍ قَدْ تَوَلَّى

فَقَالَتِ الشَّبَابُ لَنْ يَعُودَ

كَرِيَهْ دَارَمْ بِرْ جَوَانِي زَانْكَهْ بِكَذَشْتْ وَبَرْ سَتْ

فَلَوْ كَانَ الشَّبَابُ يُبَاعُ بَيْعًا

لَأَعْطَيْتُ الْبَائِعَ مَا يُرِيدُ

كَرْ جَوَانِي رَا كَسِي قِيمَتْ وَ ثَمَنْ مِيَ دَادِ سَتْ

وَلَكِنَّ الشَّبَابَ إِذَا تَوَلَّى

عَلَى شَرَفٍ فَمَطْلَبُهُ بَعِيدُ

لَكِنْ اَيَامِ جَوَانِي چُونْ بِكَرْدَانِيدْ رُوزِ كَارْ

لَوْ كَانَتِ الْأَرْزَاقُ تَجْرِي عَلَى

مِقْدَارِ مَا يَنَالُ أَهْلُ الْعَبْدِ

اَكَرْ بِرَانْكَهْ كَشْتِي بِرَانْ رَوَنْدَهْ آ

لَكَانَ مَنْ يَخْدِمُ مُسْتَخْدَمًا

فَرَاوَانْ زَ مَخْدُومْ خَادِمْ كَشْتِي

وَاعتدلَ الأمرُ إلى أهلهِ ... وانفصلَ السبوُ وذو المجدِ

جهان خواستی عذر از اهل خویش ... بهم جمع کشتی نحول و کبار

لکنها تجری علی تیمنها ... کما یرید الواحدُ القهّارُ

ولی رزق هر کس بدست خود می رود ... بدان سان که می خواست پروردگار

صدیقی عدوی داخلٌ فی عدائی ... وانی لمن ودّ الصدیق لودودُ

دوستدار دشمن من در عداوت داخلست ... من کسی را دوست میدارم که او دوست یار من

فلا تقرنّ منّی وانت صدیقه ... فانّ الذی بین القلوب بعیدُ

دور شو از من که مستی دوستدار کهنم ... جود را زیدل بود اولیتر دوری زمن

تکاودنی احدٌ الا بذلت له ... صفو المودّة منی آخر الابدِ

کسی نکرد بمن دوستی مگر کو را ... زمن صفای محبت رسید تا ابدِ

ولا فلانی وان کان السنی بناءً ... الا وعرق الرجل بالرشدِ

و دشمن نداشت مرا و اگرچه بود بدرجه الا که دعا کردم برای او بخیر الا بر او را رات

ولا ابتغیت علی سرٍ فنجحت به ... ولا مددت علی غیر الجمیل یدی

و این نداشتند مراد در سری پس آشکار گردم با نیز و نکشیدم بسوی بخیر جز بخیر را کند خود را

ولا اقول لقوم یوما فاتبعه ... بخلا ولو وهبت مالی والولدُ

و نگویم آدمی را روزی پس از پی در آیم او را بخیل و اگرچه ببردمال و فرزند را

ما اکثر الناس لا بل اقلهم ... والله اعلم انی لم اقل فندا

در فضای دهر بسیارند مردم لیک ... واند ایشان کاندرین گفتار من بینند شکی

انی لأفتح عینی حین افتحها ... علی کثیر ولکن لا ارَی احدا

چیکشایم دیده خود را بهنگام نظر ... بر فراوان مردمان لیکن نمی بینم یکی

وهمی من الدنیا صدیق مساعد ... وهمت من اخراها بما انا واجدُ

همت مردم فراوانست اندر کار ها ... همت من از همه بالاتر و برتر کار ها

یکون کروح بین جسمین قسمت ... فخیرها جسمان والروح واحدُ

از صفا یک روح باشد منقسم بر دو جسم ... جان یکی شد تن جدا جدا ما جسمهای اندوکی

من لم یرد ک فحلّ سبّه ... لا یحزن اللهُ به وبعادهِ

هر کس ترا نخواهد او را بکند ... خدا بر مشو رد و دور و بهر انش

نواجعا منها وتلک عجینة ... منازل تسیر واو المسافر قاعدُ

منزل روان شده است و مسافر نشسته است ... هست از زمانه ما مانند عجینه است

وما الدهر والایام الا منازل ... یسیر بها سار الی الموت قاصدُ

دنیا و عمر چند بحر چند منزلی ... ره رو روان شده و مقصد اجل

تغرب عن الاوطان فی طلب العلی ... وسافر ففی الاسفار خمس فوائدِ

وسافر فی الاسفار خمس فوائد

غربت کن از وطن بها جستن بزرگی — برو در سفر کن بخت تو سفر بود در آن

تو جمع همم و اکتساب معیشت — و علم و ادب و صحبت عاجل

کب معاش کردن و بدین قوم عالم — علم و ادب فرودن با صحبت بزرگان

فان قیل فی الاسفار ذل و محنة — و قطع الفیافی و ارتکاب الشدائد

گویند در سفر گر خواری و محنت آید — بر مدین بیابان حمل مشقت آن

تموت الغنی خیر له من مغایبه — بدار هوان بین واش و حاسد

موت جوان نیکوتر از آنکه از اقارب خویش مقاماتش کند

و در دار ملک حاسد با فوری فراوان

وقد روی المدائنی برفعه الی ام سلمة زوج النبی علیه السلام قال محمد بن اسحاق

ان النبی صلعم لما بنی مسجده الذی بالمدینة فضرب اللبن و باتجاج

الیه فقام النبی عنهم و وضع رداءه فلما رای ذلک المهاجرون و الانصار

القوا ارديتهم یحملون و یقولون بیت لبن تعدنا و النبی یعمل

ذلک اذا کان فالعمل مضلل ست فارسی ست

کرمانشاهیم و فنی کاری کنند — باشد چنین عمل کرمان و دین

و کان عثمان رجلا یحب اللبنة و نجا فی غنم له فاذا وضعها نفض

کسوته و رای امیر المومنین علی علیه السلام فقال بیت

لا یستوی من یعمر المساجدا — و من بیت راکعا و ساجدا

مساوی نیست آنکس که عمارت مسجد کند — کسی دیگر که باشد در رکوع و در سجود و لجا

یداب فیها قائما و قاعدا — و من یهین هکذا معاندا

بمسجد عادت او آنکه قایم باشد و قاعد — بدانکه کو بدیشان فرو میارد و معاند

ذکر الامام علی بن احمد الواحدی و هو امام اصحاب الشافعی بخراسان

عن ابی ذر عن الزهری عن عبد الرحمن بن کعب بن مالک عن

جابر بن عبد الله الانصاری رضی الله عنه قال سمعت علیا علیه

السلام ینشد و رسول الله صلی الله علیه و سلم یسمع و لا ینهی

اتاک المصطفی لا شک فیه — فعه ربیت و سطها و لدی

و سبطاها

منیر براهد و دین نیست شک درین — چو مصطفی و فرزندش در سبطا و لدی

جدی و جد رسول الله منفرد — و فاطمة زوجتی لا اقول فی ثنیه

جدش با جد پیغمبر یکی ست — مرا ست فاطمه زوج خود یکی ست

صدقته و جنب الناس فی ظلم — من الضلالة و الاشراک و الظلم

راست و ایشان در دروغ و ظلمت — ز کفر و شرک و نفاق و مکر و عا

فالحمد لله شکرا لا شریک له — البر بالعبد و الباقی بلا امد

وقد اورد ابن المغیر ذکری فی السیر
و قال حدثنی رسول الله
و قال حدثنی باغلی

سپاس وحمد خدای را که منزه است از انباز و شریک

إِنَّ الَّذِي سَمَكَ السَّمَاءَ بِقُدْرَةٍ
کسی که آسمانها را برکشید از غایت قدرت

بَعَثَ النَّبِيَّ لَا مِثْلَهُ فِيمَا مَضَى
فرستاد آنکسی که را نباشد مثل در عالم

فَاعْلَمْ بِأَنَّكَ مُذْنِبٌ وَمُحَاسَبٌ
پس بدان که تو گناهکاری و حساب پرسیدنی

بِدَانِ اَخِر که خواهی مرد و خواهند ازتو

اِقْبِلْ إِلَى الْإِسْلَامِ إِنَّكَ جَاهِلٌ
بگرای بسوی اسلام که تو نادانی

تو نبی جاهل باد در خطه اسلام تو

وَاللَّاتِ وَالْأَذْلَامِ فَاهْجُرْ إِنَّنِي
جدای باش از لات و از قمار و ترک کن که من

وَإِنَّ قِيَامِي مِنْكَ يَا بِنْتَ أَحْمَدَ
و بدرستی که من برخاستن تو را از دست احمد

لَتَضَرَّعَنِّي الْحَيَّ لَدَيْكِ وَاشْتَكَى
تا نصرت کند مرا قبیله نزد تو و شکایت کند

تَبَّتْ يَدَا فُلَانٍ وَقَدْ بَانَ كُفْرُهُ
تباه باد دست فلان و بتحقیق ظاهر شد کفر او

بِهِ بَنْدَ است نکوکار و او است افضل تقا

حَتَّى عَلَا فِي عَرْشِهِ مُتَوَحِّدًا
تا برآمد بر عرش خود تنها

بدان غایت که شد بالای عرش خود تنها یکتا

يَدْعُو بِرِسَالَةِ النَّبِيِّ مُحَمَّدًا
میخواند برسالت پیغمبر محمد را

کو خواند خلق را بسوی محمد سید ما

فَإِلَامَ تَبْغِي الضَّلَالَةَ وَالرَّدَى
پس تا کی میخواهی گمراهی و هلاکت را

زنهار تا کی خواهی گمراهی و هلاکت خویش را

وَتُحِبُّ الْعَزَّى رَبَّكَ فَاعْبُدَا
و دوست میداری عزی را پروردگار خود پس عبادت کن

بصدق دل خدا را بندگی کن و بگذار بتها را

أَخْشَى عَلَيْكَ عَذَابَ يَوْمٍ سَرْمَدِ
میترسم بر تو عذاب روزی همیشه

که از آتش دوزخ بمانی خالد در آنجا

بِاظْهَارِ مَا أَخْفَيْتُمُ لَشَدِيدُ
بظاهر کردن آنچه پنهان داشتید سخت

در نهان داشتید سخت خویشتن میستم

إِلَيْكَ وَمَالِي فِي الرِّجَالِ نَدِيدُ
بسوی تو و نیست مرا در مردان کسی نظیر من

بتو دارم چون نیست مردان کسی نظیر من

أَصْبِرْ عَلَى ضُرٍّ وَأَنْوِي عَلَى مَنِّي
صبر کن بر زیان و نیت کن بر منت

تا تو بر جبر و بسیاری قوی برازند

وَلَكِنْ لِأَمْرِ اللَّهِ نَعْنُو رِقَابُنَا
لیک بر امر خدا لازم است گردنهای ما

و در هندیه الحمی دلیل بانها

إِنَّ الْحُنَيْنَ سُرُوفٌ خُرْقٌ لِلْإِبِلِ
بدرستی که حنین شتران ماده است

و کان علیه السلام کثیرا ما یتمثل بهذا البیت

اللعنة وغضب ساید بدو حیاته و برید فتلی غدیر کمن خلیل من مرادیم

وَمَنْ خَالَ عَنْ رُشْدِ الْمَسَالِكِ الْقَصْدِ
و هر که کشتی از طریق راستی و قصد برانند

وروی محمد بن اسحق فی روایة احمد بن کامل ابن خلف انه قال علیه السلام

أَتَانِي أَنَّ هِنْدًا أَحَلَّ فَخْرًا
آمد بسوی من زود فخر هند سخت

فَإِنْ تَفْخَرْ بِحُرٍّ حَيْثُ كَانَتْ
پس اگر فخر تو بر حر است جایی که بود

أَوْ اصْبِرْ جَلْدَ الرِّجَالِ الْعَنِيدِ
یا صبر کن جلد مردان سرکش

کار خیر از مرد بر سنگ پی بار خرد بعید

وَلَيْسَ عَلَى أَمْرِ الْإِلَهِ مَطْلِيدُ
نیست بر امر خدا و نه جهان کرد

نمونه ابر باقی بید رقاعدوا

مزید بوید

مرکب مجوع خلایق را بود بید بوید

وَفِي هِنْدِيَّةِ الْحُمَى دَلِيلٌ بِأَنَّهَا
و در هندیه الحمی دلیل بانها

إِنَّ الْحُنَيْنَ سُرُوفٌ خُرْقٌ لِلْإِبِلِ
بدرستی که حنین شتران ماده است

و کان علیه السلام کثیرا ما یتمثل بهذا البیت

اللعنة وغضب ساید بدو حیاته و برید فتلی غدیر کمن خلیل من مرادیم

وَمَنْ خَالَ عَنْ رُشْدِ الْمَسَالِكِ الْقَصْدِ
و هر که کشتی از طریق راستی و قصد برانند

وروی محمد بن اسحق فی روایة احمد بن کامل ابن خلف انه قال علیه السلام

أَتَانِي أَنَّ هِنْدًا أَحَلَّ فَخْرًا
آمد بسوی من زود فخر هند سخت

فَإِنْ تَفْخَرْ بِحُرٍّ حَيْثُ كَانَتْ
پس اگر فخر تو بر حر است جایی که بود

أَوْ اصْبِرْ جَلْدَ الرِّجَالِ الْعَنِيدِ
یا صبر کن جلد مردان سرکش

کار خیر از مرد بر سنگ پی بار خرد بعید

وَلَيْسَ عَلَى أَمْرِ الْإِلَهِ مَطْلِيدُ
نیست بر امر خدا و نه جهان کرد

نمونه ابر باقی بید رقاعدوا

مزید بوید

مرکب مجوع خلایق را بود بید بوید

وَفِي هِنْدِيَّةِ الْحُمَى دَلِيلٌ بِأَنَّهَا
و در هندیه الحمی دلیل بانها

إِنَّ الْحُنَيْنَ سُرُوفٌ خُرْقٌ لِلْإِبِلِ
بدرستی که حنین شتران ماده است

و کان علیه السلام کثیرا ما یتمثل بهذا البیت

اللعنة وغضب ساید بدو حیاته و برید فتلی غدیر کمن خلیل من مرادیم

وَمَنْ خَالَ عَنْ رُشْدِ الْمَسَالِكِ الْقَصْدِ
و هر که کشتی از طریق راستی و قصد برانند

وروی محمد بن اسحق فی روایة احمد بن کامل ابن خلف انه قال علیه السلام

أَتَانِي أَنَّ هِنْدًا أَحَلَّ فَخْرًا
آمد بسوی من زود فخر هند سخت

فَإِنْ تَفْخَرْ بِحُرٍّ حَيْثُ كَانَتْ
پس اگر فخر تو بر حر است جایی که بود

أَوْ اصْبِرْ جَلْدَ الرِّجَالِ الْعَنِيدِ
یا صبر کن جلد مردان سرکش

کار خیر از مرد بر سنگ پی بار خرد بعید

وَلَيْسَ عَلَى أَمْرِ الْإِلَهِ مَطْلِيدُ
نیست بر امر خدا و نه جهان کرد

نمونه ابر باقی بید رقاعدوا

مزید بوید

مرکب مجوع خلایق را بود بید بوید

شبكة الألوكة
www.alukah.net

فانا قد قتلنا يوم بدر ... ابا جهل وعتبة والوليدا

ما بسر کردیم ما سی قتل روز بدر ... بوجهل و عتبه را و ولید پلید را

وشيبة قد تركنا يوم ذاك ... على التوابه علقا جسيدا

و شیبه قد ترکنا یوم ذاک ... علی التوابه علقا جسیدا

الی روز شیبه را واگذاشتیم ... باجامهای غرقه بخون و دردم و دوغا

فسوق في جهنم شر دار ... عليه لم يجد عنها محيدا

بروی باند فرستد بدترین مقام ... بیرون نیاید او ز جهنم بهیچ جا

فهاتيك ابن من هو في جحيم ... يكون شرابه فيها صديدا

نبود مثل وی انکه بود در جحیم ... کورا بود شراب در قوم وز مرما

ومن هو في الجنان يدر فيها ... عليه الرزق مغتبطا حميدا

باساکن بهشت کورا وجود ان مقام ... رزق نکو رسد و شکر شربت وغذا

ذكر خطاب الله تعالى لفاطمة الزهراء عليها السلام

فاطم يا بنت النبي احمد ... بنت النبي السيد المسدد

ای فاطمه فرزند نبی احمد مرسل ... فرزند نبی سید دین میرور و اما

قد زانك الله بمجد اغيد ... قد جاءنا الامر ليس يهتدي

داده است خدا ترا بمجد بزرگ ... رکشته امر است بسر نمی

مكبل في غلة المقيد ... تشكوا اليها الجوع قد تمدد

در بند غل و قافه و قهر است مبتلا ... وز جوع شکایت کند و محنت و بلا

من يطعم اليوم يجد في غد ... عند العلي الواحد الموحد

انکو دهد امروز طعامش بنی نوا ... یابد ز خداوند علی واحد یکتا

الله حي قديم قادر صمد ... ليس له شريك في ملك احد

الله حی قدیم قادر فرد صمد ... نیست مر ملکش را کسی انباز مطلق

هو الذي عرف الكفار منزلهم ... والمؤمنون سيجزيهم كما وعدوا

آن خداوندی که داند با یکا کاوان ... مومنان را جزا دهد وعده می کرد خدا

فان تكن دولة كانت لنا عظة ... فضل عسى ان يرى في غيها رشد

ور نباشد دولتی کرد دهد ما را بدان وعظ و پند ... در ضلال تیرگی پیدا کند راه رشد

وينصر الله دين والدا ان له ... فقرا وذل بالكفار اذ عندوا

و نصرت دهد دین والدا ان را که ... نعره کا عضای کافر اکند از هم جدا

فان تطعتم نجم لانا لكم ... فيتمن قضى من اخوانا الخلد

ور شما نیز کنید نجم لانا را ... زانچه رفته راز ما جمله قوان ما

فان عتبة غادرنا متجدلا ... وللصباح ثاو قاربنا لقد

طعمة؟

عثمان

عنه واكشيم وانكلوم فرسنگ لاخ — درميان ما شعاع تيغ من رود شعلها
والمرء يشتبه اذا تشابها — فجيب زوجته اذ خرته قدود
شد زلش راهيب ودامن تار اندرود — مردوبگر بود شيه مرد اندر ضرب سان
في تسعة اذ تولوا بين اظهرهم — درميان نه تن بودند وكردان شمند
كانوا الذوائب من فهر واكرمها — شم الانوف وحبت الفرع والعقد
واحد الجزر فداريج على عجل — زير كرده خاك درميدان اي كردرا
فظلت الطير والضبعان تركبه — فحا مل قطعة منهم ومقتعد
جمله مرغان ودوان زاغ لاشه سان — بارد ران مرزمين وبارد ران مرصوا
ومن مقلتم على ما كان من عجب — منا فقد ضاقوا خيرا وقد سعدوا
هركر اكشند ازما ان عجب بود ازشما — بافتند از جهد خود خرد سعادت منتها
لهم جبان من الزوزن طيبة — لا يعتريهم بها خور ولا حرد
هست اشارا مقام از جهت الزاد بك — نزد شان كاه وسرماني نباشد نيز جا
صلى الاله عليهم كلما ذكروا — قرب مشهد صدق قبله شهدوا

برداشتند

وكانوا على الاسلام انبا ثلاثة — فقد خر من تلك الثلاث واحد
بودند بر اسلام كرد من سركاه — بدرستي كه بفتاد ازان سر يكي
وفر ابو عمرو هجرة ثم بعده — ولكن اخو الوسا بحرب عاند
وبكر بحت ابو عمر جبير با بكشت — ولكن خذا ند حرب بجر بوكرده

ازخدا صلوات تا باشند مذكور جها — اي بسا مشهد كه فايز بودند انجا شان
قوم وفوا لرسول الله واغتبطوا — ثم الغرانيق منهم حمزة الاسدوا
يا رسول الله وفا كردند وان قوم شرف — جمله سيرد اران وزايشان حمزه ان شير وغا
ومصعب ظل يستأنونه جردوا — حتى كحل منه نقع جلدوا
ديگر مصعب كه بود او شير غضبان نبرد — ودرميان خون تباه كشت خلق اعدا
ليسوا كمثلى من الكفار اذ خلقهم — نار الجحيم على ابوابها والرصدوا
بستدان كاران بدان كفار اندر خلد — آتش اندر جان ايشان در وكه سرسا

وقيل قتل امير المؤمنين علي عليه السلام منهم بابن عبد ود يوم
احد فقال يا بني منهم ما يريد علي ان ينزل من قريش انفكانه فرى على قتلهم
فقال ما ضربت علي ذلك واذ ليسوني ما يصيرون اليه بعد القتل حزني
على قريش كيف كثرت بر بها وانت عددا وصارت الى النار ثم مضى

وهو يقول شعر

قريش بدلتنا بالعبيد واباؤنا — وجارت لنطفى نور رب محمد
قريش اول بار كرد بنياد عدا وت — كه لشاسند نور رب احمد اندر وغا
باؤا بها والبيض بالبيض تلتقي — بايديهم من كل عضب مهند
بر بها بود شير غضبناك شان — به خاك اندر ايشان جهاد مندي برگ

نسخة الألوكة www.alukah.net

تتمة

وخطة قد ثقفت سمر القنا — أسنتها قد حوفت بالجرد

سنان خطي حكم سمن وهجري نيز — كرسرهائي كشيش دارش سنه وتاره

فقلت لهم لا تبعثوا الحرب سلموا — وثوبوا إلى دين المبارك أحمد

بشكنيد كفتم حرب دور اسلام بودي ليك — روان آيد سوي دين احمد سيد طها

فقالوا كذبنا بالذي قال إنه — نوعدنا بالحشر والحكم في غد

بركفتند ما كافر شديم آن شخص راكوكشت — وعيد ما حشر ونشر وحكم حاكم فرد

فقلتهم والله أفضل قربة — إلى ربنا البر العظيم المجد

بدينان كفتم اي والله كه افضل قربتي است — سوي پروردكار عظيم واجد اعلا

وكانوا على الإسلام ألبا ثلثة — فعد خمسة من تلك الثلثة واحد

دشمن اسلام ودين بود نود وچار كس — زان سركسي آخر بكي افتاد در عين مقر

وخر أبو عمرو وهبيرة لم يعد — ولكن أخو الحرب الحرب عائد

جست ابو عمرو وهبيرة سوي ميدان باز كشت — هر كه او جنكرا زما شد سوي جنك ابد ديكر

لتهتم سيوف الهند أن ليقتوا بنا — غداة التقينا والرماح مصايد

منعشان شمشيرهاي هند كرد از جنك باز — روز ديكر باز شان سرها بشد بريده بر

وإني قد حللت بدار قوم — لهم الأعداء والأكباد سود

در ديار كي كشتام مراقع ميان ردمي — جملكي دشمن بكرفتار شان ليك بجون وهان

وهم أن يظفروا بي يقتلوني — وإن قتلوا فليس لهم فلول

كر ظفر يابند بر من آن كردهم ميكنند — ور كشندم نيست ايشانرا بقاي جاودان

تمنى رجال أن أموت وإن أمت — فتلك سبيل لست فيها بأوحد

هي خواهند مردم مرمرا ومن نه در بسيرم — دين تنها نه من باشم بيايد جمله را مرد

وليس الذي يبقى خلافي أضرني — ولا موت يفنيني قدمات خلق قبلي

من وهر كس كه پيش از من بميرد ومحيطان باشد — كر بماي از زمانه كرنه رفت آخر از ان منزل

يا مؤثر الدنيا على ربه — والتائب الخير ان عن قصده

اي دربي دنيا شده ودوتا فته از دين — كم كرده ره نويس بصحرا وبيابان

أصبحت ترجو الخلد فيها وغره — أبعد ثواب الله عن خدعه

بكشاده دستان مرك بسوي تو ميشتابد — بكشاده دستان مرك بسوي تو ميشتابد

فيها تبادر أن الموت ذو سهم — من يومه يوما بها يرد

بيهات كه اين مرك خداوند سهامست — بر هر كه يكي نيز كشايد بزند جان

لا ينثني الواعظ قلب أمره — لم يعزم الله على رشده

وعظ نصيحت نكشايد دل ازدي — كور شود را نا حضرت بزدان

شبكة الألوكة

وَحُلْكُ وَادٍ أَنَاخَ بِيَ سَطْوَةٌ ... وَحُلْكُ أَكْبَادٍ تَحِنُّ إِلَيَّ الْقِدِّ

فَبِسَيْفِ اللهِ وَبِسَيْفِ رَسُولِهِ ... بِكَرَمِهِ طَرَفٌ رَجَعَ كَرَدَ اكْرَدْ وَتَوَانَ

أَغْضَيْتُ عَيْنًا عَلَى الْقَذَا ... وَتَصَابَرْتُ عَلَى الْأَذَى

چشم پوشیدہ دارا ز مکروہ ... صبر کن بر مشقت و ایذا

إِنَّمَا الدَّهْرُ سَاعَةٌ ... يَقْطَعُ الدَّهْرَ كُلَّ ذَلِكَ

ہست دوران دہر یک ساعت ... می شود قطع سر بسر دنیا

رَأَيْتُ الدَّهْرَ مُخْتَلِفًا بِدَوْرِ ... فَلَا حُزْنٌ يَدُومُ وَلَا سُرُورُ

بدیدم دہر دا مختلف حال ... نہ دروی حزن ماند نہ سرورش

وَقَدْ نَبَتِ الْمَلُوكُ بِهَا قُصُورًا ... فَلَمْ تَبْقَ الْمَلُوكُ وَلَا الْقُصُورُ

بنا کردند شاہان قصرہا را ... ولی نہ شاہ ماند نہ قصورش

قَدْ يَعْلَمُ النَّاسُ أَنَّا خَيْرُهُمْ نَسَبًا ... وَنَحْنُ أَفْخَرُهُمْ بَيْنًا إِذَا افْتَخَرُوا

دانند مردمان کہ ما بہترینیم در نسب ... ما خاندان فاخر جملہ ایم در فخرہا

رَهْطُ النَّبِيِّ وَمِنْهُمْ مَا وَلِيَ كَرَمُهُ ... وَمِنَّا فَاخِرُ الدِّينِ وَالْمَنْصُورُ مَنْ نَصَرُوا

از بہر ما پیمبر و ما یار کردہ ایم ... دین را ما نصرت بود منصور نامہ ما

وَالْأَرْضُ تَعْلَمُ أَنَّا خَيْرُ سَاكِنِهَا ... كَمَا بِهِ يَشْهَدُ الْبَطْحَاءُ وَالْمَدَرُ

وَاذْكُرْ مَعِينَ كَرَمَاكَ مَعِينَ مُنْدِ سَاكِنِ ... زَانْ سَانِ كَرْبَلَا وَبِيَرْ دَاوَرْ كَوْهِ مَكِّي

وَالْبَيْتُ ذُو السِّتْرِ لَوْ شَاءَ تَحْتَجِبُهُمْ ... نَادَى بِذَلِكَ رُكْنُ الْبَيْتِ وَالْحَجَرُ

كَعْبَهْ پَرْدَهْ نِشِينْ اگر خواهند کو نہ جلوہ ... سنگ سیاہ کعبہ ہم بارگہ دارند

أُرِيدُ بِذَا كُمْ أَنْ تَصُونُوا لِطَلْقَتِي ... وَأَنْ تَكْتُمُوا وَالْبَعْدِي الدُّعَاءَ عَلَى قَبْرِي

خواہم شما من خویش کو می طپانید ... دگر بعد من کو ہند بسیاری بر مزارم

وَإِنْ تَمْحُونِي فِي الْمَجَالِسِ وَدِّكُمْ ... وَإِنْ كُنْتُ عَنْكُمْ أَخْسِنُوا وَتَذَكَّرُوا

وگر کاندر مجالس دوستی از من نیم ... وگر غایب شوم کو ہند کو کہ نیکی

أَبَنِيَّ إِنَّ مِنَ الرِّجَالِ بَهِيمَةً ... فِي صُورَةِ الرَّجُلِ السَّمِيعِ الْمُبْصِرِ

ای پسر بعضی ز مردم چارپایانند کو ... بر مثال صورت مردی سمیع و بصیر

فَطِنٌ بِكُلِّ رَزِيَّةٍ فِي مَالِهِ ... وَإِذَا أُصِيبَ بِدِينِهِ لَمْ يَشْعُرُوا

زیرکست اندر کتابہای دنیوی ... چون بکار دین رسد قطعا نداند ہیچ

رُبَّ فَتًى وَدُنَاهُ مُتْعِبَةٌ لَهُ ... لَيْسَ لَهُ مِنْ بَعْدِهَا آخِرَةٌ

رب فتی و دنیاہ متعوزہ ... لیس لہ من بعدہا آخرۃ

فَبِسَوْآنَ كَهْ بُوَدْ دَنْيَوِيٍّ طَوَالِشْ ... زَبِعْدَانْ بُوَدْ وَآخِرَةٌ نَصِيبُ أَوْرَا

وَآخَرُ دُنْيَاهُ مُذَمُومَةٌ ... يَتْبَعُهَا آخِرَةٌ فَاخِرَةٌ

يَكِي كَرْدُو وَرَا بِهِشْتُ وَدِيدَارْ ... نَبِشْتَهْ أَزْ رَسْتَ وَجَوِيَ بَهَا

وَالْأَجْرُ قَدْ حَازَ كُلَّيْهِمَا ... لَيْسَ لَهُ الدُّنْيَا وَلَا الْآخِرَهْ

یکی ذکر زیبا مر او را بدست ... که گشت جامع دنیا و آخرت حقا

وَالْأَجْرُ قَدْ حَازَ كُلَّيْهِمَا ... قَدْ جَمَعَ الدُّنْيَا مَعَ الْآخِرَهْ

یکی دیگر شد بردی حرام ... که بست بیخ نفیش ز دین و دنیا

بَلَوْتُ صُرُوفَ الدَّهْرِ سِتِّينَ حِجَّةً ... وَجَرَّبْتُ حَالَيْهِ مِنَ الْعُسْرِ وَالْيُسْرِ

بسالگشتم بگردشهای گردان سال ... ازو بیش بدوری و حال او بغیر و بشر

فَلَمْ أَرَ بَعْدَ الدِّينِ خَيْرًا مِنَ الْغِنَى ... وَلَمْ أَرَ بَعْدَ الْكُفْرِ شَرًّا مِنَ الْفَقْرِ

بعد دین بهتر ندیدم از غنا چیزی دگر ... بعد کفر از فقر هم چیزی بد ندیدم زین بتر

أَتَانِي عَلِيٌّ فَاسْتَلُونِي تَخَبَّرُوا ... ثُمَّ ابْرَزُوا عَنِ الْوَغَا وَتَمَرَّوا

منم اینک علی از من خبر پرسید تا گویم ... بیرون آیید و من بر میان هر رزمگه پویم

مَنِّي حُسَامٌ وَلِسَانٌ أَزَبُّ ... وَذَا النَّبِيِّ الطَّيِّبِ الْمُطَهَّرِ

منی حسام و لسان ازبر ... و ذا النبی الطیب المطهر

وَحَمْزَةُ الْخَيْرِ تَلِي جَعْفَرٌ ... لَهُ جَنَاحٌ فِي الْجِنَانِ أَخْضَرُ

وَأَسَدُ اللَّهِ وَفِيهِ مُخَيِّرٌ ... هَذَا الْهُدَى ابْنُ هِنْدِ الْخَيْرِ

إِذَا اجْتَمَعَتْ عُلْيَا مَعَدٍّ وَفَخْرُهَا ... بِمُعْتَرَكٍ يَوْمًا فَإِنِّي أَمِيرُهَا

بروز اواعالی مدح وفخر معد باهم ... بروز معرکه بودم من انجا حاکم لشکر

صلة

مُسَلَّمَةٌ أَكْفَالُ خَيْلِي فِي الْوَغَا ... وَمَكْلُومَةٌ أَلْبَاتُهَا وَنُحُورُهَا

بکارزجنگ هست این کفلها بکوفته ... و کرزخمی سینه و گردن پر ستور

فَرَامٌ عَلَى آثَارِهَا خَاطِعٌ مُدْبِرٌ ... وَتَنْدَقُّ مِنْهَا فِي الصُّدُورِ نُحُورُهَا

بران گرد جست حربه نیزه ها هوا هم ... ول باشد صدور و نیزه ها ما صدور الور

تَكَمَّرَ مِنَ الْإِخْوَانِ مَا اسْتَطَعْتَ إِنَّهُمْ ... عِدَاكَ إِذَا اسْتَجْمَعْتَهُمْ وَظُهُورُ

زیادت کن ز اخوان هر چند انکه توانی ... که ایشانند مانند ستون قصر امید تو

وَمَا يَكْثُرُ الْأَلْفُ خِلٌّ وَصَاحِبٌ ... وَإِنَّ عَدُوًّا وَاحِدًا لَكَثِيرُ

اگر باشد هزار از دوست بسیار و نباشد ... ولی بسیار باشد گر بود یک دشمن انها

لَا تَبْلُغُ الْمَرْءَ بِالْأَحْلَامِ هِمَّتُهُ ... حَتَّى تُوَاصِلَهَا مِنْهُ بِتَعْذِيرِ

همت مرد از بزرگی در نیابد بدکام خویش ... تا بنا کرد یابد اصل هستش نا بسعذار

حَتَّى تُوَاصِلَ فِي أَفْنَانِ مَطْلَبِهِ ... غَوْرَ النَّجَاحِ وَأَعْنَاقًا بِتَعْذِيرِ

تا او اولها ان نیابد مگر مطلوب خویش ... که فرا رود که نشیب که سم با عذار

خَاطِرْ بِنَفْسِكَ وَلَا تَقْعُدْ كَعَاجِزَةٍ ... فَلَيْسَ فَرٌّ عَلَى عَجْزٍ بِمَعْذُورِ

نفس خود را خطرها افکن و مشو بعجز ... نیست معذور ان جوان کز عجز می آرد بکار

إِنْ لَمْ تَخَلَّ لِمُقَامٍ تُحَاوِلُهُ ... فَاقْبَلْ عُذْرًا بِإِذْلَاجٍ وَتَهْجِيرِ

ان کم تخل بمقام تحاولت ... قابل عذرا باذلاج و تهجیر

صدور

در تیاید در معامی کو ہی جو بد بجهد عذر خواہی باید کردن ازان لیل و نہار

روی المدائنی باسناده، ان الاشعث بن قیس دخل علیه
بصفین وهو قائم یصلی طهر، فقال قلت یا امیر المؤمنین
اوات باللیل واتب بالنهار فمتی تصلی طهرک، فقال قلت یا امیر المؤمنین
یقول اصبر علی نعب الاوجاح والسهر وبالرواح علی
الی جاة والبکر،

شعر فارسی

صبر کن بر رنج و تعب بسیاری بازرو در پی حاجة و طلب دست بکار
لا تضجرن ولا تضجر کمظلمها فالفج یتلف بین العجز والضجر
مشو آزرده و از عجز مخور غم بطلب زانکه با عجز و تعب مندرج افتاد نجاح
انی وجدت فی الایام تجربة للصبر عاقبة محمودة الاثر
یافتم در همه ایام وبود تجربهٔ ما صبر را عاقبة کار نیکی در صلاح
وکل من جدت فی امر بطالبه فاستصحب الصبر الا فاز بالظفر
کم بود انکه کند سعی و طلب در مطلوب صبر ما همچنش الا که بود فوز و فلاح
اصبر قلیلا فما عبد العسر یسر وکل امر له وقت و تدبیر
صبر کن اندک که بعد از تنگی آسانی بود هست هر کار را بوقت تدبیر در راه

وللهمین فی حالاتنا نظر وفوق تدبیرنا لله تقدیر
وار دو از کرم در حالهای ما نظر بود تا از تدبیر ما افتاد و تقدیر خدای
ان عضک الدهر فانتظر فرجا فانه ناظر بمنتظر
کر گزد دهر ترا چشم همی دار فرج زانکه پیوسته سوی ناظر خود شد نظرش
او مسک الضر وانبلیت به فاصبر فان الرجا فی اثره
ور رساند شب یازار دبدان درمانی صبر کن زانکه بود خیر همی بر اثرش
کم من معانی علی تعثره ومبتلا لا ینام من حذره
ای بسا اهل سلامت که تهور بدانست مبتلا گشت و شب خواب نکرد از حذرش
وفارج فی العشا لیلته دب الیه البلا فی بحره
ای بسا فارغ و خوش دل که بود در امنی سوی او دوید بهد سیل بلا در بحرش
من صحب الدهر دام مخته ونال من صفوه ومن کدره
نا پسندیده بود صحبت هر صحبت دهر که خورد گاه از وصافی و گاهی کدرش
رب معانی شکی بعلته ومشک ما ینام من سهره
ای بسا انبوه صافی که شد تشنه لب بعد مدتها که با شد تیز تاب آن
عسی منهل یصفو غیر مظمئه اطال صداها المنهل المنکد

الألوكة

عَسَى بِالْجُنُوبِ الْعَارِيَاتِ سَتَكْسُنِي ... وَبِالْمُسْتَهِلِّ الْمُسْتَهَامِ سَيُنْصَرُ

ای بسا پهلو برهنه کو شودی پوشیده باز ... وی بسا خورشید کش خواهد دد نصیر

عَسَى جَامِعُ الْعَظْمِ الْكَسِيرِ بِلُطْفِهِ ... سَيُتِيحُ لِلْعَظْمِ الْكَسِيرِ فَيَجْبُرُ

ای بسا عظم شکسته از لطفش ... خوش بود او را که بخشد صحت دیگر جبر

عَسَى اللَّهُ لَا يَيْأَسُ مِنَ اللَّهِ أَنَّهُ ... لِيُبْشِرَ عَلَيْهِ مَا يَعِزُّ وَيَعْسُرُ

نا امید از حق نباشی زانکه حق قادر بود ... بر وی آسانست سازد هم عزیز و هم تغیر

جَمِيعُ فَوَائِدِ الدُّنْيَا غُرُورٌ ... وَلَا يَبْقَى لِمَسْرُورٍ سُرُورُ

جهان و منفعتهایش غرور است ... نماند شادمان را شادمانی

فَقُلْ لِلشَّامِتِينَ بِنَا أَقْصِرُوا ... فَإِنَّ نَوَائِبَ الْأَيَّامِ تَدُورُ

بگو اهل شماتت باخود آیید ... که گردانست حال هر فانی

يَا طَالِبَ الصَّفْوِ فِي الدُّنْيَا بِلَا كَدَرٍ ... طَلَبْتَ مَعْدُومَةً فِيمَا بِهِ النَّظَرُ

ای که اندر طلب صافی جهانی لی درد ... شد عدم سی تو نومید شو از روی ظفر

وَاعْلَمْ بِأَنَّكَ مَا عُمِّرْتَ مُمْتَحَنٌ ... بِالْخَيْرِ وَالشَّرِّ وَالْمَيْسُورِ وَالْعُسُرِ

و اعلم بانک ما عمرت ممتحن ... بهر اسانی رنجی و پی تنگی شر

وَأَنَّكَ مَهْمَا تَشَأْ فِي دَهْرِكَ تَنَلْ ... وَإِنَّمَا خُلِقَتْ لِلنَّفْعِ وَالضَّرَرِ

و انکه هر چیز که باشی در جهان متحن ... و انما خلقت للنفع و الضرر

چون توانی که بری نفع جهان بی ضرری ... کز خالق شده مخلوق بی نفع و ضرر

فِي تَجْنِيسِ عَارٍ وَفِي الْأَقْدَامِ مُكْثِرَةٌ ... وَمَنْ يُقِرُّ فَلَنْ يَنْجُوا مِنَ الْقَدَرِ

عار در بود و لیت و کرم اندر جراست ... هر که مکرست خلاصش بنا شد از قدر

أَنَا عَلِيٌّ بَطَلٌ مُظَفَّرٌ ... غَشْمٌ عَلَى بَطَلٍ يَرُدُّ شُجَاعٌ مُظَفَّرٌ

غشم علی بطل یرد شجاع مظفر ... دلی دلیر جوین کشته نامدار و مشهر

وَفِي يَمِينِي لِلِّقَاءِ أَخْضَرُ ... يَلْمَعُ مِنْ خَافِيهِ بَرْقٌ يَزْهَرُ

بدست من یراعی و دعاست خنجر همراه ... کز اوج جانب او لمعه کرد برق منور

بِالطَّعْنِ وَالضَّرْبِ الشَّدِيدِ مُخَيِّرٌ ... مَعَ النَّبِيِّ الطَّاهِرِ الْمُطَهَّرِ

با طعن و ضرب الشدید مخیر ... بمقدم نبی پاک دین طاهر مطهر

رَبِيعٌ وَنِيرٌ بِحَقِّ كُرْجَانَ وَتَنِ بُورَ أَمِيدٌ ... الْيَوْمَ يَرْضَيْهِ وَيُخْزِي عَنْتَرٌ

ربیع و نیر بحق کرجان و تن بور امید ... نمود رضیش امروز و کرد خواری عنتر

اخْتَارَهُ اللَّهُ الْعَلِيُّ الْأَكْبَرُ ... وَمَا لِزَمَانٍ مَضَى مِنْ غَيْرٍ

کز بود بست علی را خداز خلق خود اکبر ... و ما لزمان مضی من غیر

يَعِيبُ رِجَالُ زَمَانًا مَضَى ... عَارِي بُودَ زَمَانٌ كَشْتَهُ زَعِيبٍ وَعَارٍ

مردم کنند عیب زمان گشته را ... وَإِنَّ النَّهَارَ عَلَيْنَا يَكْسُرُ

ای دل شبی کجا ری کعهد با به ... وین روز نیز کز بر ما میکند گذار

وَفِي كُلِّ لَيْلٍ كُنْتُ أَرْجُو بِأَنَّهُ ... سَيَأْتِي بِهِ الْفَجْرُ الَّذِي يَتَنَوَّرُ

وهر شب که بر دلم خوشش میرود

وَلَمْ يُخَيِّسِ الْقَطْرَ عَنَّا السَّمَاءُ ... وَلَمْ يُكَيِّفْ شَتَاءً وَلَا قَمْطَرِ

نبندد کشت قطر باران ز آسمان ... نه خود کرنت مه و خور زکردش فزار

فَقُلْ لِلَّذِي ذَمَّ صَرْفَ الزَّمَانِ ... ظَلَمْتَ الزَّمَانَ فَذَمِّ الْبَشَرْ

کوای که در مذمت دور زمانه ... ذم بشر کمن چه کنی ذم روزگار

الشَّيْبُ وَعُنْوَانُ الْمَشِيبِ ... وَهُوَ نَاتِجُ الْكِبَرِ

نامه پیری شد عنوان مرگ ... مست بتاریج کبر او محتوی

وَبَيَاضُ شَعْرِكَ مَوْتٌ شَخَصَ ... ثُمَّ أَنْتَ عَلَى الْأَثَرِ

مرون شعر تست صبیدی شعر ... بار تو هم بر اثر نعش میروی

فَإِذَا رَأَيْتَ الشَّيْبَ عَمَّ ... الرَّأْسَ فَاحْذَرِ الْحَذَرَ

آمد سپیدی بسرت عیب شیب ... از کهنت کن حذر از بیشوی

إِذَا زَادَ شَرٌّ أَوْ زَادَ خَيْرٌ أَكَاثَمَا ... هُوَ الْمِسْكُ مَا بَيْنَ الصَّدُورِ وَالْغَدِيرِ

شر اگر کرد و زیاده خیر من کرد و زیاد ... همچو مشکی و حلابه باد ماغ افزوخنن

لِأَنَّ فَتِيقَ الْمِسْكِ يَزْدَادُ طِيبَةً ... عَلَى النَّحْتِ وَالْجَرِّ اضْطِبَارًا عَلَى الْعِشْرِ

مشک از کوفتن و طیبت زیاده گردد ... صبر دارد بر جفا و سوختن باکوفتن

وَذَلِكَ أَنَّ الْفَقْرَ خَيْرٌ مِنَ الْغِنَى ... وَإِنَّ قَلِيلَ الْمَالِ خَيْرٌ مِنَ الْمِتْرَى

دل مرد قلیل المال بهتر ... از اهل استغنا

وَلَمْ تَرَ مَخْلُوقًا عَصَى اللَّهَ لِلْغِنَى ... وَلَمْ تَرَ مَخْلُوقًا عَصَى اللَّهَ لِلْفَقْرِ

نه بینی در خدا عاصی فقیران فزون ... ز

حَرِيصٌ عَلَيْكَ عَلَى الْآدَابِ فِي الصِّغَرِ ... كَمَا تَحْرِصُ هُمْ عَنْهَا كَ فِي الْكِبَرِ

کودکانرا بخردی دهر بر آداب دار ... تا نشوند در شتن بد بنشان چشمهات

وَإِنَّمَا مَثَلُ الْآدَابِ تَجْمَعُهَا ... فِي عُنْفُوَانِ الصِّبَى كَالنَّقْشِ فِي الْحَجَرِ

این مثل نشو کرآدابی کران جمع آوری ... در زمان کودکی چون نقش باشد بر حجر

هِيَ الْكُنُوزُ الَّتِي تَعْلُو ذَخَائِرُهَا ... وَلَا يَخَافُ عَلَيْهَا حَادِثُ الْغِيَرِ

نیست خوبی بر دی از لغیر چرخ پیر ... گنجی آن گنجی کز مال او شود هرگز نزون

إِنَّ الْأَدِيبَ إِذَا أَزَلَّتْ بِهِ قَدَمٌ ... يَهْوِي عَلَى فُرُشِ الدِّيبَاجِ وَالسُّرُرِ

آن بود عاقل که بالش بلغزه دنا کهان ... او فتد بر فرش دیبا و حریر و تخت

أَلْفَاسُ إِنْسَانٍ ذُو عِلْمٍ وَمُسْتَمِعٌ ... وَاعٍ وَسَائِرُهُمْ كَاللَّغْوِ وَالْعَكَرِ

آدمی یا صاحب علم است یا خود مستمع ... دیگران مانند خاکه تیره و سنگ جلد

أَيَا مَنْ لَيْسَ لِي مِنْكَ الْأَجِيرُ ... بِعَفْوِكَ مِنْ عِقَابِكَ أَسْتَجِيرُ

ای کز عجز تو بنمود رب رحیم ... بعفوت از عقابت پرد بلی

أنا العبد الفقير بكل ذنب ... وأنت السيد الصمد الغفور

منم بنده بتقصير بسركت اهى ... توبخشاينده جرم بيحشايه

فان تعذبني فالذنب مني ... وان تغفر فانت به جدير

عذابم كر كنى هست از كناهم ... وكر بخشى مرا هستى توانا

روى انه عليه السلام قال ما رست كل شيء فقهرته والفقر ما رسني فقهرني الفقر راه روى ان كعبة تتعلق وان ناظرة فتضحني كاد الفقر ان يكون كفرا بل هو كفر بعينه ثم انشاء يقول

مساكين اهل الفقر حتى قبورهم ... عليها تراب الذل بين المقابر

بس كه مسكينند اهل فقر با شور وشين ... بر سر ان رنجه خاك مذلت سر بسر

احسبت ظلمك بالايام اوحشت ... ولم تخف سوء مايأتي بالقدر

كمان نيك در ايام كردى جون نكو ديد ... نتر سيدى از بدهاى كه كردى از قدر ازل

وسالمتك الليالي فاغتررت بها ... وعند صفو الليالي يحدث الكدر

سلامت يافتى بنها وبس ايمن ازان ... بمنزد وصفو ها بنها كدورت حاصل

كثير المال ليس له عوار ... ولا في كل ما يأتي عار

بسيار مال را نرسد عيب علتى ... در هر جه آيدش بود هيچ ننك وعار

لان المال

لأن المال يستر كل عيب ... وفي الفقر المذلة والصغار

از بهر انكه مال بپوشد تمام عيب ... وز فقر هست محنت وخوارى بسيار

كذاك الفقر بالاحرار يزري ... كما أن زخت بشار بها العثار

خوى فقر بيخ رساند بها جنس ... جون فورى كه باد كند با شراب خوار

ما هذه الدنيا لطالبها ... الا عناء وهو لا يدري

جيست اين دنيا بدون كشتن از بهر طلب ... جز عنا وبيج اورا جز تعب حاصل نشد

ان اقبلت شغلت وبانته ... او ادبرت شغلته بالفقر

جون روى آورد او را روى كرداند ازين ... باز جون برگردد او را مشغول ميكند احتياج

للناس حرص على الدنيا بتدبير ... وصعوها لك متروح بتكدير

مردمانرا حرص بر دنيا بدبير هر جيخ وفل ... صافى اين باده ميسر نيست اما دردى تر

كم من مليح عليها لا تساعده ... وعاجز نال دنيا بالتقصير

اى بسا كس كز پيش جان كند او را دنيا ... وى بسا عاجز كه با تقصير يابد مال وجاه

لم يرزقوا بالعقل عند ما رزقوا ... وانما رزقوا بالمقادير

قسمت ارزاق دارا وى نشد بر قدر عقل ... بلكه باشد روزى جمله معتمد بر خدا

لو كان عن قوة او عن مغالبة ... طار البزاة بارزاق العصافير

شبكة الألوكة www.alukah.net

ورقة

ور بعد رحمة يا فتى رزق كسى — باز از پرواز بردى روزى عصفورا

سبحان يا رب العباد يا ورى — ورازق المتقين والبحر فا

پاك يزدان كه او پروردگار عالمست — رازق وپرورد كار ماجوان در خرد

لو كان يرزق العباد عن جلد — ما نلت من رزق ربنا مقدرة

گر همى بودى بعالم رزق بر سعى عباد — همى نخوردى روزى پروردگار ما مراد

لئن سمانى دهر عزمت تصبرا — فكل بلاء لا بد يوما يسير

چون دهرم بر سد بر صبر باشد عزم من — زانكه هر رنج بلائى نيست ثابت دائما

وان سرنى لم انبتج بسرور — فكل سرور لا بد يوما صغيرة

ور رساند شادى زان شادم نبود شاد — زانكه هر شادى كه بينى دايمش نبود بقا

لئن سمانى دهر فقد سرنى دهر — وان مسنى عسر فقد مسنى يسير

گر غمى آيد دهرم شادى آيد ديگر — ور بمن دشوارى آيد مستش آسانى قضاى

لكل من الايام عندى عادة — فان سانى صبر وان سرنى شكر

پيش من در جمله نيكو عادتست — گر مرا آيد صبر دارم ور نيكو آيد سپاس

دواؤك فيك وما تشعر — ودواؤك منك وما تبصر

دواى درد تو با تست وتو غافلى زانى — زتست رنج وتو نيستى بدان بينا

ورقة

وانت الكتاب المبين الذي — با حرفه يظهر المضمر

تو همچنين كتاب خداوندان كتاب هميى — بحرفها كه نهانها ازان همى نمود پيدا

تؤمل في الدنيا طويلا ولا بد — اذا جن ليل هل تعيش الى الفجر

فكر در دنيا بسى كردى وحاصلت نشد — آنكه چون شب گشت خواهى ماند تا وقت سحر

وتزعم انك جرم صغير — وفيك انطوى العالم الاكبر

گمان بردى كه خردى او فتاده جرم نيست — يقين بدان در وست عالم كبر

فلا حاجة لك من خارج — فكرك فيك وما تفكر

ترا بيرون ز وجود تو هيچ حاجت نيست — نيست فكر تو در نيست فكر تو بيش ترا

فكم من صحيح مات من غير علة — وكم من مريض عاش دهرا الى دهر

اى بسا كس را كه صحت بود وبى علت مرد — وى بسا كس را كه نوش گشت وجان داد در عالم

وكم من فتى يمسى ويصبح امنا — وقد نسجت اكفانه وهو لا يدرى

اى بسا مردم جوان كه روز وشب ايمن بود — بافته دوران كفن بهر وى واو بى خبر

ولا خير في الشكوى الى غير مشتكى — ولا بد من شكوى اذا لم يكن صبر

شكايت نيست نيكو پيش آن كو اهل آن نبود — زشكوه چاره نبود چون نباشد صبر يار جا

الم تران العفو يرجى له الغنى — وان الغنى يخشى عليه من الفقر

شبكة الألوكة www.alukah.net

نی بینی کہ اہل فقر امید غنی دارند — غنی ہم دایما ترسان کہ از فقر شما لغزد ایدا

غنی النفس یکفی النفس حتی یکفنها — وان اعسرت حتی یضر بها الفقر

غنای نفس کانی نفس را مطمئن گردد — وگر سختی کشد چندانکہ آزادی بود نرنجد

فان عسرة فاصبر لها ان یعقبها — بدائمة حتی یکون لها الیسر

دوای نیست محنت را جز بی صبری و رنجوری — مگر وقتی کہ اینرا عاقبت کوتاہ اندیشی نیست

النار یهون من کوب العار — والعار یدخل اهله فی النار

سوختن در آتش آسان تر بود از ننگ و عار — عار آخر صاحب خود را اندازد در نار

والعار فی رجل یعیب وعار — طاوی الحشی متمزق الاطمار

عار باشد مرد خویش را خانه و همسایه — گرسنه افتاده بر بن جامه گسسته نادرست

والعار فی مهضم الضعیف ظلمه — والقاعة بالاخیار مالا یشتهیان

عار آنکه رحمت کسی نیکی کند — آن نکوئی را بسر دلو نباشد اعتبار

والعار ان یجدی علیک صنیعة — فتکون عندک سهلة المتعذر

والعار فی رجل یحید عن العدی — وعلی القرابة کالهزبر الضاری

عار آن باشد کہ گیری ترک جنگ دشمنان — بر سر خویشان خود باشی دلیر و شیر کار

والعار انک فی الانام معدم — وتکون فی العلیا من الغرار

عار آن باشد کہ گاہ بزم و رزمی متعدا — روز رزم آنرا کہ آید باش تا اہل فرار

جاهد علی طلب الحلال لا تکن — تغدو بالاسراف والتبذار

جہد کن بر جستن مال حلال ای ما مباش — کاہل بذل و نفع با اسراف و ضرع و ادخار

الا لا تهلک او لضیفک او لمن — تشکو الیک مفاضة الاعسار

جز با اہل خویش یا مہمان کہ آید بر سرت — کو شکایت آورد یا بینوائی زار

روی عن الصادق انه قال کان علی علیه السلام کل یکر بطوف فی اسواق الکوفة یضع الدرة علی عاتقه وکانت تسمی السبیتة فیقف وینادی بکلام ذکر یعرف یقول یعنی اللذاذ ممن نال شهوتها من الحرام ویبقی الاثم والعار

روی ابو جعفر بن بابویه

شعر فارسی

لیست کرد و لذة انکس کہ باید خط نفس — از حرام و بعد از آن ماند گناہ و ننگ و عار

تبقی عواقب سوء فی معبتها — لا خیر فی لذة من بعدها نار

عاقبتہا بد بس نا نیست و وقت فنا — لیست خیر از لذة کاخر ستر جاید و مار

وهجب الرجال المقتدی بفعالهم — والمنکرون لکل امر منکر

مقتدایان از جہان مشہور باافعال نکو — منکران کار دین را مفتر و موزن شمرده

ولبعضهم فی تخلف بعضهم — بعضا لیدفع معور عن معور

ابدان من الرجال البهيمة في صورة السميع المبصر فطن بكل مصيبة في مالـ

متنكبين ساه

علام ام بحب بعضي كه زينت بود امنـد — بعض بگذر براى دفع عيب خويشتن

نكبوا ابنات الطريق فاضجوا — متنكبين عن الطريق الاكبر

بره بالاهى رفتند ليك آخر شدند — در طريقت كه نكوون سار از بالا شوند

في الترغيب على العلم وله عليه السلام

وفي الجهل قبل الموت موت لاهله — واجسادهم قبل القبور قبور

در جهالت پيشتر از مرگ مردند اهل جهل — چشم ايشان زنده در گور است مردم گور

وان امرأ لم يحي بالعلم ميت — وليس له حتى النشور نشور

مرد اگر زنده بعلم است بيشك مرده است — كو نگردد زنده كز قايم شود حشر و نشور

اني يومي من الموت افر — يوم ما قدر او يوم قدر

زمردن در دوروز از بد نه جستن نداريم — بروزى كان قضا نبود و بروزى كان قضا باشد

يوم ما قدر لم اخش الردى — واذا قدر لم يغن الحذر

بروزى كان قضا نبود نمى ترسم زمرگ — بروزى كان قضا باشد حذر چاره نكند

في مرثية النبي عم جبل لغاظريم

كفت السواد لناظري — فبكى عليك الناظر

نور بودى مردم چشم را — بوفراق تو چه زيان دارد بصر

من شاء بعدك فليمت — فعليك كنت احاذر

هركى خواهد پس از تو كو بميرـ — من بهم از مرگ تو بيكردم حذر

وهون عليك فان الامور — بكف الاله مقاديرها

بر خود آسان گير كار را همه — چون بدست حق بود مقدار آن

فليس بآتيك منهيها — ولا قاصر عنك مأمورها

نيست هيچ انديشه را مانعى — در تو نتوان دفع كردن بيزبان

روى الشيخ ابو جعفر الطوسي باسناده عن الاسود الديلي عن ابي طالب ان رجلا سأل علي بن ابي طالب عليه السلام عن مسألة فبادر وقد فعل منزله فخرج فقال اين السائل فقال الرجل ها انا ذا يا امير المؤمنين فقال ما سألتك فقال كيت وكيت فاجاب عن سؤاله فقال يا امير المؤمنين كنا عهدناك اذا ابتليت عن مسئلة كنت فيها كالمسئلة المجاب جوابا في بالك ابطأت اليوم عن جواب هذا الرجل حتى دخل المجرة ثم خرجت فاجبته فقال كنت حاقنا ولا رأي لثلثة لحاقن ولا لحازق ولا لحاقب ثم انشأ يقول شعر

اذا المشكلات تصدين لي — كشفت حقايقها بالنظر

شبكة الألوكة www.alukah.net

کرازمن پرسند از مشکلات — کنایم رموزش بعلم نظر
وان برفت فی مخیل الضواب — غباء تجتابها البصر
جو رخشان شود در مخیل خیال — نهالست انوار او در بصر
مقنع بعیوب من الغیوب الامور — وضعت علیها صحیح الفکر
مقنع سر انبیا چشم غیب — شود از رو بشان فکر من برو جو
یعی اضمع کظبی المرهبات — افربی به عن بقات السیر
مرا هست کوشی بتیزی جو سنج — کہ برم نقابہ از نبات سیر
لسانی کشقشقة الارحبی — او کالحسام الیمانی الذکر
زبانی بگفتار چون ارحبی — ویا سحر تبع بیانی کهر
وقلب اذا استفطنته الهموم — ازبی علیها بوا هی الدرر
دلی گردی از نطق جوید هجوم — کند ظاهر از نطق غلطان کهر
ولست بامعة فی الرجال — اسائل هذا وذا ما الخبر
جهول نیم پیش مردم جو مرد فضول — زمن باز پرسند از خرد و شر
ولکننی مذرة الاصغرین — ابایین من بما مضی ما غبر
مرا هست کا بصاحت و نطق — زایند در رفته گویم خبر

اقیم

لعوذنی

یعزونی قوم براة من الصبر — وفی الصبر انساب اعز من البصر
عزا کنند مردم مرا از صبر — ز صبر تکثر انسا و صبر اسباب
یعزی المعزون ثم یمضی لشانه — ویبقی المعزی فی اخر من الخبر
عزا کنند عزا کنند و روند بر خویش — جا ند اهل عزا در میان آتش و تاب
اشکو الیک عجری وبجری — ومعشری اعشی علی بصری
شکوه دارم با تو از چالی نهان و اسکار — در میان قوم خود هم چشم مرا جون بود پیش
انی قتلت معشری بمفری — جدعت انفی وقطعت معشری
جون شی من کشتم ام خود را بتیغ جویش — بینی خود را بدم قتل کردم خوم خویش

قال النبی صلی الله علیه وسلم لامیر المؤمنین علی رضی الله عنه وکرم الله وجهه اهل المعروف فی الدنیا هم اهل المعروف فی الاخرة وقال علیه السلام

وما اثر التقصیر الا معقصر — ای نفس حلت محل المعقصر
بهج تقصیری نخواند کرد الا حاضر — نفس خود دید حد بجز و نا توانی مبتلا
وکل امرء یاتی بما هو اهله — فاهل بمعروف و اهل بمنکر
هر کس بر حسب کار اهل آن — اهل بمعروف و اهل بمنکر
لقد عجزت عجز من لا یعتذر — سوف اکیس بعدها و استمر
سوف اکیس بعدها و استمر — سوف اکیس بعدها و استمر

www.alukah.net

عجبت من جون عجز انکس شد که او معذور نیست — زود برخیزم بدین تدبیر و ازمن بر زنم

أزعج من ذيلي ما كان يخبر — قد يجمع الأمر الشتيت المفتقر

بزرنم و امن فرو نکذارم و ازین — تا کرد و جمع این کار پریشان را هم

وقال عم يذكر مبيته على فراش النبي صلى الله عليه وسلم ومقامه في الغار ثلثا وقد رواه ابو جعفر الطوسي بالاسناد وغيره شعر

وبت نبني خير من وطئ الحصا — ومن طاف بالبيت العتيق وبالحجر

جان خود کردم سپر آنرا که خیر خلق بود — و انکه بود اندر طواف کعبه و اطراف آن

رسول الله لما اذ امكروا به — فوقيه ذو الطول الكريم من الكرم

آن رسول حق که چون در حق او کردند مکر — لطف ایزد دست مکر و دارش را شکست

وبت اراعيهم متى ينشروني — وقد وطنت نفسي على القتل والأسر

بر فراش او همی بینم که قتلم کنند — نفس را داده تسلی بر کرفته دل زجان

وبات رسول الله في الغار آمنا — موقى في حفظ الإله وفي ستر

مصطفی پیغمبر اندر خواب خوش بود و بغار — در پناه و حفظ و ستر خالق کون و مکان

قام فنمنا ثم ذمت فلا يضيق — فلا يضيق بغير الحصا اليتامى غزى

برشتر بستند از انجا بازبود و بعد از آن — آن شتر پائی که شد چون موم سنگ ریزه را

اردت به

أردت به نفر الا آن تبتلا — وأظهرته حتى أسد في العبر

خواستم من اینکه دیکری بغیرت و نیز خدا — داشتم تا خود بکاه در کریوه سر اغمان

وهذا البيت من رواية السيد اورده بعد قوله وبت اراعيهم وقد اورده الشيخ المفيد ابو عبد الله رحمه الله ايضا شعر

فان تأوهت في شيء وريت به — كما تأوهت للاطفال في الصغر

بیدلم و پا لان نکشتم در مصیبت بیحکم — انچنان کاندر غم اطفال در وقت صغر

قد مات والدهم من كان يكفلهم — في الثنايا وفي الأسفار والحضر

در بیابانها و منزلها و کاهی در سفر — در بیابانها و در سفرها و حضر

تلكم قريش تمنى لتقتلني — فلا وربك ما بروا ولا ظفروا

این شما بیداد کر قریش تا کشتن مرا — حق نبود و کی بیابند و کی آید مظفر

فان بقيت فرهن دمي لكم — بذات ود لم يعفوا لها أثرا

ور بعالم عهد و رضی هست بیشم شما — کز جفای جانب من اثر انکیزد در دلم اثر

وان هلكت فاني سوف اورثهم — ذل الحياة وقد خانوا وقد غدروا

و ار هلاک کردند مرا بعد از ان — آنها ذلیل و شیعه ی دین او خورند

نسخة
الألوكة
www.alukah.net

عَلَيْكَ الذَّرَاعَيْنِ شَدِيدُ الْقَهْرَةِ ... كَلَيْثِ غَابَاتٍ كَرِيهِ الْمَنْظَرَةِ

أَوْفِيهِمْ بِالصَّاعِ كَيْلَ السَّنْدَرَةِ ... وَاضْرِبْكُمْ ضَرْبًا يُبَيِّنُ الْفَقِرَةَ

ضَرْبَ غُلَامٍ لَيْسَ بِالْمُكَرْمَلِ ... يَنْصُرُ رَبِّي خَيْرَ نَاصِرٍ وَهُوَ لَكَ

يَا رَبِّ فَاجْزِهِ جَزَاءَ قَاهِرٍ ... أَضْرِبُ بِالسَّيْفِ عَلَى الْمَغَافِرِ

يَا ذَا الَّذِي بَطَّلَ مِنَّى الْهَوَاجِرَا ... إِنْ كُنْتَ تَبْغِي أَنْ تَزُورَ الْقَبْرَا

أَعْطِيكَ الْيَوْمَ دُعَاءً صَابِرَا ... عَجِّلْ قَضَى بَعْدَ دُعَاكَ لِلْحَرَا

عَلَيْكَ الذَّرَاعَيْنِ شَدِيدُ الْقَهْرَةِ ... كَلَيْثِ غَابَاتٍ كَرِيهِ الْمَنْظَرَةِ

أَوْفِيهِمْ بِالصَّاعِ كَيْلَ السَّنْدَرَةِ ... وَاضْرِبْكُمْ ضَرْبًا يُبَيِّنُ الْفَقِرَةَ

ضَرْبَ غُلَامٍ لَيْسَ بِالْمُكَرْمَلِ ... يَنْصُرُ رَبِّي خَيْرَ نَاصِرٍ وَهُوَ لَكَ

يَا رَبِّ فَاجْزِهِ جَزَاءَ قَاهِرٍ ... أَضْرِبُ بِالسَّيْفِ عَلَى الْمَغَافِرِ

يَا ذَا الَّذِي بَطَّلَ مِنَّى الْهَوَاجِرَا ... إِنْ كُنْتَ تَبْغِي أَنْ تَزُورَ الْقَبْرَا

أَعْطِيكَ الْيَوْمَ دُعَاءً صَابِرَا ... عَجِّلْ قَضَى بَعْدَ دُعَاكَ لِلْحَرَا

قال ابو جعفر الطوسي حدثني عن جعفر ابن محمد مولاه عن ابيه عن جده انه قال علي عليه الصلوة والسلام

شعر

صَبَرْتُ عَلَى مُرِّ الْأُمُورِ كَرَامَةً ... وَأَبْقَيْتُ فِي ذَلِكَ الصَّبَابَ مِنَ الْأَمْرِ

أَوَاكِلُ لَا لَوْمِي وَلَمْ تَكُ سَائِلًا ... مِنَ الْعِلْمِ مَنْ يُورِي جَهِلْتُ وَلَا تَدْرِي

حتى بسوري وجوازان وافلتني نجيح ابن يحمل مدبرا يكبو بغرته وكفه بقائم سيفه

كفى بنفسي وقليل ما اسر ... بخيلها مرة من زهر هلال مركد

نالان بود غنيم كه من كم دارم ... ما اصاب الناس من خير وشر

لم ار في الدهر يوما حرة يعصم ... از هر چه واقع ميشود بر مرد مان خير و شر

بهوري كردم جان در جنگ ان ... ومنهم الساعون في الشر شتم

انقض عيني من امور كثيرة ... ايشان بجنگ من بيايند كوشند

چشم مي پوشم بعد از فراوان كار ... واني سعلى ترك الغموض قدير

وما من عمى اعمى لكن ربما ... گرچه هم قدرت بود بر ترك ان معنى مرا

نغاضى واغضى المرء وهو بصير ... تغافل واغضى المرء وهو الخبير

واسكت عن اشياء لو شئت قلتها ... چشم مي پوشد مرد و او را است بينائي بجا

خابثتم او جبر نا وزانكه ذاهم كونس ... وانس علينا في المقال امير

اصبر نفسي باجتهادي وطاقتي ... نيست برادر من كه تن امير و مقتدا

نعم وذو اصبر فرايم بحمل خويشتن ... واني باخلاق الجميع خبير وبصير

ما فيك خير ولا مير تعدله ... زانكه من مستم هزبر ان جميع خلقها

خرومي كيست وتو كاوي كه شما ... فضلت مني لبانا في وانظاري

هم بحر كستم بكار و خيلان حاجب ... هم بحر كستم بكار و خيلان حاجب

فان تبيتوه فلا ترجي مكرمة ... وان هلكت فمذموما بلا ثائر

كر جاني غيبت كس را از تو اميد كرم ... ور بميري بدترين جايت جهنم گور و نار

روى ان عمرو بن عبدود برز يوم خندق ينادي هل من مبارز فقام علي

عليه السلام فقال له يا رسول الله فقال اجلس يا علي وناداه عمرو الثانية هل من

مبارز ثم قال اين جنتكم التي تزعمون انه من قتل منكم دخلها الا اجل فقال

علي عليه السلام انا يا رسول الله فقال اجلس ثم قال الثالثة وهو يقول ولقد

بححت من النداء بجمعهم هل من مبارز ... كلوى من فرا هم شدم از بس كه خاز ا كردم

ووقفت اذ جبن الشجيع ... موقف العرن المناجز

توقف كردم آنجا كه دليران شجاعان ... ميان موقف جنگ جدال وعرصه ميدان

فلذاك اني لم ازل ... متسرعا نحو الهزاهز

چنين بودم همينه تا كه بودم در ميان مردان ... شتابنده سوي جنگ دارم ميان فتنه وغوغا

ان الشجاعة والسماحة ... في الفتى خير الغرائز

نمودي راستي باشد شجاعت سماحت هم ... جوانمردي بايسته من خلق دين و دنيا

فقام علي عليه السلام وقال انا يا رسول الله فاذن له النبي صلعم وهو يقول

والثالثة

لمعاقبة الزاي
في حرف الراء

لا تعجلن فقد اتاك مجيب

يا عمرو ويحك قد اتاك مجيب ... صوتك غير عاجز

ای عمرو وای بر تو کہ آمد بسوی تو ... صوت تو را جواب دہندہ صاحب اقتدار

ذو نية وبصيرة ... والحق ينجي كل فائز

یا صدق نیت و صفای ضمیر است ... از لطف حق نجات بیابد امیدوار

وتعود عوت الى البراز ... فمتى تجيب الى المبارز

و تو عود را برای حرب و پیکار دعوت میکنی ... مردی کہ او جواب تو گوید بکارزار

يعليك ابيض صارما ... كالملح حتفا للمناجز

بالای سر بر داشت ترا تیغ آبدار ... تا چون نمک گدازد بیابی ز اضطرار

اني اؤمل ان تعوم ... عليك نابحة الضرائر

دارم خیال آنکہ جوانیم بگردد تو ... بر ضربہ تو خلق زار زار

من ضربة تجلا ... ضرائرها بيقع

ضربہ کہ زو کشاده رخ و روی بیوہ زنان ... ذکر ما عشر الهزاهز

حيوتك انفاس تعد وكلما ... مضى نفس منها انقصت خطوه

زندگانی ترا در دمہای معدود تو مشمر ... هر دمی کان بگذرد جزوی از آن کردد تمام

فنقص في نفس وتمسي بغيرها ... وما لك من عقل حبس به رزء

غیر آن

دون بروز آمی بطوری باش در دنیا ... کو ترا عقلی کہ یابی چین بغیر ما

وتجيئك ما يعينك في كل ليلة ... ويجدوك حاويا يوم يلقاك المعزا

زندہ ساز آنکہ ترا عقلی بر تو میخواند ... ساباں را عقلی بر تو میخواند خدا

العلم زين فكن للعلم مكتسبا ... وكن له طالبا ما عشت مقتبسا

زینت مردم بود از علم کن علم کسب ... علم را میجوی از اقتباس پیوسته

وارکن اليه وثق بالله واعتزبه ... وكن خليقا زين العقل محترسا

میل سوی علم کن میدار برحق اعتماد ... یار خدای عقل جو جوی و مشو غافل ز کار

لا تسأمن فما مالكت منهما ... في العلم يوما وما كنت مفترسا

جون غافلی در طلب جودی مکردان دل ... دری علم ار بود در پیش مرو بی آس وار

وكن ناسكا محض التقى ورعا ... للدين معتنما للعلم معتبرا

متقی و زاهد و اہل ورع باش و جوان ... دین گرفت و دارگم علم را در دل

واعلم سعدت بان العلم خير معصما ... اضحى لطالبه من فضله سببا

فہم کن کز علم صافی تر نباشد در جہان ... طالب خود را ست نجوی ابہ جاری ساز کار

شر لنا من دم اعدائنا ... وكاسنا جمة الآس

شر بنا من دم اعدائنا ... وكاسنا جمة الآس

و ما خو طابر و انان است ... كاسہ سر پر باد در سر است

السيف والمخبر ريحانا ... اف على الرجس والآس

عمر و خنجر ریحان ما ست ... ناخوشی باد بر نرگس و مورد

في قافية التين

من خلق بالا داب ظل رئيسا ... هر سر کہ خوی کبر و باد بما کرد دیدان

ترئيس قوم اذا ما قارن الدهرا ... مهر قوی چون بهم بپیوندد مهران ام

لا تهتم بدنیا

لا تهتم ربك فيما مضى ... وهون الأمر وطب نفسا

خالق خود را مکن فکرت در احکام قضا ... کار آسان کن و نفس خویش را خوش حال دار

لكل هم فرج عاجل ... يأتي على المصبح والمسي

در جهان هر کار را آخر رسد فتح و فرج ... بر کسی کو هست در جولان گهی لیل و نهار

الحمد لله لا شريك له ... وليلي في صحة وفي غبشة

شکر خدا کو نیست شریک و نظیر او ... وین عادت من المدة در صبح دو مرا

لم يبق لي مؤنس ولا أنس ... إلا أنيس أخاف من أنسه

مونسی مرا نماند کو انس بود مرا ... جز مونسی که ترسم از انس بود مرا

فاعتزل الناس ما استطعت ولا ... تركن إلى من تخاف من دنسه

از مردمان بقدر توان باش دور کن ... واز هر کو ترسی از بد نفس باش از بعدا

فالعبد يرجو ما ليس يدركه ... والموت أدنى إليه من نفسه

بنده امید هر چه کند در جهان بدان ... مرگ نزدیکتر شود از نفس او دم بدم

سلام على أهل القبور الدوارس ... كأنهم لم يجلسوا في المجالس

بر اهل قبور کهنه از ما باد درود ... کو بی کو نفس نبود و اثر ماند

ولم يشربوا من بارد الماء شربة ... ولم يأكلوا من رطب ويابس

دم یاکلوا من رطب ویابس

يا نفس خوش بخور و بکن شربت آب ... يا هيچ خود نخورد و نداند چشک و مغز

لا تأمن الموت في طرف ولا نفس ... ولو تمنعت بالحاب والحرس

یک نفس باطل ایمن مباش از حال مرگ ... ور تو با نوبتی و از در و دیوار پاسبان

واعلم بأن سهام الموت نافذة ... في كل مدرع منا ومترس

واندک باشد تیرهای مرگ را کار گر ... بر همه وحش کوه باشد و حصن و سپر

كأنك بالربيع قد رضي أن تدنسه ... وثوب نفسك مغسول من الدنس

جامه نفس تو پاک گردد از آلودگی ... چیست بنت را کز پاکی او را دارد دوست

ترجو النجاة ولم تسلك مسالكها ... إن السفينة لا تجري على اليبس

دارد امید نجات و نمیرد بر راه آن ... ایستی را کی تواند کرد روان کشتی بر

اجتنب أولا وأبهاها أنا ... على الخيل لبسنا فتهم في النواويس

بهتر او لا و جهالت را کان انکه ما ... مثل ایشان در سواری نیستیم از کرو فر

فسأل بني بدر إذا ما تغنموا ... بقتلى ذوي الأحزان يوم التماوس

قصه را پرس از بنی بدر ار بدان مردم رسی ... قتل ایشان که کردم روز ابیحی و خبر

وعذار رسول الله كالبدر يبتنا ... يكشف الله العدى بالتناكس

و عذار رسول الله کالبدر بیننا ... یکشف الله العدی بالتناکس

وأنا الناس لا أرى للحرب شبهة ... ولا تغني غير الرماح المداعس

ولا تغنی غیر الرماح المداعس

بهر سستی که ما مردیم نه بینی هرگز ... باز نگردیم نزدیک بتر های خود

شبكة الألوكة

این رسول حق کہ چون بدست ما داد میان — بہر او طوعا ای دین کرد حق زیر و زبر

فما قسنا بعدها من مثاله — فما غادرت منا جدیدا اللابس

نیست بعد از ما کسی را زہرہ کردن سخن — بر تن کس خلعتی زین سان نکرد ادریس

وقال محمد بن عمر البلخی رحمة الله علیه انشدنا ابو محمد بن القاضی عن ابیه عن جده

الامیر المؤمنین علی علیه السلام فی خافیه الصادر

اتم الناس اعرفهم بنقصه — واتمهم لشهوته وخرصه

بوحکما ملتزم دم شما سار بنقص — بکلی کندہ ہیچ حرص و شہوت از بنیاد جان

ولا تستقل عافیة بشیء — ولا تسترخصن اذی لرخصه

کران شمار حسن عافیت ہرگز — مدان ارزان بلا ارزانکہ چون خاکست ارزانت

وحل الغض ما استغنیت عنه — فکم مستجلب غنیا بغضه

بمان رخصال نخص خاصہ زان نزدیک عیبی — بسا دینار خیر را عیب آید در تقاضا

لاصحبن العاصی ابن العاص — سبعین الفا عاقدی التواصی

دارم مصاحب ازپی تو عاص بن عاص — سبعین الف مرد جنگی از بہر قصاص

مستحقین خلق الدلاص — قد جنبوا الخیل مع الفلاص

بلند زرہ خود دارند اسلحہ پوشند — کردہ جلیب اسپ و شتر ہای خود نگہ

فی قافیه الضاد

لنا ما ندعون بغیر حق — اذا ابیض الصباح من المراض

بغیر حق بود این دعوی شما با او — چنانکہ ہست عیان نور روز بیماری

عرفتم حقا محمد نموه — کما عرف السواد من البیاض

شناختید حق او مذکر بدان را — چنانکہ باز شناسند سیاہ را ز سپید

کتاب الله شاهدنا علیکم — وقاضینا الاله فنعم قاض

گواہست کتاب خدا بسوی شما — خداست قاضی ما بہر و قضا نیکو

ان تکن العلم عما الله قضی — فانه یا بنیک سیئ القبض

گر بود علمت بدان چیزی کہ حق کرد قضا — وانگہ ترا دیدہ است گشتہ ہر زمان

اذا اذن الله فی حاجة — اتاک النجاح بها یرکض

حاجتی کاندران رضای حق است — سوی تو ہمی دوید بی طلب

وان اذن الله فی غیرها — اتی دونها عارض فیعرض

ور نہ در کار دیگر کہ نباشد رضای حق — عکس آن عارضی آید و رود

نحن نوم النمط الاوسطا — لسنا کمن قصر او افرطا

ما ہمہ قوم وسط و ہمچو ما اندر جہان — نیست زان تقصیر و زاں افراط ہا در ما ظہور

فاصبر علی الدهر لا تغضب علی احد — فلا تری غیر ما فی اللوح محفوظا

شبکة الألوكة

له في قافية الظاء

ولا تعتمدن بدا ر للانتفاع بها — فالارض واسعة والرزق مبسوط

ساکن مشو بری مسکو کجا نباشد رزق — زانکه عالم زمین باشد فراخ و رزق هم

نوم امرء خير له من يقظة — لم يرض فيها الكاتبين الحفظة

خواب مرد البته بهتر باشد از بیدار کی — انکه راضی بود از نفس کرام الکاتبین

له وفي صروف الدهر للمرء عظة عليه السلام

قافيه

ولا تجمع من المال — فما تدري لمن تجمع

مکن زنهار جمع مال بسیار — چه دانی تا نصیب کیست آنها

فلا تدري أفي أرضك — أم في غيرها تقنع

ندانی تا بشهر خویش میری — ویا در جای دیگر آفتی از پای

فان الرزق مقسوم — وكد المرء لا ينفع

یقین چون رزق مقسوم است از اول — بخشد نفع سعی مرد آن را

دع الحرص على الدنيا — وفي العيش فلا تطمع

بجان حرص دنیا مرو و نفی دون — طمع در عیش کم کن ای

فغير كل مرزق — غنى كل مزرقع

فقیر است انکه در بند طمع ماند — غنی شد انکه قانع شد زدنیا

ان اخاك الصدق من يسعى معك — ومن يضر نفسه لينفعك

ان برادر باشد آن کز صدق دل — وز برای نفع تو بردل نهد رنج بلا

ومن إذا عاين أمرا قطعك — شتت فيه شمله ليجمعك

آنکه چون بیند معایب در مقاطع — خود بر لبخندی کند جمع کرده ازهم

وانما العقل عقلان — فعاقل مطبوع ومسموع

وعقل امرء اما مطبوع ومسموع — زمسموع است آن کز نیست مطبوع

كما لا ينفع الشمس وضوء العين ممنوع

وله علیه السلام جو نفع از خود جو بینایی است ممنوع

كثيرة

ذنوبي ان ذكرت فيها — ورحمة ربي منى وذنوبي اوسع

کنا نامم فراوانست چون فکرش کنم — عطای رحمت پروردگارم بیش ازانست

فما طمعي من صالح قد عملته — ولكنني في رحمة الله اطمع

طمع نبود مرا چیزی بپاداشی که کردستم — ولکن واثقم از رحمت او بیشتر آن باشد

فان يك عفوان فذاك برحمته — وان تك غير ذاك فما كنت اصنع

اگر امروز عفو او نشد لطف و امان رحمت — ز بیهودی جزای خود من در میان باشد

شبكة الألوكة

مَلِيكِي وَمَوْلَايَ وَرَبِّي وَحَافِظِي
وَأَنِّي لَهُ عَبْدٌ أَقَرُّ وَأَخْضَعُ

بود پروردگار و حافظ و مولای من ایزدان
من او را بندهٔ مسکین و اقرار مران باشد

هَلْ يَقْرَعُ الصَّخْرَ مِنْ مَاءٍ وَمِنْ مَطَرٍ
هَلْ يَلْحَقُ الرِّيحَ بِالْآمَالِ وَالطَّمَعِ

بسا کہ سنگ شود کوفتہ ز آب مطر
بسا کہ باد وزد بر امید ما و امل

2 اَلْفَضْلُ مِنْ كَرَمِ الطَّبِيعَةِ وَالْمَنُّ مُفْسِدَةُ الصَّنِيعَةِ
3 اَنَا عَلِيٌّ اَبُو السِّبْطَيْنِ مُعْتَقِدٌ عَلَى الْعِدَاةِ عِدَاةِ الرَّوْعِ وَالْفَزَعِ
مِنْهُمْ عَلِيٌّ بِدِرْبَسْطَا بَنِي قَادِرٍ بِرَاهِلِ وَتَمْنِي وَدُشْمَنَانِ مَكْرُوهِ جَبَلٍ
وَالْخَيْرُ اَمْنَعُ جَانِبًا مِنْ تِلْكَ الْجَبَلِ الْمَنِيعَةِ
خَيْرَا بَانِي اَسْتَ بَانِعِ تُو اَزْ سَرْكُوهِ سَرْفَرَازِ مَبِينِ
وَالشَّرُّ اَسْرَعُ جَرْيَةً مِنْ جَرْيَةِ الْمَاءِ السَّرِيعَةِ
وَدُشْمَنِ شَرِّ سَرِيعَ بَاشَد اَزْ رَوِشْنَايِي آبِ بِي مَكْمَنِ
تَرْكُ التَّعَاهُدِ لِلصَّدِيقِ يَكُونُ دَاعِيَةَ الْقَطِيعَةِ

الاصح

ترک پرسیدنست یاران را سبب قطع دوستان قرین
لاتلتطخ بوقیعة فی الناس تلتطخ الوقیعة
مشو آلودہ بغیبت خلق کہ تر نیز غیبت آبرو کین
ان التحاق شمامک ان یؤول الی الطبیعة
بدرستی کہ خلق بد جو بماند بمیشود با طبیعت تو قرین
جبل الانام من العباد علی الشریعة والوضیعة
مردمان را جبلت از لیست ازو خسیس و شریف خلق چنین
لاتضع المعروف فی سافط فذاک صنعة سافط ضایع
لطف وجود تو نکوئی با مردم ناکس مکن
وضعه فی شر کریم لکن غرفک منکا غیر ضایع
خیر کن با مرد آزادی کہ ترا یاد کند
قد کان یکفیک ایمائی الی الکلام تسمعا حتی تسمایحساسه ترویحا
بود بہر خود نمایی جاہل بسیار گوی تا نشود عالی از تنش بر نرسد آزار
فعلوه بعضی بضربة نار تلتظی فکان یومانی الحزون جدوعا
برسرش ننم از ضرب تیغ جان نگداز آنکہ دوزی صف ہیجا نبود غیر نگسار

مَنْ كَانَ يَنْكُرُ فَضْلَنَا وَبَنَانَنَا فَأَنَا عَلِيٌّ لِلْآلَهِ مُطِيعًا

هر كه باشد منكر فضل و بزرگيهاى

من على ام كردكار خويش را فرمان كذار

السيد قال الشريف المرتضى قدس الله سره اخبرنى الشيخ المفيد قال اراد رسول الله عليه السلام الاختفاء من قريش والهرب منهم الى الشعب استشار الى ابى طالب فاشار الى على عليه السلام ثم تقدم ابو طالب الى امير المؤمنين ان يضطجع على فراش رسول الله عليه الصلوة والسلام ليتقيه بنفسه فاجابه الى ذلك فلما نامت العيون جاء ابو طالب الى على عليه السلام بمنام رسول الله صلى الله عليه وسلم وقد اضطجع امير المؤمنين على عليه السلام مكانه فقال امير المؤمنين يا ابتاه انى مقتول فقال ابو طالب

اصْبِرْ يَا بُنَيَّ فَالصَّبْرُ أَحْجَى كُلُّ حَيٍّ مُصَيِّرٌ لِشُعُوبِ

صبر كن صبرى پسر از بهر كار هر كه باشد زنده باشد بار كشت او فنا

قَدْ بَذَلْنَاكَ وَالْبَلَاءُ شَدِيدٌ لِفِدَاءِ الْحَبِيبِ وَابْنِ الْحَبِيبِ

بذل تو كرديم و هست اين امتحان سخت صعب بر فداى آن حبيب بن حبيب رهنما

لِفِدَاءِ الْأَغَرِّ ذِي الْحَسَبِ الثَّا قِبِ وَالْبَاعِ وَالْمَنَاقِبِ الرَّحِيبِ

بر فداى آن رسول غرّه ارباب حسب ظاهر و باراست با او كوكب بر اوج

تترى

أَنْ تُضْبِكَ الْمَنُونُ فَالْنَبِلُ فَمُصِيبٌ مِنْهَا وَغَيْرُ مُصِيبٍ مُعْوِرِ

كه بر سد مرگت بيا رم تير او كه زنى به پى بعضى از وى بر نشانه آيد و بعضى خطا

أَنَا مُرِّنِي بِالصَّبْرِ فِي نَصْرِ أَحْمَدٍ فَوَاللَّهِ مَا قُلْتُ الَّذِي قُلْتُ جَازِعَا

مرا صبر بيار در براى نصرت احمد بخدا كه نكفتم آنكه بستم جازع و ترسان

كُلُّ حَيٍّ وَإِنْ عَلَا عَيْشُهُ أَخْذُهُ مِنْ سِهَامِهَا بِنَصِيبِ

وله رضى الله عنه

وَلَكِنَّنِي أَحْبَبْتُ أَنْ تَنْصُرِينِي وَتَعْلَمَ أَنِّي لَمْ أَزَلْ لَكِ طَائِعَا

وليكن دوست ميدارم كه يارى نصرتم بدانى انكه من ميبوده ام تابع تو

وَسَعْيِي فِي نَصْرِ أَحْمَدَ لَوْجْهِ اللَّهِ بَنِي الْهُدَى الْمَحْمُودَ طِفْلًا وَيَافِعَا

بدى سعى من از بهر خدا در نصرت احمد بنى هادى آن وفى كه بود در طفلى و يافعا

تَفَصِّي الْجَدِيدَيْنِ إِلَى تَنَائِي وَالْوَصْلُ فِي الدُّنْيَا انْقِطَاعُهُ

انتهائى هر نوى را كهنه ايست وصل در دنيا فراق و فصل دان

أَيُّ اجْتِمَاعٍ لَمْ يَضُرَّهُ تَشَتُّتٌ مِنْهُ اجْتِمَاعُهُ

كو بساط جمعى كه او نشكست يا كدام اجتماع كه پراكنده نشد

أَمْ أَيُّ شَعْبٍ لَأَلْيَامٍ لَمْ يُغْرِقِ الضَّوَاعُهُ

شبكة الألوكة
www.alukah.net

انکا قوی بهم پیوسته شد — کش فراق آخر بنیاد دو میان

یا اُنسَ المُذنِبِینَ الَّذِی — مادام مختلفاً طباعته

یا کجا نعمتی بجز ذی رونهاد — با تامی کا خرش تا مد زیان

قد قیل فی امثالهم — کفته زین پیش در امثالشان

لک الحمد انا علی نعمة — وانا علی نعمة تدفع

شکر و منت مر ترا یزدان را — بیکر دیکر آنکه بسا دفع بهای سدید

تسأل و تفعل ما شئته — و تسمع من حیث لا تسمع

هر چه بخواهی توانی کرد چون قدرت تست — بشنوی دیکر از جائی که تو انی نشنید

ما ثمة الوفاء ذرة ولا طمع — فی الناس الا الیاس و الجزع

و نمانده در نکوئیها طمع عاند و طلب — بر مردمان بجز از نا امیدی جاوید

فاصبر علی نعمة بالله و ارض به — فانه اکرم من ترجی و یتبع

ما بعد نماد خدا شو غنی و صبر نمای — مر ترا احمد و شکر ای صاحب جود و عطا

لک الحمد یا ذا الجود و المجد و الثنا — عالمی کو منع نمی کند بخشی عطا

الهی

الهی لئن جلت و جمت خطیئتی — فعفوک عن ذنبی اجل و اوسع

ای خدای من مرا کرچه خطا ها شد بزرک — عفوت از زشت و اکبر از کناه — و از خطا

الهی خلاقی و خسرانی و مولای — الیک لدی الاعسار و الیسر افزع

ای خدا و ای خالق من و ای یار من — روی اخلاص بسوی تست در عسر و غنا

الهی لئن اعطیت نفسی سؤالها — فها انا فی رد فضل الندامة ارتع

ای خدای من اکر نفس بخواسته را دادم مراد — امروز اکنون پشیمانی خواهد آمد مرا

الهی تری حالی و فقری و فاقتی — و انت منای فی الخفیة تسمع

ای خدای منی این فقر من و درویشی — هم تو در کوش آوری در خفیه کر کوید کسی

الهی فلا تقطع رجائی و لا تخب — فؤادی فلی فی سیب جودک مطمع

ای خدا قطع امید من مکن زایل — دل مرا در سیب جود تو امید هست

الهی لئن حبستنی او طردتنی — فمن ذا الذی ارجو و من ذا اشفع

ای خدا کر نا امیدم سازی و رانی پیش — کیست آن کز وی امیدم باشد و شفیع کی

الهی اجرنی من عذابک انه — ابیت ذلیل خائف لک اضرع

ای خدا — و من پیش عذاب تا مرا — هم مرا هم بیلم پیش از جان مر

الهی لعفوک عن ذنبی الفجیعة — فجد برجائی منک لا تقطع

فاجبلنی یا ولی السلام کیف اصنع

اى خدا كردم عذاب الكنى سالى هزار — رحمة اميدم از تو نى كز دور جيدا

الهى ان تشأ تعذبنى بحجتى — اذ كان لى فى القبر مثوى و مضجع

اى خدا اسم در اظهار بكار بحجتم — جون مرا باشد درون قبر خود بسكن وجا

الهى اذ قنى طعم عفوك يوم لا — بنون ولا مال منالك ينفع

اى خدا طعم عفوت بحشى روز كه زر و — نى بسر نه مال آنجا نفع بخشد نه جاه

الهى اذا لم ترعنى كنت ضائعا — وان كنت ترعانى فلست اضيع

اى خدا گر نبودم از رعايت ضايعم — ور رعايت يابم از تو نيست ضايع بيم ما

الهى اذا لم تعف عنى بمحسن — فمن لمسى بالهوى يتمتع

كيست كو بدكار را بخشد بمنع از هوا — اى خدا اعفو از نمايى زيبد اى بخشنده كار

الهى لئن فرطت فى طلب التقى — فها انا ارجو العفو اقفو و اتبع

اى خدا در راه تقوى گر مرا تقصير رفت — بر نشان عفو تو رفتم ولى راه بهدى

الهى لئن اخطأت جهلا فطالما — رجوتك حتى قيل ما هو يجزع

اى خدا دارم خطا و جرم ليكن دائما — تا بدان غايت كه گويندم ستمكار خدا

الهى ذنوبى بابت الطود و اعتلت — و ضحكى ملء دنيى اجل و اوسع

اى خدا گر چه گناهم هست بفزون تر ز كوه — لطف افزون است از جرم جهان پهناور

دور كند ياد كردن عطاى تو زحمت مرا — و ياد كردن كند ان جنم را از من اشكبار كند

الهى بحسن ذكر طولك لوعتى — و ذكر خطاياى العين دموعى

الهى قلمى عثرتى و اخو خنى — فانى مقر خائف متضرع

اى خدا عفوى كن از لغزش كه من هم بر — من مقوم بر كنار خويش در ميان درجا

الهى اتلقى منك روحا و رحمة — فلست سوى ابواب فضلك اقرع

اى خدا از لطف خود رحمت كن و بنواز جان — جون مرا نبود بجز ابواب وا در هيچ جا

الهى لم اقصيتنى او طردتنى — فاى فيائى يا رب ام كيف اصنع

اى خدا گر مرد و پير افكنى از خانم — خيلتى خود در ميا بود جاى ديگر

و كلهم يرجو نوالك راجيا — لرحمتك العظمى و فى الخلد اطمع

جمله مستظر كمال لطف تو اى دادار — اى عظيم رحمت و خلد تو در لطف بها

الهى بلغنى رجائى سلامة — و فتح خطاياى على يشنع

اى خدا ايمن كن از سلامت بساحت لبك — زشت جرم و كنه بر من مكن بدنام خدا

الهى فان تعفو فعفوك منتدى — و الا فبالذنب المدمر اصرع

اى خدا گر عفو باشد از تو عفوت باور است — ور نه باشد در كنه مهلك افتادن را

الهى بحق الهاشمى و آله — رحمت بر ابراهيم كن شفيع

اى خدا سوگند حق ها شمى و آلش — رحمت بر ابراهيم كن شفيع

www.alukah.net

شر الصحابة من يود لطمع ... ويصد مجتنبا اذا لا يطمع

منشين هر كو نا وى به طمع ... مجتنب كردد جو نا كردى ازوى قطع

لا تفش سرا ما استطعت امرؤ ... يفشي اليك سرائر ليستودع

تا توانائى بود سر فاش مكن ... كو ترا افشا كند از دكرى سر نهان

فلعلك ترمى بسرك خائنا ... فكذا بسرك لا محالة يصنع

چون همى بينى كه سر خويش ساير دها تو نا ...

لا تستودن بمنطق فى مجلس ... قبل السؤال فان ذا لك يشنع

در سخن كفتن مجلس انتظار از خود مكن ... كاين شود تشنيع تو پيش از سؤال ديكران

فالصمت يحسن كل ظن بالفتى ... ولعله خرق شنيعة ان رفع

خامشى ظن نيكو يا مشود حواله ... ور بود وى عقل وكول و بى زبان

ودع المزاح فربّ لفظ مازح ... جلبت اليك بلا بلا لا تودع

هزل بكذار اى پسر تا نظ كرجون ... سوى او آورد تشويشى كه نتوان دفع

واو الرجال ما نظن بانهم ... يهوون منك وثيق بمن يستودع

ودو مردانرا ودا ازخيانت بسزاست

سوى او آورد تشويشى كه نتوان دفع

وكن المخالف بالضمير لشله ... فبذاك تقصر من لعنت وتقنع

باضمير مخالف مثل اشان بش كير ... تا بدين معنى بميدان الكنى از خاكسان

وحفاظ جارك لا لتضعه فانه ... لا يبلغ الشرف الجسيم المضيع

حفظ كن وايم دى منه تا ضايع نكنى ... كى بدست آيد كسى در شهرها بى جهان

والصيف اكرمه مجلدا مخيرا ... عمن يجود من بخشن ومنع

جيهمانت اكر آيد بنكو ميهمان ... از كسى باد و دها خود از بخيلى واكران

واذا ائتمنت على السرائر فاحتهما ... واستر عيوب اخيك حين تطلع

ور بسيمان سر بتو صاحب كنا ... بكذار اين روى كه ديكران بتو دارند روان

وارع الامانة واكتسب باداتها ... خطبين معتبرة وذكرا يرتفع

جوى اين كيرى با سرارى نهان ... وز هر دو خوب آوازى شود در عيان

واذا ضعفت عن الظلوم فضع له ... حد الذلة حيث مثلك يخضع

كر ناايمن زار رعايت دار اش سى كن ... كاين خط با شش صد مجموعه ديكر مكن

واذا جرت لك من عدو فرصة ... فاعذر بذاك لكى ذعاها متسع

واكر از دشمن ظالم بسزا يابى دار

واذا عريت عن العشير فاحتشم ... من غير قومك فالغريب مودع

ان كان الخ

وَاطِعْ اَبَاكَ بِكُلِّ مَا وَصَّى بِهِ
باش در امر پدر در هر نصیحت کان کند

وَاِنَّ عَدُوَّ لَدَاهُ لَا بُدَّ رَاءَهُ
دوای درد تمکن از زنا سازگاری کن

فَاِنَّكَ لَوْ وَارَيْتَ عَامِرَ عَوْبَرٍ
که با عقرب مدارا کرد کی دوستان آرد

اَرَى الْمَرْءَ وَالْوَفَا كَمَالَ حَاجِبٍ
مرورا ای پسر دو چیز مال حاجبش

يَا مَنْ عَدَى ثُمَّ اعْتَدَى ثُمَّ اعْتَرَفْ
ای که دشمن باشی و در دشمنی کوشی ز جهل

اَبَشِّرْ بِقَوْلِ اللّٰهِ فِي آيَاتِهِ
با بشارت باش بر قول حق و آیاتش

اَيَا صَاحِبَ الذَّنْبِ لَا تَغْبِطْ
ای گنهکار از امید عفو مباش

لَا تَرْحَلَنَّ بِلَا عُدَّةٍ
فَاِنَّ الطَّرِيقَ مَخُوفٌ

اِنَّ الْمُطِيعَ اَبَاهُ لَا يَتَضَعْضَعُ
بی رو امر پدر ضایع نگردد در جهان

فَاِنَّ مُدَارَاةَ الْعِدَى لَيْسَ تَنْفَعُ
ندارد منفعت هیچ سازگاری ثمن

اِذَا مَلَكْتَ ثَوْبًا مِنَ الدَّهْرِ فَاسْمَعْ
چو ثابت گشت روزی عافیت زدن نیشت و

يَضُمُّ عَلَيْهَا الْكَفُّ اِلْكَفَّ قَارِعٌ
کف بهم آورد و لیکن عکسش حرزی کند

ثُمَّ اَرْعَوَى ثُمَّ انْتَهَى ثُمَّ اعْتَرَفْ
بس پشیمان گردی و باز آیی از عصیان که رفت

اَنْ يَتُبْ هُوَ الْغَفُورُ لَهُمْ مَا قَدْ سَلَفْ
باز گردد هر آمرزد شما را از گذشت

فَاِنَّ الْاِلٰهَ رَءُوفٌ رَءُوفٌ
زانکه پروردگار عالم رئوف است

فَاِنَّ الطَّرِيقَ مَخُوفٌ

وَاِنْ تَكُ فِي غَارٍ تَهَالَ عَشِيرَتُهُ جَمِيعًا
وَاِذَا خَصَصْتَ مِنَ الْغِنَى بِفَضِيلَةٍ
وَغِنًا مَخْصُوصٌ حَوَى بَاقِي فَضْلِ الْكُلِّ
فَتُشُوِّقَ مِنْ اَسْرِ الْغِنَى وَلَرُبَّمَا
بَاشِ در حال اگر در غار با جمعی چو هستی
وَلِكُلِّ حَالٍ دَوْلَةٌ مُتَوَقَّعٌ
یعنی با عدد هر حالی توقع از جهان
اَشْرَفْتَ لَوْ لَبِثَ اللَّيَالِيَ الرُّضَّعُ
ابوقعوار لیمان که عمر دراز یافت
مَنْ يَعْرِكِ مَنْ يَخْشَعْ فَلَسْتَ فَغَرِّكَ وَاِيَّا
هر که پیکار کند کشته گردد و آنکه خشوع
وَاِذَا اَفْتَقَرْتَ فَلَيْسَ فَقْرُكَ دَائِمًا
وَرَمَتْنِي دَهْرٌ بِالْخُطُوبِ وَلَمْ يَكُنْ
فَلَهُ عَلَيْكَ بِهَا خِلَالٌ اَرْبَعٌ
زانکه بر تو حق چهار خصلت شد عیان
اَنْ يَسْتَغِثْكَ لَغَى اَوْ يَكُ خَائِفًا
تو مَنِ اَنَّ اَخَا الطَّعَامِ مُمَنَّعٌ
يَارَبِّ اِرْفَاهِي كُنْدَ يَارَانِ نَكُو صُحْبَت بود
وَاَعُوذُ عَنْهُ مُغَيَّبٌ وَحُضُورُهُ
حفظ میکن در حضور و در غیاب خویش
لَا اَكْبَرُ عَنْ مِنَ الْحَوَادِثِ اَنَّنَا
حُرِمَ الرِّجَالُ عَلَى الْحَوَادِثِ يَخْرَعُ
در حوادث چون بدیدی آن چنان کن

ومن نصايحه

راه بی توشه مرو زنهار ایل — زانکه در راه خوف بسیار است
جز تقی الله عنا الموت خیر زادنه — ابر بقا من کل خیر و زوف
این دو هر ای خیر دهد موت را کاو — مار اهات از هبه تکوینی کریمست
یعجل تخلیص النفوس من الاذی — ویدنی من الدار التی هی اشرف
یعجل مسکینا بلا من ثمن ربح — نزدیک میسر و بقایی که مبرا ست
ما علی فوت فایت اسف — ولا ارانی علیه الهف
نیست بر کم شدهام هیچ تاسف و دول — نه مرا هیچ ازان کم شده تغیر و اثر
ما قدر الله لی فلیس له — عنی الی من سوای منصرف
هر چه تغییر مرا شد رخ ازا نبود — آنچه گردد ز من ان خیر ز من کوی کر
فالحمد لله لا شریک له — تا بی خوف و همتی اشرف
شکر نیروان که روا نیست شریکی کورا — که مرا قوت نیواز همه همت برتر
ارض بالعسر والیسار فما — تدخلنی ذلة ولا اصلف
راضیم در ره آسانی و دشواری هیچ — نیست زان خواری و رسوا زن
لا تحملنی بذنبا و نهی معتلک — فلیس بنقصها التبذیر والاسراف
مکن امساک روا جوان بپوشی ایو — نیاورد هیچ نقصانی در و اسراف ار احسانه

وان

وان تولت فاجوی ان تکون بها — فالشکر عنها اذا ما ادبرت خلف
وگر برگشت ان بهتر کزان هم گر گونی — گزان شکرست اگر برگشته باشد چون بیاوری ان

قیل یذکر جلاء بنی نضیر وقیل کعب بن الاشرف وقد رواه محمد بن جریر الطبری عنه علیه السلام

شعر

عرفت ومن یعتدل یعرف — واثبتت حقا ولم اصدف

نشناسیم کسی کو معتدل با بتدن و سلم — مر ایشان را یقین چنان و گردان نیم اصلا
عن الکلم الصدق یاتی بها — من الله ذی الرافة الالوف
ز قول صدق بغیر کو می آرد یا ز — خدا نهاد کریم پدید ز من کوی
وسایل یدرس تلک مبینین بها — بحق اصطفی احمد المصطفی
وسایل را کو می کوشد در رس هر دین — دان
فافتح احمد لیتنا غیر — عزیزة المقام والموقف
خدایا تو نور جان ما عزیز و محترم گردان — مقام و منزل ما را عزیز و شرف
فیا ایها الموعد وه سماحه — ولم یات جوارا ولم یعنف
ای انها که او جهل ریخته عذر نیز دل — نباید هیچ بر ظالم ازو رسما عدا

واعلی

ألستم تخافون أو في العذاب ... وما آمن الله كالأخوف

عمر سعد آیا از عذاب قتل حسین ترسید ... نباشد ایمن از حق هیچکس ترسنده مانند

فإن تصرعوا تحت العوالي قتيلها ... كمصرع كعب أو كبير الأشرف

اگر افتید زیر نیزهای آبدار ما ... چنان کاهد و کعب اشرف و کهتر بدار ما

غداة رأى الله طغيانه ... وأعرض كالجمل الآخف

دو دیو حق گزو نفاق و جهل و طغیانش ... گرو اندیده و چون اشتر لنگی سوی صحرا

فجيء بل قد أنزل في قتله ... بوحي أبي عبد الملطف

فرود آمد ز امر و جبرئیل از بهر قتل او ... بوحی جانب سفرش آن سعید لطیف

قدس الله الرسول رسولا كه ... بأبيض ذي طبة مرهف

نهان کرد چون سوی او را فرستاد اهل مرسل ... بشمشیر سفید تیز مجوف تنجی مصاف

فبات غيور له معولات ... متى يقع كعب لها تذرف

همه شب تا مرو زان قوم او بود و نوا نالد ... رود مانند زنان کز دیدگان آبی اصفا

فقلن لأخذ ورنا قتيلا ... فإنا من النوح لم نشتف

همه گفتند اجر را کما باید بکش و بکر ... که ما البته نیستیم از درد و رنج آسوده

فلما نهم قال اطعنوا ... وثوروا على غمة الآنف

جلادر مود ایشان را و گفت روا کردید ... همه مردود و سرگردان ز غم خاطر اعدا

إلى ذعارات رواف لهم ... على كل ذي دبر أعجف

جلا کردند اصحاب ستر از سوی غیب ... اگرچه دشمنی خانهای خرم زیبا

كم من عليم قوي في تقلبه ... مهذب العقل عنه الرزق منحرف

بسوی ذعارات آن رویه کشند ... فراز اشتران لشکر در شود کاهل در سوا

ومن ضعيف ضعيف العقل مختلط ... كأنه من خليج البحر يعترف

ای بسا زیرک ضعیف العقل و اختلط ... کو بیابان از بحر آورد و رنج خود بکف

قيل الحسين بن علي عليهما السلام وكنه الدين فاجتمع اسرة اليه فقالوا يا ابا عبد الله كتبت الى معوية لقضي دينك فقال لهم لا ينبغي للعبد ان يسأل غير الله فلما الحوا عليه قال اكتبوا كتابا واتوني به غدا فلما اصبح جاء الى ما فارقتكم دخلت خزائن امير المؤمنين فوجدت هذه الرقعة وما ادري ما فيها من قبله واذ فيها لحظة اغن عن المخلوق بالخالق تغن عن الكاذب بالصادق

قافیه ف حرف الف

باش مستغنی ز مخلوق و بخالق دار ... تا غنی گردی ز کاذب سوی صادق زار

واسترق الرزق من فضله ... فليس غير الله برزاق

Translation

Are you not afraid of the punishment? ... And who is safe from God except the fearful?

O you who wish to be safe from the punishment of the day of resurrection, fear God ...

If you fall under our spears, their slain ... Is like the fall of Ka'b, the chief of Ashraf.

If you fall under our spears, their slain ... Is like the fall of Ka'b, the chief of Ashraf.

When God saw his tyranny ... And he turned away like a camel with a broken leg.

When God saw his tyranny ... And he turned away like a camel with a broken leg.

O Gabriel, why did you descend in his battle? ... To inform Abu Abd al-Latif.

O Gabriel, why did you descend in his battle? ... To inform Abu Abd al-Latif.

May God bless the Messenger who sent ... A white, sharp, refined one.

May God bless the Messenger who sent ... A white, sharp, refined one.

His women wailed for him, and they have the right to wail ... Over a hero who is not weak.

His women wailed for him, and they have the right to wail ... Over a hero who is not weak.

They spent the night mourning for him, and they have the right to mourn ... As long as the camels return.

They spent the night mourning for him, and they have the right to mourn ... As long as the camels return.

They said, "We took our revenge and killed him" ... But we will not be satisfied with mourning.

They said, "We took our revenge and killed him" ... But we will not be satisfied with mourning.

When he left them, he said, "Strike!" ... And they rushed upon the proud one.

When he left them, he said, "Strike!" ... And they rushed upon the proud one.

They drove them to the raiders who ... Attacked every one with a back and a weak one.

They drove them to the raiders who ... Attacked every one with a back and a weak one.

How many a knowledgeable, strong one in his turning ... Whose mind and sustenance are misguided.

How many a knowledgeable, strong one in his turning ... Whose mind and sustenance are misguided.

And how many a weak one, weak in mind, confused ... As if he were from the bottom of the sea, he recognizes.

And how many a weak one, weak in mind, confused ... As if he were from the bottom of the sea, he recognizes.

It was said that Hussein bin Ali, peace be upon them both, and Kanah al-Dayn gathered his family around him and said, "O Abu Abdullah, you wrote to Mu'awiyah to pay your debt." He said, "It is not befitting for a servant to ask anyone but God." When they insisted, he said, "Write a letter and bring it to me tomorrow." When he woke up, he said, "I will go to you after I leave you." I entered the treasuries of the Commander of the Faithful and found this piece of paper and I do not know what is in it from before and after it. And in it: "Look to the Creator, not to the creature, and you will be free from the liar and the truthful."

Qafiyah: Ta in the letter Alif

Be content with the creature and with the Creator, seek ... That you may become rich from the liar, seek the truthful.

And seek sustenance from His bounty ... For there is no sustainer except God.

رزق خود از حضرت حق جوی نی من فضل او — نیست غیر از حق کسی روزی دهد جن و بشر

من ظن ان الرزق فی کسبه — فلیس بالرحمن یا لوا ثق

هر که را باشد گمان کسب و کار روزی اوست — اعتماد شش بست بر روزی دهد جان و پسر

او قال ان الناس یحتسبانی — ذلت به النعلان من خالق

گر کسی گوید سر بهرم عنی کرد او را بند — نعره از بالای کوهی کان بگردون می برد

فلا الذی ما حتوفی بانتظاری — مشمر علی قدم و ساق

نیست دنیا دام و با کی را ی زندگی — زنده را هم میت برد و نبا بقای جاودان

رضیت بما قسم الله لی — و فوضت امری الی خالقی

راضیم بقسم کردگار خویش مرا — کارخود را با خدا افکنده ام

لقد احسن الله فیما مضی — کذلک یحسن فیما بقی

در گذشته حق نیکوئی کرده است — همچنین نیکی کند تا زنده ام

لو کان باکیل الغنی لوجدنی — بنجوم اقطار السماء تعلقی

گر بحیلت بودی استغنی مرا میسر — با نجوم و آسمان هر دم تعلقها مرا

لکن من رزق الغنی حرم الفتی — ضدان مفترقان ای تفرق

لیک محروم است از نعمت اگر دولتمند — زانکه ضد انند این هر دو نیارامد کجا

ترا ب علی راس الزمان فانه — زمان عقوق لا زمان حقوق

خاک بر مفرق زمان بی وفا باد او — هست در دور و عصیان زمانی جفا

فکل رفیق فیه غیر موافق — و کل صدیق فیه غیر صدوق

هر رفیقی را که می یابی نباشد متفق — و دوستانی هم نباشد خود صدیق وصفا

علمی بی ایمانا و لیت یتبعنی — قلبی بعاره لا جون صفدونا

علم من بامن بود هر جا روم — او با بگشت

ان کنت فی البیت کان العلم فیه معی — او کنت فی السوق کان العلم فی السوق

گر درون خانه ام آن علم آنجا ماست — ور بیابان روم با دست با من یکی

اف من الدنیا و اسنا بها — فانها للحزن مخلوقة

بتنگم من ازدنیا و جهانش — که هر حزن ست مخلوق جبار

هموما ما تنقضی ساعة — عن ملک فیها و لا سوقه

غم او ساعتی آخر نکردد — ز اهل ملک یا از اهل بازار

و کتب علیه السلام الی معویة لما بلغه انه بنی جامعا و مشق من مال الخیانة

شعر

مسجد نسیندم که جا کردی ز جرم — تشکر خدا کو نیستی از حق بدین

كنفقة الاموال من كسب فرجها كما الويل لا تزني ولا تتصدق ؟

كطعمة الرمان من كسب فرجها ... جزء مثلا للخائن المتصدق

چون فحشه كوطعام بخشند ز كسب فرج ... هست اين مثل نزد كسي كه صلاح كند اداء

فقال لها اهل البغي والتقي ... لك الويل لا تزني ولا تتصدق

كويند ترا اهل تقوى وارباب كمال علم ... كاى واى بر تو صدقه جان ومكن زنا

ارى امرا نقص عروته ... وحبلا ليس بالحبل الوثيق

ويدم ان سررشته كار خلافت منقطع ... مجنون آن حبلى كه بروى كس نداره اعتماد

تعزيت اسئال من عز مني ... من الناس هل من صادق بصديق

غربت كزيدم وبعد جا كردم اين زمان ... تا هست دوستى كه بود بر وى صواب

فقالوا عزيز ان لا يوجدان ... صديق صدوق وبغيض الا فوق

بارى كه راست كوست ديگر بغيض عتاب ... كمتر شود از نفاست قدر تنگ تر يافت

ولله في قافية الكاف استدعى جازيك للهوى ... فان الموت لا قيكا

حذر مكن واندليشه تو از مرگ است ... مرگ سر بتنگى بدين تو

ولا تحزع من الموت ... اذا حل بواديكا

جزع وبيدلى مكن از مرگ ... چو فرود آيد او بمسكن تو

كما اضحكك الدهر ... كذاك الدهر ابكيكا

همچنين كين وبر همچنان اند ... همچنان آخر كند انديشه را

فقد اعرف اقواما ... وان كانوا ضعالينكا

راستى ديدم اقوام را ... كرچه بودند ذوى خسرو دنى فوا

مضارع الى النجد ... وللغى مثاربكا

همت ايشان سوى فتح ... كم دهى را تو ك كودن مطلب

نبوني اذا انتفك العنا ... جعلوا الصدور لها مسالكا

تير چون بر زه كمان كردند منهد ... سينها را نوك پيكان كرد واهل ان را هدف

اللابسون قلوبهم ... فوق الصدور لاجل ذلكا

در نجاعه جلم السنان لباس شد ... آمده بالاى سينه از براى كار زار

من لم اكن جلدا ساعده ... لخفته ان يجد في الحركة

مكو كه آدمى حالش كشيده باشد ... مكن كوشش براى مردن خويش

اليك ني لا اني سواكا ... اقبلت عزا ابتغي رضاكا

كان زمان كرحكم تو آيد قضاى من ... رب من برمن مبارك كن لقاى خويش را

انا لك اليوم عبن دعاكا ... ايوب ادخل به بلاكا

نزايم از تو چون آن نبى ... بنوازد ايوب چون آمد نزوى ما

ان نكن مني فقد دنى قضاكا ... رب فبارك لي في لقاكا

بلوا كا

العجز عن درك الادرك ادراك ... والبحث عن سر ذات البر ابراك

عجز بنمودن ز درک ذات آن بی همتا ... کنت وکوکردن ز سر ذات یا بنده سر و سر

ذی النهی هم

وفی سرائر بهما تر الوری بهم ... عن درکها عجزت جن و ملاک

ودل خلایق ز زمان است بهما لبس ... عاجزست از درک آن جن و ملایک سر

یهدی الیه الذی منه الیه یعدی ... مستدرکا وولی الله مدرک

روی الصدوق عن آبائه عن امیر المؤمنین علیه السلام انه قال انی کنت فی فدک فی بعض حیطانها حین صارت لفاطمة علیها السلام اذا تانا امراة قد بعثت علی وفی یدی مسحاة وانا اعمل بها فلما نظرت الیها طار قلبی مما تداخلنی من جمالها فشبهتها بثنیة بنت عامر بن الجحی وکانت من اجمل نساء قریش فقالت لی یا ابن ابی طالب هل لک ان تزوجنی فاعطیک عن هذه المسحاة اوادلک علی خزائن الارض ویکون لک الملک ما بقیت فقلت لها ارجعی واطلبی زوجا غیری فلست من شانی ولا شانک علی المسحاة وان شاء یقول علیه السلام شعر

اقتنا علی رغم العزیز بثنیة ... وزلیخا فی مثل تلک الشمائل

سوی ما آمد بخاطر ز بثنیه حلوه گر ... ذ نیت و از لبس او در شمایل همچنان

فقلت لها غری سوای فانی ... غروب عن الدنیا ولست بجاهل

کفتمش غیری را فریب کردن ای غره ... ز اهل دهر کار دون و نیم از جاهلان

وما انا والدنیا فان محمدا ... رهینین بعیدین تلک المجاهل

من کی و دنیا کی صدر و بدر عالم مصطفی ... باشد اندر سنگلاخ و وادی جنگل نهان

وهبها اتتنا بالکنوز ودرها ... واموال قارون وملک القبائل

در بخشد گنجهای قارون با در و گهر ... مال قارون باوی و ملک قبیلها دهان

الیس جمیعا للفناء مصیرها ... وتطلب من خزابها بالطوائل

عیب آخر با کشت آن همه سودی نیست ... باز جوید ان همه در و گهر از خاک نهان

فهل فیک من عز وملک وثاء ... لما فیک من عز وملک وثاء

ولکن ارید عزز ذاتک من الذل ... ز کبر و نخوت و ترک هم از ظلم او ورزیدن شان

وقد قنعت نفسی بما قدر قسمه ... فشانک دنیاک واهل الغوائل

نفس من باان قناعت کرده بر آنچه داد ... شیانت ای دنیا و اهل جوی خود ای شر شان

فانی اخاف الله یوم لقائه ... واخشی عقابا دائما غیر زائل

ز کردار خود و ترسم هم از ظلم او ورزیدن ... ترسم از وی نه عقابی که دائم بود جاودان

شبكة الألوكة www.alukah.net

في التفسير
منسوب الى الامام الزكي الحسن العسكري عليه السلام قال دخل جابر بن
عبد الله الانصاري على امير المؤمنين علي عليه السلام فقال له يا جابر لو ان
الدنيا باربعة عالم يستعمل علمه وجاهل لا يستنكف ان يتعلم و
غني جواد بمعروفه وفقير لا يبيع دينه بدنيا غيره يا جابر من كثر نعم
الله عليه كثرت حوائج الناس اليه فمن فعل ما يجب الله عليه عرضها للدوام
والبقاء ومن قصر فيما يجب الله عليه عرضها للزوال والفناء

ما أحسن الدنيا وأقبالها إذا أطاع الله من نالها

ويكن عزو اقبال كسى كو بود فرمان
عز للابرار اقبالها

برانبايش تو تكبر فنا خوان
واعط من دنياك من سألها

عطاكن دنيوى با مستحقان
يضعف بالجنة امثالها

حذر كن از زوال فضل جابر
فان العرش جزيل العطا

خداى عرش بخشايند باشد
بهر دو كيت بخشايش ستايد

ثم قال اذا كتم العالم العلم لا اهله وذهى الجاهل في تعلمه

لا بد

لا بد من

٦٠

لا بد ركن منه وبخل الغني بمعروفه وباع الفقير آخرته بدنيا غيره
حل البلاء وعظم العقاب وبئس زاده من رواية المنكر

وكم زوينا من ذوي ثروة ولم يقبلوا بالشكر أقبالها

بسى فليم ما زال در دان كه در دخت نا عاقبت انديش

لو شكروا النعمة جازاهم فعاله الشكر الذي قالها

بشكر اندر بيفزايد بخشندى جزاى شكر كردن بر بى نيازان

ما هو على الدنيا بمؤاسهم وقيدوا بالبخل أقوالها

بدنيا كم شدند از مال دنيا بعيد بخل و بخل حرص عصيان

لئن شكرتم لازيدنكم لكنهما كفركم عالها

لئن شكرتم لازيدنكم ولى كفر شما شدت من آن

الا هل الى طول العيش سبيل وانى وهذا الموت ليس يحول

بود چون مرگ حايل نيست اندر ميان

وان نفوسا بينهن لسبيل والدهر الوان يروح ويغتدي

وزمان جان بسى از هيچ در شام صباح

وتنزل حتى لا معرج دونه بكل امرء منها اليه سبيل

منزل اجمعت وراهی نیست بگزیر
هر کسی را سوی این منزل رهی باید عیان

قطعت بایام التغرب ذکره
وکل عمر غیرها فهناک ذلیل

کردم آخر قطع در ایام غربت کراه
هر عمر نزدیک جز این نیست دور و ناتوان

کل اجتماع من خلیلین فرقة
وان الذی دون الممات قلیل

هر کجا با یکدگر یاران شدند آخر بهم
هر کسی کاو بگذرد از عمر کمتر داند آن

وان انتفاعی فی فاطمة بعد احمد
دلیل علی ان لا یدوم خلیل

بعد احمد افسران من وصل فاطمه
شد دلیل آنکه دایم نیست یار اندر جهان

وکیف بشاکی العیش من بعد فقدهم
لعمرک شیئ ما الیه سبیل

کی بود عیشی خوش بعد از فراق دوستان
عمر تو سوگند کاین بیکار و بی سود و بیهوده جان

ولیس جلیلا رزء مال وفقده
ولکن رزء الاکرمین خلیل

نیست چندانی زیان مال و فوت آن مرد
لیک چندین لابد اندر منضجع

بهر ان یهلوی من نزوی بکاء الرسط
هر که او بگریست بر ویرانه ها

ومن ذا الذی ینجو من الناس سالما
ولا بناس قال لا تکذبون وقیل

کیست کز دنیا بسلامت جان برد
هر کجا نامی و حالی هست جمله نیستی

اجلک قوم حین حرت الی العنی
وکل غنی فی العیون جلیل

چون غنی باشی همه در خدمتت آیند جمع
هست آری هر غنی در دیده ها عالی نشان

ولیس غنی الا غنی زین النفی
عشیة یعوی او غداة یتیل

نیست در عالم غنی الا جوزیت
شام بخشد قوت سائل روز هم بخشد بمان

ولم یفتقر یوما وان کان مقدما
ومن لم یستغن قط بخیل

نیست درویشی نوا بخشد گرچه منعمست
نیست هم مرگ غنا دان دل همسک مکان

روی انه لما سار النبی صلی الله علیه وسلم الی غزوة تبوک واستخلف علی المدینة
علیا علیه السلام فتبعه علی علیه السلام وقال یا رسول الله زعمت قریش
انک انما خلفتنی استثقالا بی فقال صلعم کذبوا ما اذبهم انبیاء
یا علی اما ترضی انک وزیری ووصیی وخلیفتی وقاضی دینی ومنجز وعدی
انک حی فی مکة وموتی بمنزلة هرون من موسی الا انه لا نبی بعدی
فقال امیر المومنین علی علیه السلام رضیت

شعر

الا یا عدالله افضل التفاق
واجمل الا راجیف والباطل

همیشه باد ... اهل ... کین
دیگر اهل ارجیف و عادت باطل

یقولون لی عند الزحول زحولک
مخلاک فی الحال الحاذل

ذكر من قتل

بِمَا أَنْزَلَ الْكُفَّارَ دَارَ مَنِيَّةٍ ... وَلَاقَوْا هُبُوطًا مِنْ إِمَارٍ وَذِلَّةٍ

سراسر كافران را بر سر خاك مذلت فرود آورد ... بخوردن جاى رسيدند از اسير و قتيل و جريحا

فَأَمْسَى رَسُولُ اللَّهِ قَدْ عَزَّ نَصْرُهُ ... وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ أَرْسَلَ بِالْعَدْلِ

پس رسول الله عزيز و نصرت او ظاهر شد ... و رسول الله در عالم بران عدل شد پيدا

رَسُولُ أَبِي بَكْرٍ بِهِ سَيِّدُ الْوَرَى ... مُبِينٌ هُدًى آيَاتُهُ أَوْ دَوُو الْعَقْلِ

رسول ابو بكر سيد خلق بود ... مبين هدى آيات او دوى العقل

فَجَاءَ بِقُرْآنٍ مِنَ اللَّهِ مُنْزَلٍ ... هُمُ آيَاتُهُ أَوْ دَوُو نُهَى عَاقِلٍ وَحَاتَا

بيرون آورد قرآنى از خداى منزل ... همه آيات او در ميان عاقل و حاتا

فَمِنْ أَقْوَامٍ كِرَامٍ وَأَيْقَنُوا ... وَأَمْسَوْا بِحَبْلِ اللَّهِ مُجْتَمِعِي الشَّمْلِ

بعضى كرد جمعى از كرام الناس متوكل شد ... و امسوا بحبل الله گرفت جمع گرانى ايشان

وَأَنْكَرَ أَقْوَامٌ فَزَاغَتْ قُلُوبُهُمْ ... فَزَادَهُمُ ذُو الْعَرْشِ خِذْلَانًا عَلَى خِذْلِ

و انكر اقوام فزاغت قلوبهم ... زيادت كرد ايشانرا حق بخذلان بخذلى

وَأَمْكَنَ أَنْهَمْ يَوْمَ بَدْرٍ رَسُولَهُ ... وَقَوْمًا مَغْضَبًا فَعَلَهُمْ أَفْضَلُ الْفِعْلِ

و امكن الهم يوم بدر رسوله ... و قوما مغضبا فعلهم افضل الفعل

تمكن داد روز بدر مردم رسول حق ... بى دين بغضب بود فعل كارشان فضيلت

يَأْتِيهِمْ بَيْضٌ خِفَافٌ وَقُرَّطٌ ... وَقَدْ جَاءَ ثَوْهَا بِالْجِلَادِ وَبِالنَّصْلِ

بيايد بهم بيض خفاف و قراطع ... و بدست جيد تمشير بران و نيزه

فَكَمْ تَرَكُوا مِنْ بَاشِيٍ ذِي جَحِيشَةٍ ... صَرِيعًا وَمِنْ ذِي مَخْذَةٍ مِنْهُمْ كَهِلِ

فكم ترك كردند از باشى ذى جحيشة ... كه بى رمق افتاده بود و از ذى مخذة منهم كهل

بسى را ترك كرد مذار جوانان جسته راه ... بخاك افتاده ايشان كهلان كه بودند اغيطوا و اعلا

تَنَحَّى عَنُونٌ نَائِحًا عَلَيْهِمُ ... بَكَوْا بِانْتِحَابِ الرَّشَاشِ ذَا لَوْيِلِ

بران ايشان زار مى گريند چشم زنان گريان ... گريند با نحاب الرشاش ذا لويل

تَوَائِحُ تَبْكِي عُتْبَةَ النَّيْءَ وَابْنَهُ ... وَشَيْبَةَ قَبْقَاهُ وَتَبْكِي أَبَا جَهْلِ

نوايح تبكى عتبة النيء و ابنه ... و شيبة قبقاه و تبكى ابا جهل

همه نوحه گران او در فرزندانش ... ازان پس عتبه و بوجهل را نيز نوحه گرانند

وَذَا الْحَلِّ تَبْكِي وَابْنَ عَفَّانَ مِنْهُمُ ... مُسَلِّيَةُ الْحَرِّى مُبَيِّنَةُ الثَّكْلِ

و ذا الحل تبكى و ابن عفان منهم ... مسلية الحرى مبينة الثكل

جو ذا الحل ابى خبر نشيند باكه ابن عفان ... جگرش سوخته بر فرزندان غوغا

تَوَى مِنْهُمُ فِي بِئْرِ بَدْرٍ عِصَابَةٌ ... وَذَا الْجَدَّاتِ فِي الْحُزُونِ ذِي السَّهْلِ

هلاك شد از ايشان در قعر بئر بدر جماعتى ... همه مردان حرب و جنگ در كوه و دشت

وَأَلْقَى الَّذِي مِنْهُمْ مِنَ دَعْمٍ جَاجَةً ... وَأَلْقَى أَسْبَابًا مُقَطَّعَةَ الْوَصْلِ

و عى الذى منهم من دعم جاجة ... و القى اسبابا مقطعة الوصل

از ايشان هر خواجه بى انديشه از دوى ... طريق كمر و اسباب جدا افتاده

فَأَضْحَوْا إِلَى الدَّارِ الْجَحِيمِ بِعُجَّلٍ ... عَنِ الشِّعْبِ وَالْأَعْذَارِ فِي الشُّغْلِ

بودند جانشان نزديك كه در دوزخ افتادند ... بكار سخت باشور و شعب از دشمن بعجلا

قال يوم الخندق رواه محمد ابن اسحق شعر

الْخَنْدَقُ الْجَمِيلُ الْمُفَضَّلُ ... أَمْنَعُ لِذِي الْحِفَاظِ وَأَحْرَزُ

ازعایش را چشیدم تلخ چیزی عیش بس
تلختر از خوست چیزی در جهان دیگر نیست

وَلَم أرَ لي الظروف اشدّ نهولا
وَاصعب مِنْ مُعَادَاةِ الرِّجَالِ

من خود را بلاها و مصیبتها و بهول
سخت تر کاری نیفتد و دشمنی مردمان

كَمَا اغْنَاكَ بَاذِلُ وَجْهِهِ لِلسُّؤَالِ
عَوْضًا وَلَوْ نَالَ الْمُنَى لَمْ يَسْتَرِحْ بِسُؤَالِ

که بی نیاز کرد آنرا که روی خود را بسوال
کی عوض یابد و کی بر مراد خود زند سوال

وَإِذَا السُّؤَالُ مَعَ النَّوَالِ وَزِنْتَهُ
رَجَحَ النَّوَالُ وَخَفَّ كُلُّ سُؤَالِ

وَإِذَا ابْتُلِيتَ بِبَذْلِ وَجْهِكَ سَائِلًا
فَابْذُلْهُ لِلْمُتَكَرِّمِ الْمِفْضَالِ

وَإِنَّ الْكَرِيمَ إِذَا وَعَدَكَ بَادَرَ
أَعْطَاكَ سُلْسًا بِغَيْرِ مِطَالِ

لَا تَجْزَعَنَّ مِنَ الْهُزَالِ فَرُبَّمَا
جَزِعَ الْمُكَنِّي مِنْ هُزَالٍ لَا يُرَى

وَاجْعَلْ فُؤَادَكَ لِلتَّوَاضُعِ مَنْزِلًا
إِنَّ التَّوَاضُعَ بِالشَّرِيفِ جَمِيلُ

وَلَرُبَّ مَقَامٍ تَوَاضُعٍ كَرِهَ مَقَامَ تَبَاهُرٍ

وَإِذَا حُمِلْتَ إِلَى الْقُبُورِ جَنَازَةً
فَاعْلَمْ بِأَنَّكَ بَعْدَهَا مَحْمُولُ

وَكَرْ تو حمل جنازه کنی بگورستان
بدانکه حمل تو خواهند کرد دیگر

وَإِذَا وَلِيتَ أُمُورَ قَوْمٍ لَيْلَةً
فَاعْلَمْ بِأَنَّكَ عَنْهُمُ مَسْئُولُ

وَکر امیر شوی در امور قوم شبی
بدانکه از تو خواهند سئد حالشان دگر

يَا صَاحِبَ الْقَبْرِ الْمُعَشَّشِ سَطْحُهُ
وَلَعَلَّهُ مِنْ تَحْتِهِ مَعْلُولُ

ای تو صاحب گور منقش بنگین
وز زن گور بغل بسته زنها بسر

مَا يَنْفَعُهُ أَنْ يَكُونَ مُنَقَّشًا
وَعَلَيْهِ مِنْ خَلْقِ الْعَذَابِ كُبُولُ

نقش گور چه سود مرده را خاید
گر حلقها بگردن و بر پا بود بکرد الله

لَا تَغْرُرَنَّ بِجَمْعِهِمْ وَبِمُلْكِهِمْ
فَالْمُلْكُ يُفْنِي وَالنَّعِيمُ يَزُولُ

مباش غره بملک و بجمعشان گاهی
چه دان فنا شود و آید ابن نعیم بسر

وقد ذكر عن ابي مسلم محمد بن عمر انه قال امير المؤمنين علي عليه السلام

فَإِنْ تَكُنِ الْأَرْزَاقُ حَظًّا وَقِسْمَةً
فَقَلِّلْ حِرْصَ الْمَرْءِ فِي الْكَسْبِ أَجْمَلُ

گر رزق بخت است و قسمت
پس کم کن حرص مرد در کسب که نیکوتر

وَإِنْ تَكُنِ الْأَمْوَالُ لِلتَّرْكِ جَمْعُهَا
فَمَا بَالُ مَتْرُوكٍ بِهِ الْحُرُّ يَبْخَلُ

گر جمع مال جهان از بهر ترک است
چرا بخل ورزد مرد بر مال متروک

النسيت

وإن تكن الموت الأبداً ... فقتل امرء بالسيف أفضل

شهادة مرد در راه حق با نیکو فاضل

وكم سُقِيَ بالموت من مُتَمَنِّعٍ ... وجاور نزول الموت والقلب غافل

مضى الدهر والأيام والذنب حاصل

أعد نفسه للموت قبل نزوله ... وبادر فإن الموت لا شك نازل

تزوَّد من الدنيا فإنك ميت ... وبادر فإن الموت لا شك نازل

وثق بالذي أرداك ثم حماك ... وعيشك في الدنيا تحال وباطل

يغرك في الدنيا غرور وحرصه ... وعيشك في الدنيا تحال وباطل

فنعمت وجاد الدهر فيها غرور ... وأيامي فيها تحال وباطل

ألا إن الدنيا كمنزل راكب ... أناخ عشيا والصبح راحل

وإنك دنيا ست تحول منزلي ... شب فرود آيد از اي صبح تو روا حلت

فلا تجزع وإن أعسرت يوما ... فقد أيسرت في دهر طويل

جزع مكن از تنگي كه بود روزي ... يقين كه آن نشود بروزگار طويل

فلا تيأس فإن اليأس كفر ... لعل الله يغني عن قليل

مرا ايزد حق فاست اميدي كز ... بود كه زود غني سازد خداي جليل

ولا تظن بربك ظن سوء ... فإن الله أولى بالجميل

كمان زشت

كمان زشت بپرور وكار خود بكن ... كه راست كي ترا آمد خدا و دين جميل

رأيت العسر يتبعه يسار ... وقل الله أصدق كل قيل

بديدم از دشوار ليت آسانى ... كه راست كوى ترا آمد خدا و دين جميل

صن النفس واحملها على ما يزينها ... تعش سالما والقول فيك جميل

نگه دار نفس را و زينت ده او را باخلاق ... كه ايمن باشى و حق تو مدح و ثنا گويد

وإن ضاق رزق اليوم فاصبر لغده ... عسى يكبات الدهر عنك تزول

وگر روزگار امروز بر تو تنگ گيرد ... كه آخر بگذرد اين روزگار تنگ چون دل

يغر غنى النفس ان قل ماله ... ويغنى غنى المال وهو ذليل

غنى دل بود غنى نفس ... غنى درمال بذل او ذليل آيد تو را

ولا خير في ود امرء متلون ... إذا الريح مالت مال حيث تميل

نباشد خير در يارى مردى كو بگردد ... بود همرا به هر جا كه باد او را بگردد

جواد إذا استغنيت عن أخذ ماله ... وعند احتمال الفقر عنك بخيل

جوانمرد آن كريم است كه از دادن مال ... وقت گرفتن بخيل باشد

فأكثر الإخوان حين تعدهم ... ولكنهم في النائبات قليل

چه بسيار برادران كه چون بشمارى ... ولى در وقت نياز اندك باشند

www.alukah.net

في الوصايا

الأرض

لقمان من نصايحه للمتقل

فلا تكثرن القول في غير قبة ... وآدب من علمك الصمت المزين

مكن بسيار گفت وگوی را دهنت ... بخاموشی و آرایش خرد را

يموت الفتى من عثرة بلسانه ... وليس يموت المرء من عثرة الرجل

بسر دمرد اگر لغزد زبانش ... نمیرد مرد از لغزیدن پا

ولا تك مبتنا ما ليس لك منزلا ... فتسكن بالبغضا ومن ذلك المتقل

مكن بسيار تو آخويش خانه ... كه با خود میكشی دشمن بسی را

خوفني بنجم يا خويشل ... تراجم الريح في بيت الحمل

مرا مفخم بهود دگوی بيدد هيد ... كه رجعت مرج سوی برج حمل

ادفع بفعلي اني نبيل الاول ... بخالفني وراز بی عز وجل

خويش وعم اگر نه ستاد بهر كرمت ... بخالق من وراز ق جدی عز وجل

بني اذا ما جاءت النزل فانظر ... ولا يه مهدي بقوم فيعدل

جوان آورد ای پسر مهمان كرم آنرا ... ظهور مهدی نامدن بلوغ عدل یا رجا

وذل ملول الحكم من آل هاشم ... ويرفع منهم من يشاء ويعزل

بكی از آل هاشم كامرا فرود آرد ... ويدرعت كند اما بود با هزل

فصبي من الصبيان لا آبي عنوة ... ولا عقد بعقد ولا هو يحلل

في الوصايا

الأرض

لقمان من نصايحه للمتقل

فلا تكثرن القول في غير قبة ... وآدب من علمك الصمت المزين

مكن بسيار گفت وگوی را دهنت ... بخاموشی و آرایش خرد را

يموت الفتى من عثرة بلسانه ... وليس يموت المرء من عثرة الرجل

بسر دمرد اگر لغزد زبانش ... نمیرد مرد از لغزیدن پا

ولا تك مبتنا ما ليس لك منزلا ... فتسكن بالبغضا ومن ذلك المتقل

مكن بسيار تو آخويش خانه ... كه با خود میكشی دشمن بسی را

خوفني بنجم يا خويشل ... تراجم الريح في بيت الحمل

مرا مفخم بهود دگوی بيدد هيد ... كه رجعت مرج سوی برج حمل

ادفع بفعلي اني نبيل الاول ... بخالفني وراز بی عز وجل

خويش وعم اگر نه ستاد بهر كرمت ... بخالق من وراز ق جدی عز وجل

بني اذا ما جاءت النزل فانظر ... ولا يه مهدي بقوم فيعدل

جوان آورد ای پسر مهمان كرم آنرا ... ظهور مهدی نامدن بلوغ عدل یا رجا

وذل ملول الحكم من آل هاشم ... ويرفع منهم من يشاء ويعزل

بكی از آل هاشم كامرا فرود آرد ... ويدرعت كند اما بود با هزل

فصبي من الصبيان لا آبي عنوة ... ولا عقد بعقد ولا هو يحلل

بكی ورك بود از كودكان نی رای

فقم يقوم القايم الحق منكم ... وبالحق يابني كم وبالحق نعدل

پس اندام از نشستن كرده و بكی خاييم بابر حق

سمي رسول الله نفسي فداؤه ... فلا تخذلوه يابني وتخلوا

بود هم نام پيغمبر فدا باشي بجان ما

اذا عاش امرء مئتين عاما ... فنصف العمر تجمعه الليالي

گر كسی مدت عمرش رسد ما صد سال

ونصف النصف عقلي ليس يدري ... لغفلة عينا عن شمال

نيم آن عمر آن ماند كه او را كه ندانست

ونصف النصف اهل وخرص ... وشغل بالمكاسب والعيال

نصف نصف آنرا دگر كه نه اهل

وبالي العمر اسقام وشيب ... وهمّ بالرحيل وبالنقال

باقی عمر شد بيماری و پيری بود

فحب الموت طول العمر جهل ... وقسمته على هذا المثال

دوست مردن عمر دراز جهل است

بنا شد نزد او جودی نه فعل او نه تغير

وبالحق يابني كم وبالحق نعدل

رسد سوء شما بود كارش كجا بيدا

فلا تخذلوه يابني وتخلوا

مدارش كرده ای پسر ترك كنيد اورا

منصف العمر تجمعه الليالي

نيمه آن عمر آن ماند كه او را كه ندانست

لغفلة عينا عن شمال

در آن كه نه او دست چپ او نداند

وشغل بالمكاسب والعيال

واندر آن جا از ی اهل و عيال كار كند

وبالي العمر اسقام وشيب

وهمّ بالرحيل وبالنقال

باقی عمر شد بيماری و پيری بود

فحب الموت طول العمر جهل

دوست مردن عمر دراز جهل است

وقسمته على هذا المثال

www.alukah.net

إذا اجتمع الأمّة فالبخل شرّها ... وشرّ من البخل الموعيد والمطل

اگر همه امّت گرد بخل آیند بدتر از بخل آنکه باشد در وعده لئیم بود ... ولا خير في وعد إذا كان فعله ... ولا خير في قول إذا لم يكن فعل

نیست در وعده خیر چون در کردار نیست ... وإن كنت ذا علم ولم تك عاملا ... فأنت كذاك البخل ليس له رجل

اگر تو با دانش صاحب علم خود نباشی ... وإن كنت ذا عقل ولم تك عالما ... فأنت كذاك البخل وليس له رجل

وز مانی صاحب عقل و دانش اهل علم ... ألا إنما الإنسان عقد العقله ... عقل جوهر ذات انسانست جوهر من عقال

چون شود نزدیک ساعت وا نگردد ساعتی ... إذا قربت ساعة يأتها ... وزلزلت الأرض زلزالها

بر زمین لرزه افتد خاک را چنبد ... تسير الجبال على سرعة ... بكم كرة تترى خالها

کوهها در غایت سرعت چنین سیر آن کند ... أجر، فتار سحاب، و بری هبوا ...

وينظر

وينظر الأرض من نفخة ... هنالك تخرج أثقالها

چون در صور دمند یک بار از بهر قیامت ... ولا بد من سائل قائل ... مر الناس يومئذ قالها

چیست لابد آنروز که او خاموش نبود ... تحدث أخبارها ربها ... وربك لا شك أوحى لها

از بهر مردم که در ساعت چه رویداد ... وحدث أخبارها كان ... كردگار بیگمان آن جمله فرستاده بود

ویصدر الناس أيا موقف ... يتيم الكهول وأطفالها

پس در آیند آن زمان بسوی هر یک موقفی ... ترى النفس ما عملت خضرا ... ولو ذرة كان مثقالها

هر نفس بیند آن عملهای که از وی صادر ... ونوبني بلائي فاجتيلني ... إذا كنت في البيوت حمالها

بر تنم من از کن خود چه بیاید جرم ... يحاسبها ملك قادر ... فاما عليها وإما لها

پادشاه قادر آنگاهی حساب آن کند ... ترى الناس سكرى بلا قهوة ... ولكن ترى العين ما نالها

www.alukah.net

ذَرِيهِ لَا تَغُرَّنَّهُ أَنَّ لَكِ ... خَلًا بِجَنْبِ الْوَصِيِّ مُنْتَعِلًا

بگذار او را و بگذر از او زیرا که ترا ... همراه شده است با جنب وصی منتعلا

أَسْتَبْقِكِ مِنْ بَارِدٍ عَلَى ظَمَإٍ ... تَحَالُ فِي الْحَلْقِ مِنْهُ الْعَسَلَا

آب خنک گشتم ترا و اضطراب نفسکی ... زان نشان که شیرینی او خون نهد بحلق

دُنْيَا تَجَاهِدُ عَنِّي كَأَنِّي لَسْتُ أَعْرِفُ خَالَهَا ... مُدَّتْ إِلَيَّ عَنِيفَةً فَرَدَدْتُهَا وَنَهَالَهَا

فریبم میدهد دنیا مکر حالش نمیدانم ... مدت راست سوی من عنیف رد میکنم ازا

وَابْتَهَا خَنَاجَةً ثُمَّ مُتُّ جَلَبْتُهَا لَهَا

جود بدهم احشایش جلد بخشیدم جوان رعنا

لَوْ كَانَ هَذَا الْعِلْمُ يُحْصَلُ بِالْمُنَى ... لَمَا كَانَ يَبْقَى فِي الْبَرِيَّةِ جَاهِلُ

اگر تحصیل این علم از تمنا و هوس بودی ... نماندی در همه روی زمین یک جاهل

فَاجْهَدْ وَلَا تَكْسَلْ وَلَا تَكُ غَافِلًا ... فَنَدَامَةُ الْعُقْبَى لِمَنْ يَتَكَاسَلُ

بکن جهد و مرو در کاهلی غافل چو جاهل ... پشیمانیست کاهل را بروز حشر و فردا ان

رَضِينَا قِسْمَةَ الْجَبَّارِ فِينَا ... لَنَا عِلْمٌ وَلِلْأَعْدَاءِ مَالُ

راضی شدیم قسمت حق را چنان که او گزید ... مارا ست علم و حاصل اعدا است سیم و زر

فَإِنَّ الْمَالَ يَفْنَى عَنْ قَرِيبٍ ... وَإِنَّ الْعِلْمَ بَاقٍ لَا يَزَالُ

تحقیق دان که مال بزودی فنا شود ... علم است آنکه نابت و باقیست لایزال

فَمَا هَذَا أَوَانُ سُهُولٍ بِضَيْفٍ نَزَلْ ... وَاسْتَوْدَعَ اللَّهَ الْغَدَ رَحَلْ

اهلا و سهلا مرحبا زین مهمانی کاندر دل ... باحق سپردم او بسی کوش عزم شد سوی سفر

تَوَلَّى الشَّبَابُ كَأَنْ لَمْ يَكُنْ ... وَحَلَّ الْمَشِيبُ كَأَنْ لَمْ يَزَلْ

بتافت نور از ما شباب به زانسان که خود گویی نبود

فَأَمَّا الْمَشِيبُ كَصُبْحٍ بَدَا ... وَأَمَّا الشَّبَابُ كَلَيْلٍ أَفَلْ

اما خانه پیری چو صبح است که پیدا ... و اما شباب چو شبی که بگذشت و بگذرد

سَقَى اللَّهُ هَذَا وَذَاكَ مَعًا ... فَنِعْمَ الْمَوْلَى وَنِعْمَ الْبَدَلْ

این خود و آن هر دو را حق آبی زاد ... خوش آنکه رفت ساز و چشم باز آنکه آید نظر

خَلِيلِي خَلِّيَا مِنْ يَدُومُ وِصَالُهُ ... وَيَكْتُمُ سِرِّي سَرْمَدًا كُلَّ لَيْلٍ

خلیل من بود و آنکس که یار است مدام ... کند همیشه نهان سر من نگردد ملول

وَلَيْسَ خَلِيلِي بِالْمَلُولِ وَلَا الَّذِي ... إِذَا غِبْتُ عَنْهُ بَاعَنِي بِخَلِيلِ

خلیل من نیست ملول و آنکه او گوید ... گر چون جدا شدم از وی فروشدم بجلیل

عَقِلَ ذُو الْعَقْلِ فِي نَفْسِهِ ... مَطَايَهُ قَبْلَ أَنْ تُرْتَحَلَا

اهل عقل آنست کہ نفس خود ببرد خیال — از مصیبتهای خود زمان عبرتی گیرد

فان ان زلت بغتة لم یرع — کما کان فی نفسه مثلا

یعنی فرد و یکدم زمان نمیماند دلش — زانکہ بیشتر از آمدن در نفس بیرون شد

برای الامر یقضی الی آخر — فصیر آخره اولا

و چون کار چنین است از اول تا آخرش — کشته او را در حقیقت اول راه

و دع الجهل یا من ایامه — ولیلی مضارع من تو خالا

خوشتن — صاحب جهل اعراض کن از روزگار — نیست یاد کس مردن انها کہ بنفاق

فان بدا منه صروف الزمان — بعض مضایقه اعوالا

چون بدو روی او روانات و احداث زمان

و دار از بعض مصیبهای خود کین و فغان

ولو قدم الحزم فی نفسه — لعلمه الصبر عند البلاء

و در پیش آن حال را در نفس خود کرد احتیاط

تعلیم — کوشش صبر اندر بلای ناکهان

طعامی مباح علی من اکل — و دارئی مناخ لمن قد نزل

طعام خوش کردی خوشند مباح ست — سرایم منزل و مأوای مهمان

اللهم ما عندنا حاضر — وان لم یکن غیر خبز و خل

مرا چیزی کہ باشد پیش آرم — و گر نبود بجز از مرکه و نان

فاما الکریم فرأض به — واما اللئیم فحان اکل

بود راضی اگر مرد کریم است — و گر ناکس لئیم از روی چه نوعان

صید الملوک ارانب و ثعالب — واذا رکبت فصیدی الابطال

و شغال شکار و صید تهان رو بهست — لیکن چو عزم بود صید من بلان جلال

صیدی الغوادر فی اللقاء واننی — عبد الوغا الخضنفر قتال

مرا ست صید سرکران بروز رزم لیکن — کہ در وغا و شجاعت خضنفر قتال

روی ان رسول الله صلی الله علیه وسلم اخی بین صحابته وترک علیا

فقال له علی فی ذلک انستبقنی ام غضبت علی فقال صلی الله

علیه وسلم انا اخیرتک لنفسی انت اخی وانا اخوک فی الدنیا

والآخرة فقال رضی الله عنه

انفسی نفسی لربها المصطفی الزند — شعر

هذا ما بین الرحمن من غیه للجهل

دانستم از جان تو پیغمبر حق را کہ او — رهنمای کرد ما را سوی حق از جهل ما

و لیقینک خوبای و ما قد رمجق — امن انتمی معه بالزرع والاصل

جان من باشد فدای آنکه هست ... آنکه او با نسب ما راست از اصل و نسب
ومن کان لی ما زلت طفلا ویافعا ... وانعتنی بالعبد من هو ناعل
آنکه بود از بهر من چون طفل بودم مهربان ... از گدر بر داشتم بودی حرارتو
ومن جدّه جدّی ومن عمّه ابی ... ومن اهله امّی ومن بلبله
آنکه جدش جد من باشد وعمش بار من ... وآنکه اهلش مادر من وفرش بستر
ومن حین اخی بائن وکان حاضرا ... دعانی فاجابنی ومنّ من فضل
آنکه هنگام فوت در میان حاضران ... با خودم کرد و برادر گشت از فضلش
لک الفضل انی بایعتک شاکرا ... لاحسان ما اولیت یا خاتم الرسل
فضل از ان تست تا من زنده باشم ... بر تو مهما که کردی ای توختم انبیا
انا الصقر الذی حدثت عنه ... عقاق الطیر تجدل الجدا لا
منم بازی که از من باز کوبند ... زنم بر خاک مرغ توانا
وفاسیت الحروب انا ابن بجد ... فلما شبت الغیت الرجالا
من از رسالگی در حرب رفتم ... چو گشتم پیر گشتم سرور ان
فلم اقرع السیوف لنا عدوا ... ولم یدع الفخار لذی مالا
عدو ما نماند تیغ ما جام ... نیا بگذاشت ما بگذاشتم مال

وکاین ترکنا من دمشق وارضها ... من الشط موتور وشطار ما کل
بسی کدا شتم اندر وغا اهل دمشق ... زکهل کشته هلاکو زنان بی شوهر
وغانیة جاد الزماج وخلیلها ... وامسحت تعید الیوم اهدی الارامل
بگرزمان شده میدیز شوهر شان ... نماند مذکور وشده مجهول کان دگر
بنکی علی بعل زاج عنانها ... ولیس الی یوم الحساب بقافل
بسوی دار حسابش براه عزم سفر ... جو رفت شوهر او کرد میکند بری
واما الناس لا تصدر ما جیا ... اذا ما طعن القوم عن الملق نازل
بروز معرکه صید کمان ما نبود ... بجز کسی که بود در مقابل از کار
لقد کان فی اجداد جد لکفره ... فقید انینا فی الحجاج بکبل
صاحب جد و جدی دانست انرا کو
فقلنا بالسیف ضربة تحفظ ... فصار الی قعر الجحیم بکبل
شد فلاد ضربت شمشیر هر کردنش ... رفت یکسر سوی دوزخ تا ابد
فذاک ایاث الکافرین ومن یکن ... مطیعا لامر الله فی الخلد ینزل
تا رد کشت کافران این ست وهر کسی کو بود ... بار و فرمان حق خلد برین اش کشت جا
لاقحمت داحق تمنی الباطلا ... لاوردک شانک الصوا هلا

www.aiukan.net

الظلم

فاعذرني من المظلوم دعوته ... كيلا تصيك سهام الليل في الظلم

حضرت رسالت دعوت مظلوم اجابت کن تا کمتر نرسد بتو از درد تیر

ما الدهر الا يقظة ونوم ... وليلة بيضاء ويوم

نیست دهر جز بیداری وخواب وشب روز گرمی آید در پی

يعيش قوم ويموت قوم ... والدهر قاض ما عليه لوم

زندگانی کنند قومی ومیرند قومی هلاک دهر قاضی نیست ایراد کسی بر او

قضى الله أمرا وجف القلم ... فيما قضى ربنا ما ظلم

چون تقدیر خدای بکار رفت شد خشک در قضای او نرود بهیچ ظلم از پی

في الأمر ما خان لما قضى ... وفي الحكم ما حار لما حكم

چون قضا آید بامری عیش را کند زانکه در حکم قضا نبود خیانت

حكم

دوام على بكر الآله ... فإن الإله سريع النقمة

دار لئیم شکر حق را در جهان حالت زانکه ایزد را سریع است انتقام از

إذا كنت في نعمة فارعها ... فإن المعاصي تزيل النعم

چون ترا در نعمتی ایزد عاصی گردی زانکه شرط معصیت زایل کند بارها

فأين القرون ومن حولهم ... فنادوا جميعا وربي الحكم

بیش کم اول

اذا تم الامر دنا نقصه توقع زوالا اذا قيلا

دوم یاد باشد الا فال لا تشوم النعم

الألوكة

الحق ليس له مع قضاي بد طلبت ... آرم بنام تو دو سوار ان کینه ور

أصحت أنت يا ابن حرب جاهلا ... لا رمينّ منكم الكواهلا

ای ابن حرب جاهل گشته مگر ... خواهیم از شما هم گهلان مشتهر

تسعين الفا أمحا ونابلا ... يزدجرون الحزن والتسوهلا

مردان نیزه دار قوی دل بود مرا ... آنان روان شده بزار و نشیب در

يا لحق والحق يزيل الباطلا ... هذا لك العام وذرني قابلا

عون الحق است وحق به بر دارد باطل ... امسال این تو او با ید بین وکر

فمن يخد الدنيا لعيش يسرّه ... فسوف لعمري عن قليل يلومها

هر که کوشد بشکر نعمت از عیش خود بیشتر ... حق عمر من که زود او را اطلال ایزد الهم

إذا أقبلت كانت على المرء نعمة ... وإن أدبرت كانت كثيرا همومها

روی چون آرد بلا و فتنه باشد در بحر ... و بگردانید روی بسیار کرد در دریغ و غم

لأتظلمن إذا ما كنت معتدرا ... فالظلم مرتغة تقضي إلى الندم

مباش ای بر ظلم از شوی بر آن زار ... که بر حسرت انجامد ظلمت ندامت بسیار

تنام عينك والمظلوم منتبه ... يدعو عليك وعين الله لم تنم

تو او و دیده بخواب اندر و کینه کش مظلوم ... کند دعا بتو و دیده خدا بیدار

کو تقریبان و کسی کو بود اندر گمان
جملہ فانی گشتہ اند و ہست رب من حکم

وکن مؤسرا اشت او معسرا
فما تقطع العیش الا بهم

خواہ آسان گیر کارت خواہ دشوار
نیست آخر قطع عیش ما و مائی جز بہم

حلاوۃ دنیاک مسمومۃ
فلا تاکل الشهد الا بسم

لذۃ و شیرینی دنیا زہر آمیختہ
بس مخور شہد کہ با آن شہد بود زخم زہم

محامد دنیاک مذمومۃ
فلا تلبس الحز الا بسلم

ہمہ نکوہیدہ و ناخوش است دنیا پسند
بیع مکن خز تو را ہی کرگ جز بر بلغم

اذا تم امر دنا نقصه
توقع زوالا اذا قیل تم

چون تمام آمد بزودی نقص او
چون تمام آمد زوال اش توقع دار ہم

وکم قد رد ریب فی غفلة
فلم یشعر الناس حتی هجم

ای بسا امر تدرکا ید بغفلت ناگہان
مر ورا زان بنا شد دانش کاگہا

لا تودع السر الا عند ذو کرم
والسر عند کرام الناس مکتوم

سر بجز خود مسپار الا در دل صاحب کرم
سر بر اہل کرم نہ کشت و دارد نیک شید

والسر عندی فی بیت له غلق
قد ضاع مفتاحه والباب مختوم

سر بہ نزد من بود در خانہ کان مغلق ست
خانہ در بستہ بمہر گشتہ ایدام ضبط

أخوك الذی ان جفوتك کلمة
براور تو کسی ان کہ بود از آنکہ غم

ولیس أخوك الذی ان تشعبت
نہ ان برادر ست کہ وقتی پریشان

تنثر عن جانبه اللئام
باش وایم بر حذر از ہمنشینی لئام

ولا تکن واثقا بالدهر یوما
ہیچ روزی بر جہان و این جہانی مکن

ولا تحمد علی الوعد قوما
بر نکوئی ہا ز ایشان ہیچ مستمر مکن

وثق بالله ربک فی المعالی
بر خدا بر ذی المعالی اعتماد و توکل کن

وکن للعلم واطلب
باش از بہر علم طالب

وبالعوراء لا تنطق ولکن
و بالعوراء لا تنطق ولکن

من الدهر ما یسرح لها الدهر واجما
ز دور دہر ہر نخوت ار ست ز جان بدود

علیک امرؤ ظل یلجاک لائما
زنگار خویش بر بر کن نور ز کف مدار

وأکرم بالکرام نجا الکرام
میل کن بسوی کرام مرو سوی لئام

فان الدهر منحل النظام
زانکہ دہر از ہم بخورد نظم

وکن منهم نقل وان السلام
باش از ایشان تا بیابی منزل و السلام

ودی الآلاء والنعم الجسام
ان نعماء تو را ست الا و لا فاشکر تمام

لا تشتر فی حلال فی الحرام
کسب کن کہ ممکن در حلالی و حرام

بما یرضی الاله من الکلام
بما یرضی الاله من الکلام

باتوانی با برادر مکر بهتر کرد کس
وان خائن الصدیق فالله یکفیه
کرخدایت یاری از یاره مسار مکن
ولما تحمل علی الاخوان ضغینة
حمل بر کینه مکن اخوان خود را زنهار
گنبذیه لم یکن المرء یدرکها
مرد کاهوال خود نمی داند
هو الذی کشف الاشیاء یبتدعا
لوست پیدا کنند اشیا
کم منه اوذیب فطن عالم
اریب عالم اوذیب فصیح
وهن جهول مکثر مسالة
وی بسا جاهل کثیر المال
قال المنجم والحکیم کلاهما
هم حکیم وهم منجم کنه اندرین زمان

ان جئتنی فالحذر علیک
گر بود قول شما صادق مرا نبود زیان
اری الاخوان عند الجر دنیا
یکوی دیدم که یار از درد نزدیک
یقطر فی قم الاصدیق دره
چوان قطره بود گردد صدف را در دران
اصبر للبلوی بلا روجبه
صبر وارطلب بلا و توکل در قضا
خلقنا رجالا للتجلد والاسی
الله حق مارد ما را بهر جبن از بزدلی
واذا طلبت الی الکریم حاجة
حاجتی گر بایدت پیش کریم رو بکن
واذا اراک مسلما ذکر الذی
وچون ترا بیند که بر دین سلام از دو گواه
افتخر یا ابن الهموم و لا تنم
ای فرزند همت بلند بخواب مکن

ان صح قولی فالحذر علیکما
ور حدیث من درست آید ترا زین بر حذر
وعند الفتی منقصة وذمما
لیکن تو مردم بد اصل نباشی و عار
وفی ثالث الاثافی عار لکما
وز سه تا بت آتش عار شما
ورجلد و رکام النعی کروا ای ذوی الفهم
مشو چون گبر آتش پرست و سلوک البهائم
یا بنی الجزا جوت یا بنی واسط فحان
ای پسر جزا جوت ای پسر واسط رسان
وتلک القوافی قد علمن وقلنها
وآن قافیه ها را دانند و گفتم
وربما کره وما لم یود کان
و بسا ناخوش که نبود و کار آن
فیلقها ذو الکعب والمتسلم
پس بیفکند آن را صاحب کعب و متسلم
ما قالش ارث بن ما نسود و تسلم
نه قالش ارث بن ما نسود و تسلم
حملته فکانه ملزوم
حمالة فکانه ملزوم
بروش اندهان کوا اندوه ماند نفرود
مهموم یخبر و همه الکریم
مهموم یخبر و همه الکریم

روى الامام ابو علي الطوسي رحمة الله عليه ان ابليس ابا المنذر كتب

روی عن ابی هریرة قال اجتمع عدة من اصحاب رسول الله صلعم
منهم ابو بکر و عمر و عثمان و طلحة و الزبیر و الفضل و عمار و عبد الرحمن
بن عوف و ابو ذر و المقداد و سلمان و عبد الله بن مسعود رضوان الله
علیهم اجمعین فجلسوا و اخذوا مناقبهم فدخل علی بن ابی طالب رضی الله عنه
فسألهم فیم انتم فقالوا نتذاکر مناقبنا فما سمعنا من رسول الله صلعم
فقال اسمعوا منی و ان شئتم ابتدأ

شعر

لقد علم الانام بانّ نفسی ... من الاسلام افضل کل نفس
حضرت من ملک عبد الله بحسی ... و انی للنبی اخ و صهر
من بصبر ابراهیم و اصبر ... و انی فاتح للناس طرّا
رهنا و پیشوا و قائد قوم منم ... سوی اسلام ارعب اشتدارم
عاقل کل چند بیرس بیابی ... جبار من الکفار اعضم

قتال کردن با ایشان و جمله ایشان را

وفی القرآن الزامهم ولا بی

و کلام حق بود لازم نمودن ایشان را

کما هو دأب الحق مع الخلق

کذلک انا امرنا بقتالهم

من ایام جمله ایام بدین کرده بر

فمن منکم تعاون لنصرتهم

کنیت اکنون از انها مشغل من ابدر خط و قسم

و در مسلما نان ظلم و بست رحم و عدم

فویل ثم ویل ثم ویل

ویل و بکر ویل و بکر ویل و بکر ویل

ویل ثم ویل ثم ویل

باز ویل باز ویل باز ویل

وویل للذی یشقی شقیا

لجاحد طاعتی و مرید بغضی

منکر حکم من و کسر حکم من بیشتر کم

بمن یلقی الاله غدا بظلمی

بیش حق آنرا که می خواهد بنا حق ظلم کند

یرید هدمی بغیر حق

دیگر

دو بکر ویل و دیگر بر سقیفه کرشتی و جالت

ظهرت الروایة وشاعت بین الخاص والعام ان معویة کتب الی امیر

المومنین رضی الله عنه یا لحسین ان لی فضایل کثیرة کان الله سبحانه

فی ابی جهلیة وحضر رسول الله صلعم وحضرت ملکانی الاسلام

وانا کاتبانی الوحی وخال المومنین فکتب علیه معویة

محمد النبی الصفوی

محمد البت برادر مادر فرخنده

وجعفر الذی یضحی ویسقی

یکی بکر که بود جعفر انکه دست نیز

وثنت محمد بکنی وغوثی

دگر همسر محمد بود

سبقتکم الی الاسلام طرا

من از شما همه پیشی گرفته ام ازانی

وأوجب لی ولایته علیکم

رسول الله یوم غدیر خم

وحمزة سید الشهداء اخی

بکر عم که بود حمزه سید شهدا

یطیر مع الملائکة ابن ابی

یکی بکر که بود جعفر انکه دست نیز

منوط لحمها بدمی ولحمی

دگر گوشش منوط باخون من یکجا

غلاما ما بلغت اوان حلمی

بکودکی که نبود بلوغ من پیدا

رسول الله یوم غدیر خم

رسول الله روز مقام غدیر خم حق

وسبطا احمد ولداى منها

من فیکم لسهم کسهمی

أنا البطل الذي لم تنكروه اليوم كريهة واليوم سلم

من بجاع ديروم كه خبرش نشنيد براى روز سلامت براى روز بلا

روى الخطيب خوارزم في المناقب متصلاً عن مسلم ابن عبد

الملك بن مسلم عن ابيه عن عبد خير قال اجتمع عند عمر جماعة من

قريش منهم علي ابن ابي طالب فتذاكروا الشرف وعلو رضي

الله عنه ساكت فقال عمر مالك يا ابا الحسن ساكتا فقال علي

انه اكرمنا ببعض بيته وبنا اقام دعايم الاسلام

حق كرامى كرد ما را از ميان پيغمبر ش وبنا ما قايم اصول دين براى مومنان

وبنا اعز بيته وكتابه واعزنا بالعصر والاقدم

شد عزيز بخش كتاب وبيغمبر ش وداد ما را عزت وبيغمبر ش قرآن

في كل معركة نظير يقوتنا فيها الحاجم عن فراخ الهام

تنهاى ماست در هر معركه بران جوامع

در ميان جنگ وبر بالاى سرشان آشيان

وبزورنا جبرئيل في ابياتنا بنزايض الاسلام والاحكام

ميكند در خانهاى ما زيارت جبرئيل از براى فرضها دين واحكام وبيان

فتكون اول مستحل حلاله وحرم في امة كل حرام

اول آن چيزى كه شود خوش حلال از حكم ماست وآنكه ميكند در حرام امور قول ماست آن

نحن الخيار من البرية كلها والناقضون مرار الابرام

ما زخلق واهل عالم بهترين مردميم ناقضان عزمها وحكمها

لما يضوا عزائم كل كريمة ونظامها وزمام كل زمام

سا ليكان بجاه وبناى هر امرى كرد هم نظام عالم وهم متولى ان

والمبرمون على الامور بعزة والناقضون عزائم الايام

سا عيان اند ر امور عزت واد ابرمين ضامنان حاجات هم وشهاى جهان

وترد عاية نلتمس يقوتنا وتصيد زاى الاصيد الغنام

ميكند شيرها روزگار كه خيل را صيد سر ها ميكند از اهل عجز در كشن

فقيل يا ابا الحسن ما ملكت لنا شيئا

ضربته بالسيف وسط الهامة بشفرة صارمة مهذامة

بر ميان فرق دشمن چون زدم تيغ دو سر

آنچنان تيغى كه سر ميسازد از دو نيم جدا

www.ahlkab.net

فَبِتُّ مِنْ جَرِّهِ عِظَامَهْ وَبِتُّ مِنْ أَنْفِهِ أَرْغَامَهْ

أَنَا عَلِيٌّ صَاحِبُ الْعَمَامَهْ وَصَاحِبُ الْحَوْضِ لَدَى الْقِيَامَهْ

أَخُو نَبِيِّ اللهِ ذِي الْعَلَامَهْ قَدْ قَالَ اِدْعُوا لِي عَمَّتِيَ الْعَمَامَهْ

أَنْتَ أَخِي وَمُعِدُّ الْكَرَامَهْ وَمَنْ لَهُ مَنْ بَعْدِيَ الْإِمَامَهْ

قال الشيخ المفيد رحمة الله عليه وهذا النظم المتفق على نقله

دليل على ان قد ذكر النص صراحة به وقال عليه السلام يوم صفين

وَمَا رَأَيْتُ الْخَيْلَ تَفْزَعُ بِالْقَنَا فَوَارِسُهَا خُمْرُ الْعُيُونِ دَوَالِمُ

وَاقْبَلَ رَهْجٌ فِي السَّمَاءِ كَأَنَّهُ غَمَامَةُ رَجْزٍ أَوْ عَرَاضُ قَتَامِ

وَنَادَى ابْنُ هِنْدٍ يَا كُلَاعُ تَحَضَّبْ تَمِيمٌ هَمْدَانَ الَّذِينَ هُمُ هُمُ

وَنَادَيْتُ فِيهِمْ دَعْوَةً فَاجَابَنِي وَمِنْ كُلِّ حَيٍّ قَدْ أَتَيْتُهُمُ عِصَابَةٌ

فَوَارِسُ مِنْ هَمْدَانَ لَيْسُوا بِنُكَّلٍ يُقَوِّدُهُمْ حَامِي الْحَقِيقَةِ مِنْهُمُ

فَخَاضُوا الظَّمَا وَاصْطَلُّوا بِنَارِهَا وَكَانُوا لَدَى الْهَيْجَا كَأُسْدِ خَرَائِمِ

غَمَامَةُ رَجْزٍ أَوْ عَرَاضُ قَتَامِ

وَكُنْدَةُ مَعْ لَخْمٍ وَزَيْدٍ خِضَارِمٍ

إِذَا أَنَا بِالْأَمْرِ حُسْنَى وَسِيمَا

فَوَارِسُ مِنْ هَمْدَانَ غُرُّ الْمَقَامِ

فَوَارِسُ مِنْ هَمْدَانَ لَيْسُوا بِنُكَّلٍ

فَوَارِسُ مِنْ هَمْدَانَ سَادَاتُ حِمْيَرٍ

وَذُو الْجَدَّيْنِ فِي اللَّحَاذِ كَرِيمٌ

عَدَاةَ الْوَغَا مِنْ فَتْكِهِ وَسِنَامِ

سَعِيدُ بْنُ قَيْسٍ وَالْكَرِيمُ رَحَامِي

وَكَانُوا لَدَى الْهَيْجَا كَأُسْدِ خَرَائِمِ

جزى الله همدان الجنان ثوابهم ... سقام الأعادي عند كل حامي

در میان آتش سوزان همیدا کشته کرم ... همچو شیر کو کشته میکرد و خود جنگ امیکرد

لهمدان أخلاق كرام تزينها ... وبأس إذا لاقوا وحسن كلامي

از خدا باد اجر مردان را بهشت ... زانکه ایشان همچو تیر راست از پی اعدا لدام

متى تأتهم في دارهم تستضيفهم ... تجد نارهم عما في غيطة وطعامي

هست همدان را نکو خلقی گرامی باز زیبا ... بار بابد هست بکاهی جنگ و با حسن کلام

ألا أن همدان الكرام أعزة ... كأعز البيت عند مقام

جون رسی در خانه ایشان و باشی میهمان ... خواب خوش باشد ترا و حالت خوش از طعام

وقوم يحبون الإمام ومهديه ... براع إلى العليا بكل حامي

قوم همدان اند اهل عزت و اجلال کرم ... عزت ایشان چو رکن کعبه نزدیک مقام

إذا كنت بوابا على باب جنة ... أقول لهمدان ادخلوا بسلامي

دوستداران امام و مهدیند ای مرد عرب ... دوم همچو شتابد آن زمان بی هیچ دام

لأنعم حي الرجال إذ مزجوا ... لم أر قوما تمازجوا سلموا

چون شوم روز جزا مهمان و باشی همنشت ... گو ترا همدان و ایمان داخلوا بالسلام

فأنجح جرح اللسان قيلهم ... قريب قول السبيل منه دموا

تقديم ما أخر وتأخير ما قدم بحسب القوافي

غافل مباش

ترکن به

لبيك على الإسلام من كان باكيا ... وقد تركت أركانه ومعالمه

بگریه بر رغم اسلام هر که هست او را نوحه ... کرد متروک ارکان و معالم اسلام

لقد ذهب الإسلام إلا بقية ... قليلا من الناس الذي هو لازمه

بسوده رفت از میان اسلام الا اندکی باقی ... ز مردم آن جماعت را که لازم گشت دانی

قيل في رواية قد رفعها إلى الحصين بن منذر صاحب الراية بصفين والمبرد وروى الأخطب في المناقب أنها للحصين بن منذ ومنذر

شعر

لنا الراية البيضاء يخفق ظلها ... إذا قيل قدمها حصين تقدما

رایت بیضا کشته دارد سایه اش ... هم با مر ما حصین اش پیش دارد هر جا

تراه إذا ما كان يوم حفيظة ... أبى فيه إلا عزة وتكرما

او را بینی بصف جنگ ای کرد ... با همه مرد از خون کشته بر تافته

وأجمل صبر احين يدعى إلى الوغى ... إذا كان أصوات الرجال تعمغما

بیش او را چون بود در رزم جست ... بی غم و باک کشی الا همه جرد و سخی

أذقنا بني هند طعنا وضربنا ... بأسيافنا حتى تولى حجما

تا شتابیم بر همه زاغ و زغ ... و ز تکاور اندر آغوش بلا

شبكة

جزى الله قومًا قاتلوا في لقائهم ... لدى الحرب قدمًا ما أعز وأكرما

حق جزا بخشد خدا قومی را که کین کسان را کردند در جنگ ... پیش رفتند و ایستادند تا آخر در حالی که عزیز و گرامی بودند

ربيعة أعني أنهم أهل نجدة ... وبأسا إذا لاقوا خميسا عرمرما

یعنی از قوم ربیعه اهل نجد و بردل ... کاجرب آنرم که با لشکر بی حد و بی انتها

قال حين رجع من غزوة أحد وقد ضرب بالسيف حتى كسر

به الى فاطمة واعطاها اياه وقد رواه محمد بن اسحق

أفاطم هاك السيف غير ذميم ... فلست برعديد ولا بلئيم

فاطمه بستان ازمن این تیغ نا مذموم ... نیستم کز ترسه در جنگ نزدم مرد لئیم

أريد ثواب الله لا شيء غيره ... ورضوانه في جنة ونعيم

من نخواهم جز رضای کردگار خویشتن ... وز رضوانه نی جنت و نعیم

بمهند ابن عبد الدار حتى ضربته ... بذي رونق يغني العظام رميم

قصد کردم سوی عبد الدار تا او را زدم ... با جلای تیغ جوهردار هندی استخوان پوسیده را

وكنت امرأ ليسمع الدهر مرة ... وقامت على الق بكل سليم

من یکی مردم که میکردم بلند از جرئت ... جونا شود پیکار و با پیش هر مرد لئیم

فغادرته بالقاع فارفض جمعه ... عياديد من ذي قائط وكليم

وحشی یکنی کالشهاب اهزه ... أجش به من عانق وضميم

تیغ من همچون شهاب آتش زبانه میزند ... قطع میسازد بدان گردن و پهلو را

فما زلت حتى فض زنجي جمعهم ... واشفيت منهم صدر كل حكيم

من زدم تا بر پراکندم سپاه حبشی ... بر شفا دارم بدان صدر و مرد حکیم

لا تعجلن واسمع كلامي إني ... وربك الزكي الضياميّ

مکن تعجیل و بشنو تا بگویم من ... خورم سوگند حق کردگارم

إذا المنايا اقبلت خيامي ... حملت حمل الأسد الضرغامي

کز سوی من بلا ها چون نهد روی ... کنم حمله چو شیر آشفته دم

بمهند مؤصل الحام ... عقود قطع اللحم والعظامي

برین برنده شمشیر درخشان ... کز سازد قطع لحم و عظم با هم

أنبت لحاك الله إن لم تسلم ... أو قد لسيف عجزتي مخذم

با بش ثابت لعنة حق را لو کرد ... یا بمرد زین تیغ کز با شکند بر رو جز

تحمله مني بنان المعصم ... أحمي به كنفي وأعتمي

انجان تیغ را حق کرد آنگشت من ... زو حمایت میکنم خود را و قوم خود را کز

شبكة الألوكة

إني ورب الحجر الملثم ... قد جدت بالله ورب الأكرم

از روی تحقیق من جق خدا رب حجر ... جود نمودم برب کعبه ان بخشنده تر

قال محمد بن اسحق كان رسول الله صلعم بعث الحارث ابن عبد المطلب

فابطأ الرجعة حتى تخوف عليه فقال علي في ذكر امير المؤمنين عليه السلام

ان حرث ابن العم كان وفيا وبنى داؤمة ... شعر

ای خداوندم چنان حارث که بود ... بود با ما در وفا داری و یار لایق حظر

اخا ابن عم

أقبل في جماهم مضة ... في ليلة ظلماء مدلهمة

آمد او در جمعی بی رنظیر ... همه ای عم رسان باغم و اندوه و محنت در شب تاریک

ينبي رسول الله فيما ثمة ... بين سيوف ورماح جمة

بهر کاری شد رسول الله بجا ... در میان تیغها و نیزه های بی شمر

لابد من بلية ملمة

هست لابد از بلای کان رسد اخر بسر

ويا عمرو قد لاقيت فارس لجمة ... عند اللقاء معاود الاقدام

میرسد نزد تو ای عمران سوار ... آنکه جنگ بهما نمیده در حرب گام

من الهاشم من سناء وباهر ... ومهد بين متوجين كرام

يدعو الى دين الاله ونصره ... والى الهدى وشرايع الاسلام

سوی دین حق و سوی اندرز و نصرت ... سوی راه شرع اسلام سوی راه السلام

بمهند عضب رقيق حده ... ذي رونق يغري الغمار حسام

با شمشیر تیغ هندی تیز و براق ... فرقها فرکن جدا سر از تن ذی رونق حسام

ومحمد فينا كان حبيبه ... شمس تجلت في خلال غمام

در میان ما محمد روی او کویی که بود ... آفتاب نور بخش اندر خلال ابر رو غمام

والله ناصر دينه ونبيه ... ومعين كل موحد ومعام

حمیت ایزد ناصر دین و نبی ... مید هد یاری دین ایزد هر موحد را معام

شهدت والعنابل كلها ... ان ليس فيها من يقوم مقام

سر بسر قوم قریش ... ان کز ایشان نیست کس را هیچ جا قدر و مقام

الهي لا تعذبني فانني ... مقر بالذي قد كان مني

الهی کز عذابم نیکنی من ... مقرم بر گنه چون از من است آن

فما لي حيلة الا رجائي ... بعفوك ان عفوت وحسن ظني

نرا هیچ حیلتی غیر از تمنی ... بعفو تو گمان لطف و احسان

فكم من زلة لي في الخطايا ... حضضت انا عليها وقرعت

الألوكة www.alukah.net

يَظُنُّ الْأَنَامُ بِيَ خَيْرًا وَإِنِّي
بمن مردم گمان خیر دارند و من

أَشَرُّ وَأَخْبَثُ مِمَّا يَظُنُّ
بدتر و خبیث‌تر از آنچه گمان می‌برند

وَمِنْ عَجَبٍ حَبْسِي وَحَبْسُ ظُنُونِهِمْ
و از عجب است حبس من و حبس گمان‌های ایشان

عَلَيَّ وَهَذَا الْحَبْسُ أَكْرَمُ وَأَحْسَنُ
بر من و این حبس گرامی‌تر و نیکوتر است

أَجُنَّ بِزَهْرَةِ الدُّنْيَا جُنُونًا
دیوانه می‌شوم به شکوفه دنیا دیوانه‌ای

فَقَدْ عَلِمَ الْمُجَانِينُ الْمَجَانَّ
که مجنون‌ها از زینت‌های دنیا

فَلَوْ أَنِّي صَدَقْتُ الزُّهْدَ فِيهَا
اگر من راست می‌گفتم زهد در آن را

لَكُنْتُ أَعَدَّ مَنْ يَمْشِي وَيَحْنُو
هر آینه آماده‌ترین کسی بودم که راه می‌رود و خم می‌شود

وَمَنْ كَرُمَتْ طَبَائِعُهُ تَجَلَّى
و هر که طبع‌هایش کریم است آراسته می‌شود

وَمَنْ قَلَّتْ مَطَامِعُهُ تَغَنَّى
و هر که طمع‌هایش کم است بی‌نیاز می‌گردد

وَمَا يَدْرِي الْغَنِيُّ بِأَيِّ أَرْضٍ
و نمی‌داند توانگر به کدام سرزمین

تَحُطُّ بِهِ الْمَنِيَّةُ أَوْ بِلَاقِي
مرگ او را فرود می‌آورد یا بلا

فَإِنْ عَذَرَ الزَّمَانُ بِكَ الْأَمَانِي
پس اگر روزگار آرزوهایت را برآورده نکرد

فَكُنْ بِالصَّبْرِ عَاذِرَ الزَّمَانِ
پس با صبر عذر روزگار را بخواه

يَشُقُّ الْخَلْقُ أَنْ لَمْ تَعْفُ عَنِّي
بخشش مردم بر من گران است اگر از من نگذری

كَأَنِّي قَدْ وَعَيْتُ لَهُ كَأَنِّي
گویی که من او را حفظ کرده‌ام گویی که

وَأَفْنَى الْعُمْرَ مِنْهَا بِالتَّأَنِّي
و عمر را از آن با درنگ فنا کند

فَلَمْ تُبْقِ لِأَهْلِهَا ظَهْرَ الْمَجَنِّ
پس پشت سپر نبودی برای دشمنان

بِآدَابٍ مُفَضَّلَةٍ حِسَانٍ
با ادب‌های برتر و نیکو

مِنَ الدُّنْيَا بِأَوْبَاشِ الْأَمَانِي
از دنیا با اوباش آرزوها

إِذَا أَمَاشَ مِنْ خَدَمِ الزَّمَانِ
چون او را از خدمتگاران روزگار

وَكُنْ بِاللَّهِ مَحْمُودَ الْمَعَانِي
و تو به خدا ستوده‌معنی باش

وَلَا تَكُ سَاكِنًا فِي دَارِ ذُلٍّ
و تو مباش ساکن در سرای خواری

فَإِنَّ أَوْلَاكَ ذُو كَرَمٍ جَمِيلًا
پس همانا او تو را با کرم نیکو

هَبُونُ الْأَمْرِ تَعْيِشُ فِي رَاحَةٍ
کار آسان گیر در راحت زندگی

لَيْسَ أَمْرُ الْمَرْءِ سَهْلًا كُلُّهُ
نیست کار مرد همه آسان

تَطْلُبُ الرَّاحَةَ فِي دَارِ الْعَنَا
راحت را در سرای رنج می‌جویی

أَوْ أَمِنْتَ الرِّيَاحَ فَاعْتَنِهَا
یا از بادها ایمن شدی پس آن‌ها را

وَلَا تَغْفُلْ عَنِ الْإِحْسَانِ فِيهَا
و از نیکی در آن غافل مباش

لَا تَخْضَعَنَّ مَحْلُوقٌ عَلَى طَمَعٍ
هرگز فروتنی مکن مخلوقی بر طمع

فَإِنَّ الذُّلَّ يَقْرُنُ بِالْهَوَانِ
زیرا که ذلت همراه خواری است

فَكُنْ بِالشُّكْرِ مُنْطَلِقَ اللِّسَانِ
پس تو به شکر زبان گشاده باش

هَبُونُ الْأَمْرِ تَعْيِشُ فِي رَاحَةٍ
کار آسان گیر در راحت زندگی

قَلَّمَا هَبُونُ إِلَّا سَهْلُ
هر چه آسان گیرش آسان است

إِنَّمَا الْأَمْرُ سَهْلٌ وَحَزُونٌ
همانا کار آسان و دشوار

خَابَ مَنْ يَطْلُبُ شَيْئًا
نومید شد آن که چیزی

فَاعْتَنِهَا
پس آن‌ها را

فَعَقْبَى كُلِّ خَائِفَةٍ سُكُونٌ
پس عاقبت هر ترسی آرامش است

فَلَا تَدْرِي السُّكُونُ مَتَى يَكُونُ
پس نمی‌دانی آرامش کی خواهد بود

فَإِنَّ ذَلِكَ
پس همانا آن

وَاسْتَرْزِقُ اللّٰهَ مِمَّا فِي خَزَائِنِهِ ... فَمَا الْأَمْرُ بَيْنَ الْكَافِ وَالنُّونِ

روزی خود از حضرت حق جو از آنچه در خزانهای او است پس نیست کار مگر میان کاف و نون یعنی

إِنَّ الَّذِي أَنْتَ تَرْجُوهُ بِحَيْثُ تَأْمُلُهُ ... مِنَ الْبَرِيَّةِ مِسْكِينُ ابْنُ مِسْكِينِ

ای کسی که در امیدی که خود بدو داری و دل بسته در میان خلق مسکین از مسکینی است این

مَا أَحْسَنَ الدِّينَ وَالدُّنْيَا إِذَا اجْتَمَعَا ... لَا بَارَكَ اللّٰهُ فِي دُنْيَا بِلَا دِينِ

ای خوشا دنیا و دینی که با هم پیوسته برکت حق نیست در دنیائی که نبود با دین

لَوْ كَانَ بِالْلُّبِّ يُزْدَادُ اللَّبِيبُ غِنًى ... لَكَانَ كُلُّ لَبِيبٍ غَيْرَ مَغْبُونِ

اگر بسبب عقل عاقل بر زیادت مال افزودی هر خردمندی بی نصیب نماندی و زیان نکردی

لَكِنَّمَا الرِّزْقُ فِي الْمِيزَانِ مِنْ حِكَمٍ ... يُعْطِي اللَّبِيبَ وَيُعْطِي كُلَّ مَفْتُونِ

لیکن روزی در میزان تقدیر از حکمت که بعاقل نبخشد و گاهی بابلهی عکس این

قال ابن عباس كنت مع علي عليه السلام عند النبي صلعم وكان

صلعم ولعجب القال فقال صلعم هذا نقال ما تهوى يكن فلقلما

خرجنا قال لي علي رضي الله عنه اسمعت ما قال صلعم يا ابن

عباس

فقال نعم فقال تقال ... فقال لشيء كان الا تكرما

تقال کن بدان خیری کرخواهی که کم باشد کران واقع نگردد

فقال علي عليه السلام رضي الله عنه على عمر ابن خطاب تعزية عن ... متوفى ابن عمر عليه السلام

انا نعزيك لا انا على ثقة ... من الحي ولكن سنة الدين

ما عزا بهوتحریر سیم و داریم اعتقاد بر حیات ما بود این سنت دین خدا

فلا معزى باق بعد ميتة ... ولا المعزى وان عاش الى حين

نه معزا دارنده می ماند از بعد مرده و نه معزی تا چند سال دیگر

اذا المرء لم يرض ما افكنه ... ولم يات من امره الذي هو شائنه

اگر راضی نباشد مرد در جا و مکان تغیر خود بباید صبر کار خویش را و از آن چه در شأن او نیست

وان عجب بالعجب فاقنع ... وقاه به الله فاسحنه

و ان عجب بالعجب قانع شود و بر آن چه خدا او را داده کفایت کند

ندعه فقد ساء تدبيره ... سيضحك يوما وتبكي سنة

گذار او را که زشت و ناپسند بدبخت است که او یک روز بخندد و سالی بر او گریان

سيف رسول الله في يميني ... وفي يساري قاطع الوتين

فَكُلُّ مَنْ بَارَزَنِي لَحَيْتُهُ — أَضْرِبُهُ بِالسَّيْفِ عَنْ قُرْبَتِي

هر که مرا مبارزت کند سرش را بشمشیر از تنش جدا میکنم — بشمشیر میزنم هر که نزدیکم شود

مُحَمَّدٌ عَنْ سَبِيلِ الدِّينِ — هٰذَا قَلِيلٌ مِنْ طِلَابِ الْعَيْنِ

محمد که جانها فدای سبیل راه دین او باد — هنوز این کم بود از طالبان جنت ما

الدَّهْرُ أَدَّبَنِي وَالنَّاسُ أَغْنَانِي — وَالْفَقْرُ أَغْنَانِي وَالْقَبْرُ أَرْبَانِي

دهر مرا ادب آموخت و مردم بی‌نیازم کردند — فقر توانگرم کرد و قبر پناهم شد

وَأَحْكَمَتْنِي مِنَ الْأَيَّامِ تَجْرِبَةٌ — حَتَّى نَبَتْ لِلَّذِي قَدْ كَانَ نَهَّانِي

بسیار کردم تجربه روزگار مرا استوار کرد — تا دور افکندم زخود هر چیز که مرا آزار میداد

عُدْ عَنْ نَفْسِكَ الْخَبَا وَاحْفَظْهَا — وَدَعِ الدُّنْيَا وَلَا بَأْسَ مِنْهَا

باز گردان نفس سرکش خیره را و حفظ کن — از جهان و هر چه در آن است دست بکش

أَمَّا جِبِلَّتُهَا التَّسَتُّرُ فَاسْتَتِرْ — وَأَدْخِلْهَا لِتَخْرُجَ عَنْهَا

زیرا که سرشت او پوشیدن است پس بپوشان — آورد ترا از بهر بیرون بردن از آن

سَوْفَ تَبْقَى الْحَدِيثَ بَعْدَكَ — فَانْظُرْ أَيَّ أُحْدُوثَةٍ تُحِبُّ تَكُنْهَا

زود باشد که نامت و اسمت جای سخن دیگران شود — تا کدام حال را بر خویش دوست داری و همان باش

قِيلَ فِي تَفْسِيرِ قَوْلِهِ تَعَالَى وَيُطْعِمُونَ الطَّعَامَ عَلَى حُبِّهِ مِسْكِينًا وَيَتِيمًا

وَأَسِيرًا أَنْهَا نَزَلَتْ فِي عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَلَّمَكُمْ أَهْلَ بَيْتِ رَسُولِ اللهِ

مِسْكِينٌ مِنْ مَسَاكِينِ الْمُسْلِمِينَ أَطْعِمُونِي أَطْعَمَكُمُ اللهُ

فَاطِمَةُ ذَاتُ الْمَجْدِ وَالْيَقِينِ — يَا بِنْتَ خَيْرِ النَّاسِ أَجْمَعِينَ

فاطمه ای صاحب مجد و زهد و یقین — ای دختر بهترین خلق خیر المرسلین

أَمَا تَرَيْنَ الْبَائِسَ الْمِسْكِينَ — قَدْ قَامَ بِالْبَابِ لَهُ أَنِينُ

می نه بینی سوی مسکینی که هست اکنون بدر — بر در ایستاده و کشیده ناله و زار و حزین

يَشْكُو إِلَى اللهِ وَلَيْسَ يَنِينُ — يَشْكُو إِلَيْنَا جَائِعًا حَزِينُ

میکند شکوه بسوی حق و ما گرسنه و اندوهگین — سوی ما هم شکوه دارد کسی که نالد از بی‌چیزی

كُلُّ امْرِئٍ بِكَسْبِهِ رَهِينُ — وَفَاعِلُ الْخَيْرَاتِ يَسْتَبِينُ

هر مردم بکسب خود رهین غم بود — فاعل خیرات را ما آنچنان دانیم و بینیم

مَوْعِدُهُ جَنَّةٌ عَلِّيُّونَ — حَرَّمَهَا عَلَى الظَّنِينِ

موعد او جنت فردوس علیین بود — حرام کرده بر دون همتان و بخیلان

لِلْبُخْلِ مَوْقِفٌ مُهِينٌ — تَهْوِي بِهِ النَّارُ إِلَى سَجِّينِ

بخل را جای خواری و بی‌قدری باشد دگر — می برد او را بسوی آتش و قعر سجین

أَتْرُكُ بِابْنِ عَمِّ طَاعَةً — مَا بِي مِنْ لُؤْمٍ وَلَا مُرَاعَةً

www.dlukan.net

نَحْنُ الْكِرَامُ بَنُو الْكِرَامِ — وَطَفِلْنَا فِي الْمَهْدِ يُكْسَى

ما گرامیانیم و از گرامیان — و طفل ما در مهد با بُرد و نگار آید

أَنَا إِذَا قَعَدَ اللِّئَامُ — عَلَى بِسَاطِ الْعِزِّ قُمْنَا

ما چنانیم که چون لئیمان بر بساط عز نشستند ما بر خیزیم و بساط عز را بگذاریم

أَتَانِي يُهَدِّدُنِي بِالنُّجُومِ — وَمَا مَنْ شَرِّهَا كَانَ

منجم از نجوم داد تهدید بمن — و حال آنکه نفس کوکب نیست ممکن

وَلَوْلَى أَخَافُ مَا لِلنُّجُومِ — فَإِنِّي مِنْ شَرِّهَا آمِنُ

و اگر خوفی ترسم نه از کوکب — که من از شر آنها هستم ایمن

إِلَهِي أَنْتَ ذُو فَضْلٍ وَمَنٍّ — وَإِنِّي ذُو خَطَا فَاغْفِرْ لِمَنِّي

ای ذات تو اهل فضل و منت — و من اهل خطا بخشد از آنم

فَظَنِّي فِيكَ يَا رَبِّي جَمِيلٌ — فَحَقِّقْ يَا إِلَهِي حُسْنَ ظَنِّي

باشد بتو ام گمان نیکو — تحقیق کن ای خدا گمانم

أَسُدٌ عَلَى أَسَدٍ يَصُولُ بِقَائِمٍ — عَضْبٍ يَمَانٍ فِي يَمِينِ يَمَانِي

و سد با اسد حمله با تیغ دارد — بُرّنده یمانی در یمین یمانی

أَنَا الْغُلَامُ الْقُرَشِيُّ الْمُؤْمِنُ — أَنَا أَحَدُ الْأَبْلَجِ لَيْثٌ كَالْقَطْنِ

يَرْضَى بِهِ السَّادَاتُ مِنْ أَهْلِ الْيَمَنِ — مِنْ سَاكِنِ نَجْدٍ وَمِنْ أَهْلِ عُمَانِ

کشند بجور و از اکابر نقد دانش — بکام خویش بر انجمن نمود بعض

الْيَوْمَ أَبْلُو حُبِّي وَدِينِي — بِصَارِمٍ مُحَمَّلٍ يَمِينِي

عِنْدَ اللِّقَاءِ أَحْمِي بِهِ عِرْضِي

فَقَدْ عَرَفَ الْغُرْبُ وَالْعُوَانُ إِنِّي — نَازِلٌ عَامِلٌ حَدِيدُ السِّنِّ

سَمْعُ اللَّيْلِ كَأَنِّي جَنِّي — وَلَهُ رِضَى اللهِ عَنْهُ

تَفَكَّرْ لِي وَطَهِّرْ وَتَمَّمْ يَدَيْ إِنِّي — أَغْزُو وَأَرْعَاتُ الْمَطْلُوبَ تَهُونُ

ناخن خویش را پاک و تمام کن ای دانا کار — در مقام عزم سهل است همه مشکلات

فَطَالَ رَبِّي الْمَطْلَبَ كَيْفَ — وَبَّتْ أَرْبِهِ الصَّبْرَ كَيْفَ يَكُونُ

می نماید نشانه ام یعنی کار دشمنی — می نمایم صابری یعنی به بین قدرتی

حال علیه السلام در ذکر عثمان بن مظعون رضی الله عنه و محمد بن اسحق ذکر

ابن عمر عثمان هذا اصيبت بلطمة من قريش بعد السلام

أمن تذكر دمنة غير ماثون ... أصبحت مكتئبا تبكي محزون

آيا زياد عالم بالعماد بي بقا ... محزون وغمگين گشته باگريه

أم من تذكر أرحام ذوي سفه ... يغشون بالظلم من يدعوا الى دين

يا زياد قومها كانيان كسفيه وجاهلند ... ار ند ظلم وجور پيرو دين وراه ايشان

لا ينتهون عن الفحشاء ما أمروا ... ولا العذر فيهم سبيل غير مأمون

منهى نمى كردند هيچ از فحش ما فرموده اند ... عذرى كه بايشان بود راست نيايد

ألا يرون أقل آمة خير لهم ... إذ عضينا العثمان ابن مطعون

آيا نمى بينند كه هيچ امتى كه بهتر باشد ... گاه گاه غضب كرده ايم ما از بهر عثمان

فسوف يجزيهم ان لم يعف عجلا ... قليلا بقليل جزاء غير مفنون

جزاء

يحشم النساء اطفالهن ليس لهم ... كيلى بكيلى راسخى بى عيب نقصان ندارد

لو ينتهون عن الامر الذي نهوا ... فيه ويرضون منا بعد بالدون

ونمنع الضيم من يرجو امضمنا ... بكل مطرد في الكف مسنون

دم مضيات كان الملح خالطها ... تشفي بها الداء آهن ما بها آني

حتى يزر رجال حلوم لهم ... بعد الصعوبة بالاسماح واللين

أو يؤمنوا بكتاب منزل عجب ... على نبي مكوبي أو كذي النون

يا ايمان آرند بايات عجب بامحمد گاه فرو ... بر احمد مرسل يا گوبا ذو النون

كما تبين في الآيات باينين ... زان سان كه ازين آيات قرآن بر آن

أمرت وأعرض عن ما جاء الجاهلين ... امر كرده شدى واعراض كن از جاهلان

فمستحن من ذوي الجاهلين ... پس شرم كن از اهل جاهليت

ولن بالكلام لكل الانام ... خطابى مر بسر هيچ جوينده چيز سزاوار

فما لا يكون فلا يكون بحيلة ... هر چند نابود نى بود نى كرده شود بسر

أبدا وما هو كائن سيكون ... تا ابد وچيزى كه هست نيست شده و زبان

سَيَكُونُ مَا هُوَ كَائِنٌ فِي وَقْتِهِ ... وَأَخُو الْجَهَالَةِ مُتْعَبٌ مَحْزُونُ

زود کرده بود نی بود ولی در وقتش ... اصل نادانی و جهل اندوه و رنجها زاید

يَسْعَى الْقَوِيُّ فَلَا يَنَالُ بِسَعْيِهِ ... حَظًّا وَيَحْظَى عَاجِزٌ وَمُهَيْنُ

میکند مرد قوی سعی و نمی یابد بسی ... در به بینی عاجز و مسکین برو خیل و امین

يَا مَنَّ عَلَى النِّسَاءِ رُبَّ أَخًا لَهُ ... مَا فِي الرِّجَالِ عَلَى النِّسَاءِ أَمِينُ

نیست بر زن ایمنی کربا برادر بنگرش ... نا که از مردان نباشد بر زنان ایمن یقین

كُلُّ الرِّجَالِ إِنِ اللَّعِينُ جَهِدَ ... لَابُدَّ أَنْ بِنَظْرَةٍ يَتَخَوَّنُ

جمله مردان در صلاح و عفت ار جهدی کنند ... میکند آخر نظر دزدیده لابد زان زنان

اَلْقَبْرُ أَنْتَنُ مِنْ وَلَغَتْ بِهِ ... لِلنِّسَاءِ سِوَى الْعُبُورِ حُصُونُ

گور بد آنرا که بر عهدش نباشد اعتماد ... نیست زن را غیر گور ایمن حصاری در جهان

يَا أَكْرَمَ الْخَلْقِ عَلَى اللهِ ... وَالْمُصْطَفَى بِالشَّرَفِ الْبَاهِي

ای کریم ترخلق بر خدای کریم ... زو ترا عز و شرف مصطفی نعم النصیر

مُحَمَّدُ الْمُخْتَارُ مَهْمَا أَتَى ... مِنْ مُحْدَثٍ فَمُنْقَطِعٌ نَاهِي

بود مختار انکه تا آمد ... زنار او بدی را نهی کرد و انکار

فَانْدُبْ لَهُ حُسَيْدَرَ لَا غَيْرَهُ ... فَلَيْسَ بِالْعُرْفِ وَلَا لِلدِّينِ

برادر او علی را نجوان و غیرش را ... زیرا که نیست اهل و بی میزه بکردار

تَرَكَ الْعِبَادَ الْكُفْرَ مِنْ سَيْفِهِ ... مُنْكَسِّبًا بِاطِلُهُ وَالْمَيْنِ

مسلمون کرد نهی تیغ برانش ... شکسته باطل و بس سرنگون زبانکار

مِثْلُ الْعَزِيزِ الْأَوَّابِ عُرِفَتْ ... مَعَ كُلِّ نَاسٍ نَفْسُهُ بِمَعَانِي

عزیز اواب کو کان همی کند عود ... و کار از بی اکه کرد مست غافل زار

تَسْتَهْزِمُ الْجَمْعَ عَلَى عُقْبِهِ ... بِمُجَلَّدٍ وَالنَّصْرُ لَيْسَ بِنَائِي

شود از پشت جمع عدو بگریزند ... پس صید زبی ابر و جبار

روی محمد بن عبد الملک الشیبانی باسناده عن ابی عمرو بن العلاء انه قال الطلاق البتة لا یلزم ان کانت العرب قالت اجود من هذا الابیات وهی لعلی ابن ابی طالب رضی الله عنه اخبرنی به علی من مشیخة اهل المدینة شعر

كُنْ لِلْمُكَارِهِ بِالْعُرْفِ مُحْتَمِلًا ... فَلَعَلَّ يَوْمًا لَا تُرَى مُتَكَرِّهُ

فتح و نرنجد جله مکروه ات کن آزاد ... کمکه روزی بود بیاد و بینی ناخوب

وَلَرُبَّمَا أَحْرَزَ الْكَرِيمُ لِسَانُهُ ... عُذْرَ الْجَوَابِ وَإِنَّهُ لَطَفُوهُ

فانظر

فَكَمْ عَاسَتِ الْغَنِيَّ فَتَنَاقَصَتْ ... فِيهِ الْعُيُونُ وَآفَةُ كُلِّ مَوْهُوبِ

بسا مردی کہ بی کو زبان خود نگہ دارد ... ہر انسان را جواب بد اگرچہ باعث پشیمانی

وَكَمْ عَاسَ الْبَسِيمُ الْوَقُورُ مِنَ الْأَذَى ... وَفُؤَادُهُ مِنْ حَرِّهِ يَتَأَوَّهُ

بسا مردی کہ با تمکین بود و در بلا افتد ... دلش از سوز رشک رنج و بلا با ناله افغان

وروی ابو الفضل باسناده عن ابی الفضل عزیزیہ محمد بن موسی القاضی رضی

قال انشدنی جماعۃ من اہل العلم ہذہ الابیات لعلی ابن علی

ابی طالب رضی اللہ عنہ فکان عزیزیہ یعجب بہا ویکثر انشادہا

وَاصْمُتْ عَنِ الْكَلِمِ الْمُخَطَّأَةِ ... وَاحْلُمْ وَلَا تَحْلُمْ بِأَنَّكَ حَلِيمُ

خاموش من از سخنہای کہ آرد وبال ... حلم می ورز و مکو کہ باحلم نیک نامم

وَإِنِّي لَأَتْرُكُ جُلَّ الْمَقَالِ ... لِأَنِّي لَا أُجَابُ بِمَا أَكْرَهُ

میکنم ترک آن سخنہای کہ آرد باو ترک ... زیرا کہ جواب آن نشنیدنی است مرا

إِذَا مَا أَخَذْتُ سِنَانَ السَّفِيهِ ... عَلَى غَيْرِ ذَنْبٍ أَنَا لَا أَسْفَهُ

کہ سفاہت را کشم بر خود زیرا ... پس من از وی نادان چرا باشم

وَلَا تَغْتَرِرْ بِرُءُوسِ الرِّجَالِ ... وَإِنْ زَخْرَفُوا لَكَ أَوْ مَوَّهُوا

وَكَمْ تَحْتَ رَبْرَبِ تِلْكَ الرُّءُوسِ ... مِنَ الْبُؤْسِ وَالنَّتْنِ وَالْأَوْجُهُ

ای بسا سر و روی جوان کہ زیر ظاہر خوش ... ہم زبان نتوان گفت و ہم نگاہ

بِنَامٍ إِذَا حُفِرَ الْمَكْرُمَاتُ ... وَعِنْدَ الدَّنَاءِ يَسْتَيْقِظُ

چون نیکو ظاہر کرامتہا بود در خواب جہل ... ہست ہنگام دنائت عاقل و زیرک

روی ان بعض اہل الکوفۃ اشتری دارا وبال امیر المومنین فدعا

لیکتب بعد التسمیۃ ہذا ما اشتری میت من میت وارا فی

بلد الموتی وسکنہا فلیس لہذا الحد الاول منتہی الی الموت و

الثانی الی القبر والثالث الی الحساب والرابع اما الی الجنۃ واما

الی النار ثم کتب رضی اللہ عنہ سوء النفس تبکی علی الدنیا وقد علمت

ان السلامۃ فیہا ترک مافیہا

بذا کر کتابا فکتب ص

النفس بر دنیا چون مشغول بود و از ... زیرا کہ بنا ایمن او در ترک اسباب جہان

لَا دَارَ لِلْمَرْءِ بَعْدَ الْمَوْتِ يَسْكُنُهَا ... إِلَّا الَّتِي كَانَ قَبْلَ الْمَوْتِ بَانِيهَا

نیست بعد از مرگ کس را خانہ و جائی ... غیر از آن جائی کہ پیش از مرگ خود آباد کرد

فَإِنْ بَنَاهَا بِخَيْرٍ طَابَ مَسْكَنُهَا ... وَإِنْ بَنَاهَا بِشَرٍّ خَابَ بَانِيهَا

کر بنا آباد جائی خوش مسکنش ... ور بشر آنکہ اساس آباد خود ویران

أين الملوك التي كانت مسلطة ... حتى سقاها بكأس الموت ساقيها

فرد كجا رفتند شاهان مسقط بر بلاد ... ساقی موت اکنون کاسه دارد بر سرشان

أم أين الذين بنوا الدنيا وشيدها ... ودوّروا بالخراب الدور بينها

خانهای عالی و ویرانی آمد بیکها پیدا ... حاصل از جمع میراث است جون جمع آدم

كم من مدائن في الآفاق قد بنيت ... أمست خرابا ودان الموت أهلها

ای بسا شهری در اطراف عالم شد بنا ... اهل آن در شام مرگ مردند کم شد خانمان

لكل نفس وإن كانت على وجل ... من المنية آمال تقويها

گرچه باشد خوف بسیاری در جان هر نفس ... از بلای مرگ امید قوی باشد بجان

غالمر يبسطها والدهر يقبضها ... والنفس تنشرها والموت يطويها

مرد اسباب آرزو سازد و هر بند و هوس ... نقش بگذارد ورق مرگ چو پیچد درنشان

لا تعتبن إلى العلياء طامحا ... بأنك حين الوقت أو بأنه

مکن عتاب بروم از مقرر و کم یقین ... رسد نصیب تو کاذن و حکم خدا

سبق القضاء الرزق فكان ... يأتيك رزقك حين يؤذن له

قضای رفته بجای رسد موقوف است ... رسد بوقت بتو مارسی تو انس ملک

واتبع عنانك ولا تعتر لعثرك صابيا ... يظنني حسناك وأنت لا تدبه

فتقن بمولاك الكريم فانه ... بالعبد أعرف من أب بابنه

غنا و فقر چون ز حسنات و سیئات ... و کرم بسوخت دلت بر زبان خویش

فاقطر بمخل جشمه إعدامه ... فكأنه من جسمه بخنيه

کسبت خود کوچشمه اعدام بر دهد شود فقر ... نهان کند الم فقر را بدل چو نهان

إن المكارم أخلاق مطهرة ... فالدين أولها والعقل ثانيها

سه مکارم اخلاق شرح یکیک ... اول آن دین اصلا محبت دوم آن

والعلم ثالثها والحلم رابعها ... والجود خامسها والفضل سادسها

علم باشد ثالث آن حلم بارند رابعش ... جود خامس فضل باشد ساد کمال آن

والبر سابعها والصبر ثامنها ... والشكر تاسعها واللين عاشرها

سابع آن بر ست نیکوئی و صبر ثامن است ... شکر تاسع خود تواضع را شمر عاشر آن

والنفس تعلم أني أعاديها ... ولست أرشد إلا حين أصطنعها

نفس میداند که من اورا بی دوام دوست ... نیستم ارشد مگر وقتی که نرمش میکنم

الغنى في النفوس والفقر فيها ... إن تجرت فقل ما يجريها

چون غنا و فقر در نفست بود ... گر جود اکشی بکست او را بدان

غلل النفس بالقنوع وإلا ... طلبت منك فوق ما يكفيها

الألوكة

لِي فِيهَا شَيْبِهَا

لَيْسَ فِيهَا مَضَى وَلَا فِي الَّذِي هُوَ لَمْ يَأْتِ مِنْ لَذِيذِ مَجْسَتَحْلِبِهَا

انگه نکند شست و معدوم باز زانکه آید نبست لذت آنچند زمانی

أَيُّهَا أَنْتَ طُوْلُ عُمْرِكَ مَا عُمِرَتْ بِالسَّاعَةِ الَّتِي أَنْتَ فِيهَا

ای که با عمر درازی عمر تو ساعتی شد کین زمان هستی دران

قال رضی اللہ عنہ یا اشجع المهاجرون یا ناصرهم فی الاسلام بعزمة الرسول صلعم اورد بعض هذه الابیات الامام ابو الفتح فی تفسیره المنسوب الیه ونسبها الی امیر المؤمنین علی رضی اللہ عنہ

شرح عربی والد رضی اللہ عنہ

أَنَا لِلْحَرْبِ أَبْهَا وَبِنَفْسِي أَفْتَدِيهَا نِلْتُ مِنْ خَالِقِ الْبَرِيَّةِ جَنَّاتٍ بِمَا قَدَّمَتْ يَدِيهَا

منم در حرب سردار و نگه دارنده خویم مرا این لذت از حرب ست مخصوص بنفسی

كَمْ تَرَى فِي حُرُوبِهِ الْهَيْجَا لِلْعِدَا قَدْ سَبَيْهَا وَلِي السَّبْقَةُ فِي الْإِسْلَامِ طِفْلًا وَدَّ

مراد در حرب عدوان را بینی بشب و بامداد من هر چند بسی کرده ام طفلی کشته حاجب جا

وَإِلَى الْقَبْرِ إِنْ قَامَ شَرِيفٌ يَفْتَدِيهَا ذَقَنِي بِالْعِلْمِ ذَقَّا فِيهِ قَدْ مَرَّتْ

مرا حرب بود زانگه دارد او از شرف نبی تعلیم علم داد تا کشم جنبان دانا

وَلِي الْفَخْرُ عَلَى النَّاسِ بِعَاصِمٍ وَبِنِيهَا ثُمَّ فَخْرِي بِرَسُولِ اللَّهِ إِذْ زُرْ جَنِيهَا

لِي فِيهَا شَيْبِهَا

وَبِأَحَدٍ وَحُنَيْنٍ ثُمَّ صَرْلَاتٍ تَلِيهَا لِي فِي الْجَمْعَاتِ بِبَدْرٍ يَوْمَ خَارَ النَّاسُ فِيهَا

مرا اندر واقعات بود کز وی برخیزد مردم اصل یکی بود ان سازد هر دم جولان کنند

وَإِذَا أُعْرِبَ حَرْبٌ أَحْمَدُ قَدْ بَرَّزَ فِيهَا وَأَنَا الْحَامِلُ لِلرَّايَةِ حَقًّا تَحْتَوِيهَا

چو کرد حرب سه مرا در پیش گردانند نیم دار نده رایت بحق در دست اوست

وَإِذَا أَنَا دَنَى رَسُولُ اللَّهِ نَحْوِي قَلَّبَ أَبْهَا

صِبْيَةُ اللَّهِ نَمَى مِثْلِي فِي النَّاسِ شَبِيهَا

رسول حق مرا خود بود آنجا مرحبا گفتم عطای حق بود این کیست از هم چنان

فقال رسول اللہ صلعم انت کما وصفت وفوق ما وصفت

اعداء کم الملعونون واولیاء ک المومنون شعر

وَفِي بَسْطِهَا عِنْدَ الْمَمَاتِ مَوَاعِظٌ أَلَا مَا تَنْظُرُ فِي قَدْ خَرَجَتْ بِلَا شَيْ

اگر هنگام وداع بسته باشد مرد مطلق شد نشان خوش کار و بر آید بار خوش لیست

وَفِي قَبْضِ الطِّفْلِ غَمْضٌ وَلَا دَرَّةٌ دَلِيلٌ عَلَى الْمَرْضِ الْمُرَكَّبِ فِي الْمَيِّ

وقت مردن چون کف طفل بود کف بود بیماری بنگر چو مرد کز جهان رفتن بدستم هیچ چیست

عَجَبًا لِلزَّمَانِ فِي حَالَتَيْهِ رُبَّمَا رُفِعَتْ مِنْهُ إِلَيْهِ

از زمان دارم عجب در زمان تبدیل رو بلا بستد بهم بزنا او بهم رو بلا

رُبَّ يَوْمٍ بَكَيْتُ مِنْهُ فَلَمَّا — صِرْتُ فِي غَيْرِهِ بَكَيْتُ عَلَيْهِ

اے بسا روزی کہ از وی گریہ کردم چون دیگر حسرت آن روز

أَنَا مَذْ كُنْتُ صَبِيًّا ثَابِتُ الْعَقْلِ جَرِيًّا

البَطَلُ الأَبْطَالَ قَهْرًا ثُمَّ أَنْزِعُ سِنَّا

من بودم طفل بودم ثابت العقل — پنجہ بشجعان زنم پیر زنم کس نزنم

يَا سِبَاعَ الْبَرِّ زَيْنِي وَكَلِي ذَا اللَّحْمِ نِيًّا

ای سباع بر یا بید خورید این لاشہ

النَّفْسُ تَجْزَعُ أَنْ تَكُونَ مُقَتِّرَةً — وَالْفَقْرُ خَيْرٌ مِنْ غِنًى يَطْغِيهَا

نفس بطاقت جزع دارد کہ خواہد گشت فقیر — فقر بہتر از غنا کو را کند کہ بطاغی

وَغِنَى النُّفُوسِ هُوَ الْكِفَافُ وَإِنَّمَا — يَجْمَعُ مَا فِي الْأَرْضِ لَا يَكْفِيهَا

شد غنا کافی نفس را اگر کم کشش شود — ہر چہ باشد در زمین او را نمی یابد کفاف

إِذَا أَظْمَأَتْكَ أَكُفُّ الرِّجَالِ وَلَّى — كَفَّتْكَ الْقَنَاعَةُ شِبَعًا وَرِيًّا

چون کف شد ساخت کف بایہ روا — کافی بود قناعت خورد و بی آلا ترا

فَكُنْ رَجُلًا رِجْلُهُ فِي الثَّرَى — وَهَامَةُ هَمِّهِ فِي الثُّرَيَّا

زان مرد شو کہ بود شاہی بزمین — بامشد سرش ز ہمت فرقدین بر سما

أَبَيْتُ لِلَّيْلِ ذِي تَرْوِيتُ — تَرَاهُ لِمَا فِي يَدَيْهِ أَبِيًّا

لیل شتر ہمی خوری از زور مل منعا نیست — یعنی کہ شتری دست کسی نیست انجا

فَإِنْ أَرَاقَهُ مَاءُ الْحَيَوَةِ — وَقُوفٌ إِرَاقَةَ مَاءِ الْمُحَيَّا

گر زانکہ بر زد آب حیوان بر لب خویش — ہرگز بر نخواہد بر ان آب روی

إِذَا مَا شِئْتَ أَنْ تَحْيَا حَبُوبًا — فَلَا تَحْسُدْ وَلَا تَبْخَلْ وَلَا تَحْرِصْ

حبوبا خواہی کہ زیرین باشد از — منشو حاسد شو ممسک مدار حرص در دنیا

وَتُخْبِرُ عَنْ مَنْ فِي نَفْسِهِ خَوْفُ زَلَّةٍ — تَكُونُ عَلَيْهِ حُجَّةً فِي مَآبِهَا

نگہ دار زبان از نفس او در وقت گفتن — کہ روز عجمی بود کہ از جان بدر نیا

فَقَلِّصْ بُرْدَيْهِ وَأَفْضَى بِقَلْبِهِ — إِلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَى فَنَالَ الْأَمَانِيَّا

بدین کار است دامن بر زد و داد کشاد دل — بنیکی و تقوی مراد دل بر آرد کامیاب

وَجَانَبَ أَسْبَابَ السَّفَاهَةِ وَالْخَنَا — عَفَافًا وَفَتَّرَ نِيَّهَا فَاضْمَحَلَّ غَوَايَا

از اسباب سفاہت و فحش خاست — زدی عفت پاکی کنا نیز رو جا باشد

وَصَانَ عَنِ الْخَنَا وَنَقَّاهُ رَبُّهُ — إِلَى مَهَلِ الْأَعْلَى وَالْمَحَالِيَا

نگہ دار نفس را از فحش کہ او — خواہد شد بزرگوار عالی جا

تَرَاهُ إِذَا مَا طَاشَ وَهْلُ الْمُهَلْهَلِ الصَّبِي — حَلِيمًا وَقُورًا صَابِرَ النَّفْسِ

گہی بیش چون خفت بیا بد جاہل و کودک — کہ او پیشہ حلیم و نفس خود دارد پاکیزہ

صبورًا على حرف الزمان وريبه كتوما لاسرار الضمير مداريا

له حلم كهل في شمائل حازم وفي العين ان ابصرت ابصرت اقرما

بود حلمش چو حلم کهل اندر راه دانائی ولی چون بنگری در دیدنت غافل نمایدش

يروق صفاء الماء منه بوجهه فاصبح منه الماء في الوجه صافيا

کی یعنی که چون بنگری کند صفا به خود را نگه دارد بجان همدش بنگاه دارد پیدا باشد

الم تر يرعى ذمامًا لجاره ويحفظ منه العهد اذ ظل راعيا

صبور است او بگرد نهای نیاز نگه دارند ه اسرار دل آزرده را باشد

له همة تعلو اعلى من السها كما قد علا البدر النجوم الدراريا

علو همت او بود از نجوم سما درما چهارده کو بتر از نجم سما باشد

يا ايها المبتغي عليًا اراك بي جاهلًا غبيًا

الا ای آنکه جوانی علی را همی بینی ادراکی و ابله و نادان

فقد كنت عن ندبه غنيًا هلم فاذن صغا اليا

بیقین هستی غنی از یاد کردن او بیا نزدیک بنگ اینک کوی میدان

الا ناطق الناعي بليل فراعني وارقني مما استهل مناديا

خبر گیرنده کو شب آمد مرا خواند مرا بیدار دارد جوانی نیز کم اصغا

فحقق ما اشفقت منه وكان خليلي عدني وجاليا

مرا لحقیق گفت او بیجا ب نوف از تو که پیغمبر خلیل و عزت من بود در دنیا

فوائد

فوائد ما النساك احرم ما مشت والعيش في ارض جاورت وادیا

نگذاری فرو هشت نخواهم کرد وای احمد هیبت بر خشم تا بگذرم بود راه وادیا

وكنت متى اهبط باسفل الارض اري اثري قبلي حديثًا وعافيا

کهی کنم فرود اندر نشیب راهها یا شوم گویان و بینم پیش خلیل خود نشان را

يزين به لبنا عليهن هاريا جوادًا تستطيل الخيل عنه

جوادی کز نهیبش بر دلیر اندر هراس کری بود بر ایشان همچو شیر شرزه بر نخجیر

من الاسد قد اجمى العرين تعادى سباع الارض منه تعاديا

ازان شیرهای کردی غابت بیشه از دشمن عدو بگذرد سباع از باد کشتی مولی وفی

تعود بطن حزين الصدر نهد هو الليث معدًا عليه عاديا

بهمی گفت بود و زم دل ان صدر عالی قد جو شیری کز شدی بر خصم آمد ای ابی

لبيك رسول الله خير مغيث تثير غبارًا كالصبا به كابيا

بگیرد زین مصیبت لشکر و خیل سول برانگیزد غبار از سم چنان تیز و عنان گیرد

ولو كنا اذا متنا تركنا كان الموت راحة كل حي

اگر میرد همه ترک بگیرد ولكنا اذا متنا بعثنا ونسأل بعده عن كل شي

فوائد

٩٤١

وكم الله من لطف خفي — يضيق خفاه عن فهم الذكي
چه بسیار لطف نهان حق که از سر وقت — باشد آن پنهان ز فهم زیرکی عاقل دلی

وكم يسير اتى من بعد تعسير — وفرج كربة القلب السبي
چه بسیار آسانی که بعد دشواری رسید — یافت دل افزود کربت شربت دیده غلام

وكم امر تسايه صباحا — وتاتيك المسرة في العشي
چه بسیار کاری که شش بود تا بامداد در صبح — بر تو آید بدشب دران باشد بسی خرم دلی

اذا ضاقت بك الايام يوما — فثق بالرزاق الفرد العلي
چون احوال جهان روزی تنگ آید بدست — باش ایمن و ثقت بر کریم و رازق فرد علی

فرغت من تحرير هذا الديوان لامير المؤمنين وامام الموحدين
علي ابن ابي طالب في صباح يوم الاثنين من شهر ربيع الاول في بلدة
يكي بازار سنه ثلث عشرين وتسعمائة على يد اضعف العباد
واحقر خلق الله محمود بن قاسم من ملك خراسان غفر الله له ولوالديه ولسائر
اهل الايمان از اهل ایمان هر که خواند این کتاب اندر جهان فاتحه واخلاص
باخلاص دعا کوید بصدق دل روان هر که خواند دعا طمع دارم

ملک هذا الديوان
لبعون الله الملك
المنان